

T.C.
ZİRVE ÜNİVERSİTESİ
KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**FEN BİLGİSİ ÖĞRETMENLERİNİN ÖĞRETMENLİK MESLEĞİ GENEL
YETERLİKLERİNE SAHİP OLMA DÜZEYLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ
(KİŞİSEL VE MESLEKİ DEĞERLER-MESLEKİ GELİŞİM YETERLİKLERİ)
(DİYARBAKIR İL ÖRNEĞİ)**

HÜSEYİN ÇİN

EĞİTİM YÖNETİMİ TEFTİŞİ PLANLAMASI VE EKONOMİSİ
ANA BİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

GAZİANTEP - 2014

T.C.
ZİRVE ÜNİVERSİTESİ
KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

FEN BİLGİSİ ÖĞRETMENLERİNİN ÖĞRETMENLİK MESLEĞİ GENEL
YETERLİKLERİNE SAHİP OLMA DÜZEYLERİNİN
DEĞERLENDİRİLMESİ
(Kişisel ve Mesleki Değerler-Mesleki Gelişim Yeterlikleri)
(DİYARBAKIR İL ÖRNEĞİ)

Hüseyin ÇİN

EĞİTİM YÖNETİMİ TEFTİŞİ PLANLAMASI VE EKONOMİSİ

ANA BİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEZ DANIŞMAN

Yrd. Doç. Dr. Cemal AKÜZÜM

GAZİANTEP - 2014

T.C.
ZİRVE ÜNİVERSİTESİ
KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE
GAZİANTEP

Eğitim Yönetimi Teftişi Planlaması ve Ekonomisi Ana Bilim Dalı öğrencisi **Hüseyin ÇIN** tarafından hazırlanan Fen Bilgisi Öğretmenlerinin Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterliklerine Sahip Olma Düzeylerinin Değerlendirilmesi (Kişisel Ve Mesleki Değerler-Mesleki Gelişim Yeterlikleri) başlıklı tez, .../ **09 / 2014** tarihinde yapılan savunma sonucunda aşağıda isimleri bulunan jüri üyelerince kabul edilmiştir.

<u>Unvanı, Adı ve Soyadı</u> :	<u>Kurumu</u> :	<u>İmzası:</u>
Yrd. Doç. Dr. H. Fazlı ERGÜL	Dicle Üniversitesi	
Yrd. Doç. Dr. Cemal AKÜZÜM (Tez Danışman)	Dicle Üniversitesi	
Yrd. Doç. Dr. Fatih YILMAZ	Dicle Üniversitesi	

Jüri üyeleri tarafından kabul edilen bu Yüksek Lisans Tezi, Enstitü Yönetim Kurulunun .....sayılı kararıyla ...../ 09 / 2014 tarihinde onaylanmıştır.

Doç. Dr. Abdullah DEMİR

Enstitü Müdürü

ONUR SÖZÜ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Fen Bilgisi Öğretmenlerinin Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterliklerine Sahip Olma Düzeylerinin Değerlendirilmesi (Kişisel ve Mesleki Değerler-Mesleki Gelişim Yeterlikleri)” konulu çalışmamın, bilimsel ahlak, etik değer ve bilimsel geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın tarafımdan yazıldığını ve yararlandığım bütün kaynakların hem metin içinde hem de kaynakçada yöntemine uygun biçimde gösterildiğini belirtir, bu durumu onurumla doğrularım.

Hüseyin ÇIN

EYLÜL 2014

ÖNSÖZ

Bilim ve teknoloji alanındaki gelişmeler, eğitime ilişkin yaklaşım ve uygulamaları da etkilemektedir. Bu değişime uygun eğitim atılımları yapmak gerekmektedir. Bu değişimi etkili bir şekilde yönetebilmek ve yönlendirebilmek, yetiştirdiği kişilerin oluşturduğu toplumdan sorunlu olan öğretmenler tarafından gerçekleştirilebilir.

Yeni öğretim programı, öğrencilerin ne bilmeleri gerektiğinden daha çok nasıl öğrendiği yaklaşımına dayanan yapılandırmacı öğrenme kuramını temel almıştır. Yapılandırmacı yaklaşım, öğrencilerin önceki bilgileriyle yeni bilgiler arasında bağ kurma ile öğrenme şeklinde tanımlanabilir. Bilgiyi öğretmenin aktarmasına dayanan davranışçı yaklaşıma tepki olarak düşünülen yapılandırmacı yaklaşımda, öğrenci bilgiye kendisi ulaşır ve yapılandırır. Bu kuramın dayandığı felsefeye göre öğrenci aktiftir ve öğretmen, öğrenme-öğretme süreci içerisinde rehber konumda yer alır. Bu konumu da öğretmenin sorumlulukları ve sahip olması gereken nitelikler üzerinde daha fazla durulması gerektiği gerçeğini ortaya çıkarmıştır.

Öğretmen yeterlikleri, her öğretmenin sahip olması gereken bilgi, beceri ve tutumları içermektedir. Öğretmenlerden yeterli alan bilgisine sahip olmaları, sahip oldukları bu bilgileri yeni öğretim programı anlayışına uyarlayarak, öğrencilerine sunmaları beklenmektedir. Bu süreç içerisinde iletişim becerileri, öğrenciyi tanıma, diğer öğretmenlerle işbirliği vb. gibi konularda da öğretmenlere bazı sorumluluklar düşmektedir.

Bu çalışmada; öğretmenlik mesleği genel yeterliklerinden Kişisel ve Mesleki Değerler Mesleki Gelişim Yeterliklerini fen bilgisi öğretmenlerinin görüşlerine göre değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Araştırmanın gerçekleştirilmesinde çok sayıda insanın emeği geçmiştir. Araştırmanın planlanmasından raporlaştırılmasına kadar her aşamada beni yönlendiren, destek veren, anlayışla ve sabırla her zaman yanımda olan, tüm sorunlarımı paylaştığım ve kendisiyle çalışmaktan büyük keyif aldığım tez danışmanım **Yrd. Doç. Dr. Cemal AKÜZÜM**'e içtenlikle ve sonsuz teşekkür eder ve değerli zamanlarını ayırarak araştırmamın gelişmesinde katkıda bulunan kıymetli hocalarım **Yrd. Doç. Dr. H. Fazlı ERGÜL** ile **Yrd. Doç. Dr. Fatih YILMAZ**'a teşekkürlerimi sunarım.

Araştırma süresince her zaman yanımda olan ve bu süreçte sundukları destek ve gösterdikleri sabırdan ötürü eşim **Belkise ÇIN**'a, oğlum **Muhammed Ensar ÇIN**'a ve **Aileme** sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Hüseyin ÇIN

EYLÜL 2014

ÖZET

FEN BİLGİSİ ÖĞRETMENLERİNİN ÖĞRETMENLİK MESLEĞİ GENEL YETERLİKLERİNE SAHİP OLMA DÜZEYLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

(Kişisel Ve Mesleki Değerler-Mesleki Gelişim Yeterlikleri)

(Diyarbakır İl Örneği)

Hüseyin ÇIN

Zirve Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi, 137 Sayfa, Eylül 2014

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Cemal AKÜZÜM

Bu araştırmada, Fen Bilgisi öğretmenlerinin görüşlerine göre, Fen Bilgisi öğretmenlerinin kişisel ve mesleki değerler-mesleki gelişim alt yeterliliği bakımından öğretmenlik mesleği genel yeterliklerine sahip olma düzeylerinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Bu araştırma, genel tarama türünde betimsel bir çalışmadır. Araştırmanın evrenini, Diyarbakır ili Bismil, Bağlar, Kayapınar, Sur ve Yenişehir ilçelerinin merkez sınırları içinde bulunan 98 ilköğretim kurumunda görev yapan 407 Fen Bilgisi öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmada örneklem alma yoluna gidilmeyip, Fen Bilgisi öğretmenlerinin tamamı araştırmaya dâhil edilmiştir.

Araştırmada veri toplama aracı olarak, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yayınlanan “Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri” dikkate alınarak, araştırmacı tarafından değiştirilmeden, belirlenen bir ana yeterliğe (kişisel ve mesleki değerler-

mesleki gelişim) ilişkin 73 performans göstergesi 5'li Likert tipi bir anket şeklinde getirilmiş ve uygulanmıştır. Bu doğrultuda 2013-2014 eğitim-öğretim yılı bahar döneminde 407 fen bilgisi öğretmene anket dağıtılmış, 251 fen bilgisi öğretmen anketi geri dönmüştür. Uygun şekilde doldurulmayan 1 anket değerlendirme dışı bırakılmıştır. Dolayısıyla araştırmanın evren ve örneklemini 250 fen bilgisi öğretmeni oluşturmaktadır.

Fen bilgisi öğretmenleri görüşlerine ilişkin verilerin analizinde yüzde, frekans, aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri hesaplanmıştır. Fen bilgisi öğretmenlerinin görüşlerine ilişkin genel ortalamalar arasında anlamlı fark olup olmadığını belirlemek için verilerin analiz edilmesi ve yorumlanmasında; t-Testi, Kruskal-Wallis H, ve Anova testleri kullanılmıştır.

Elde sonuçlara göre, Fen bilgisi öğretmenlerinin, öğretmenlik mesleği genel yeterliklerinden kişisel ve mesleki değerler-mesleki gelişim yeterliklerine ilişkin görüşlerinin genel anlamda olumlu yönde olduğu ve bu yeterlik maddelerini öğretmenlik mesleği için önemli buldukları görülmüştür. Elde edilen bir diğer sonuca göre, Fen Bilgisi öğretmenlerine, göre öğretmenlik mesleği genel yeterlikleri bakımından kendilerini daha yeterli gördükleri görülmüştür. Ayrıca bağımsız değişkenlere göre elde edilen sonuçlara göre;

- Fen bilgisi öğretmenlerinin, öğretmenlik mesleğin genel yeterliliklerine sahip olma düzeylerine ilişkin görüşleri cinsiyet değişkenine göre farklılaşmadığı ve kadın öğretmenlerin, erkek öğretmenlere göre kendilerini daha yeterli gördükleri,
- Fen bilgisi öğretmenlerinin yaş değişkenine göre görüşleri anlamlı bir şekilde farklılaştığı ve yaşı az olan (30 yaş ve daha az) ve yaşı daha çok olan (41 yaş ve üzeri) öğretmenlerin öğretmenlik mesleğin genel yeterlilikleri bakımından kendilerini daha yeterli gördükleri,
- Fen bilgisi öğretmenlerinin yaş değişkenine göre görüşleri anlamlı bir şekilde farklılaştığı ve mesleki kıdemi az olan (10 yıl ve daha az) öğretmenlerin öğretmenlik mesleğin genel yeterlilikleri bakımından kendilerini daha yeterli gördükleri anlaşılmıştır.

Bu doğrultuda şu önerilere yer verilmiştir: Fen bilgisi öğretmenlerinin öğretmenlik mesleki yeterliliklerinin işlevselleştirilmesi gerektiği, hizmet öncesi ve hizmet içi eğitimlere önem verilmesi, öğretmenlerin kendilerini geliştirebilmeleri için yüksek lisans yapmalarının desteklenmesi önerilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Öğretim, Eğitim Programı, İlköğretim, Öğretmen, Fen Bilgisi, Fen Bilgisi Öğretmeni ve Yeterlik

ABSTRACT

**SCIENCE TEACHERS 'THE TEACHING PROFESSION GENERAL
ASSESSMENT OF PROFICIENCY LEVEL HAVE to
(Personal And Professional Values Of The Professional Development
Competency)
(Example Diyarbakır)**

Hüseyin ÇIN

**Zirve University, Graduate School of Social Science
Department of Educational Sciences**

Master Thesis, 137 pages, September 2014

Supervisor: Asst. Assoc. Dr. Cemal AKÜZÜM

In this study, according to the opinions of science teachers, Science teachers' personal and professional values-sufficiency in terms of professional development of the teaching profession in general was to evaluate the levels of competence to have.

This research is a descriptive study in a general scan type. The research population, the Bismil in Diyarbakir, Bonding, Kayapınar Sur and within the boundaries of the central town of Larissa 98 407 science teachers working in primary schools constituted. In this study, sampling gidilmeyip way, all of the science teachers were included in the study.

The data collection instrument, the Ministry of Education published by the "Generic Teacher Competencies", taking into account by the investigator without changing a defined main competency (personal and professional values, professional

development) and 73 performance indicators 5-point Likert-type questionnaire form was brought and implemented. In this respect, the spring semester of 2013-2014 academic year 407 surveys distributed to science teachers, science teachers, 251 questionnaires were returned. Appropriately filled in one questionnaire were excluded from evaluation. Therefore, the universe and sample survey of 250 science teachers are.

The opinions of the teachers in the analysis of data related to the percentage, frequency, mean and standard deviation values were calculated. To the opinions of science teachers, the overall average to determine whether there is significant difference between the analysis and interpretation of data; t-test, Kruskal-Wallis H test and ANOVA were used.

The results obtained, according to science teachers, the teaching profession in general competency of the personal and professional values, professional development competency of their view generally were positive, and these competencies agents for the teaching profession important they were seen. Another result obtained according to the science teacher, the teaching profession they see themselves more competent in terms of general competencies were seen. Also according to the results obtained by independent variables;

- Science teachers, the teaching profession to have the overall adequacy levels did not differ according to gender and the opinions of female teachers, they see themselves more competent than male teachers,

- Science teachers of the age variable according to the opinion of a meaningful way of differentiation and age less than (30 years or less) and age more than (41 years and older) teachers teaching profession overall adequacy in terms of themselves enough, they saw

- Science teachers according to the opinion of the age variable is significant variation in the way and with less seniority (10 years and less) teachers in the teaching profession, they see themselves more competent in terms of general competence is understood.

In this regard, the following recommendations are given: the teachings of science teachers of vocational qualifications should be functionalized, an emphasis on pre-service and in-service training of teachers in order to develop themselves do graduate support is proposed.

Keywords: Education, Training Program, Elementary Education, Teacher, Science, and Science Teacher Qualifications.

İÇİNDEKİLER

ONUR SÖZÜ	iii
ÖNSÖZ	iv
ÖZET.....	vi
İÇİNDEKİLER	xii
TABLolar LİSTESİ.....	xv
ŞEKİLLER LİSTESİ	xvi
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xvii
BÖLÜM I	1
GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Araştırmanın Amacı	5
1.3. Araştırmanın Önemi	6
1.4. Varsayımlar	7
1.5. Kapsam ve Sınırlılıklar	7
1.6. Tanımlar	8
BÖLÜM II	9
KURAMSAL TEMEL VE İLGİLİ LİTERATÜR	9
2.1. Öğretmenlik Mesleki Yeterlilikleri ve Öğretmenlik Mesleğinin Değeri	9
2.1.1. Öğretmen Mesleğinin Temel Özellikleri	10
2.1.1.1. Kişisel Özellikler.....	12
2.1.1.2. Mesleki Özellikler.....	15
2.1.2. Eğitimde Öğretmenin Yeri ve Önemi	17
2.1.3. Öğretmen Yeterlilikleri	19
2.1.4. Öğretmen Mesleği Yeterlilikleri	24
2.1.5. Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlilikleri (MEB Yeterlik Alanları ve Alt Yeterlilikleri)	26
2.1.5.1. Kişisel ve Mesleki Değerler, Mesleki Gelişim	29
2.1.5.2. Öğrenciyi Tanıma.....	31
2.1.5.3. Öğretme ve Öğrenme Süreci	32
2.1.5.4. Öğrenmeyi, Gelişimi İzleme ve Değerlendirme	33

2.1.5.5. Okul, Aile ve Toplum İlişkileri.....	34
2.1.5.6. Program ve İçerik Bilgisi	35
2.1.6. Öğretmenlik Mesleğinin Değeri.....	36
2.2. Fen Bilgisi Eğitimi ve Fen Bilgisi Öğretmenlerinin Genel Yeterlilikleri	38
2.2.1. Fen Bilgisi Eğitimi	38
2.2.2. Fen Bilgisi Eğitiminin Yeri ve Önemi	41
2.2.3. Cumhuriyetten Günümüze Fen Bilgisi Öğretmeni Yetiştirme.....	42
2.2.4. Fen Bilgisi Öğretiminde Öğretmenin Rolü	46
2.2.5. Fen Bilgisi Öğretmenlerinin Nitelikleri	48
2.2.6. Fen Bilgisi Öğretmenlerinin Genel Yeterlilikleri.....	50
2.3. Konuyla İlgili Yapılan Araştırmalar	53
2.3.1. Yurtiçinde Yapılan Çalışmalar.....	53
2.3.2. Yurtdışında Yapılan Araştırmalar	57
BÖLÜM III	61
YÖNTEM	61
3.1. Araştırmanın Modeli	61
3.2. Evren ve Örneklem	62
3.3. Veri Toplama Aracı.....	65
3.4. Verilerin Toplanması	67
3.5. Verilerin Analizi.....	67
BÖLÜM IV	69
BULGULAR ve YORUMLAR	69
4.1. Katılımcıların Kişisel Özelliklerine İlişkin Bulgular	69
4.2. Fen Bilgisi Öğretmenlerinin Mesleki Yeterliliklerine İlişkin Görüşlerine Ait Bulgular.....	71
4.3. Fen Bilgisi Öğretmenlerinin Mesleki Yeterliliklerine İlişkin Boyutlar Temelinde Genel Görüşlerine Göre Bulgular ve Yorumu	78
4.4. Fen Bilgisi Öğretmenlerinin Mesleki Yeterliliklerine İlişkin Cinsiyet Değişkenine Göre Bulgular ve Yorumu.....	80
4.5. Fen Bilgisi Öğretmenlerinin Mesleki Yeterliliklerine İlişkin Boyutlar Temelinde Yaş Değişkenine Göre Bulgular ve Yorumu	83

4.6. Fen Bilgisi Öğretmenlerinin Mesleki Yeterliklerine İlişkin Okulda Mesleki Kıdem Süreleri Değişkenine Göre Bulgular ve Yorumu	89
BÖLÜM V	94
TARTIŞMA, SONUÇ ve ÖNERİLER	94
5.1. Tartışma ve Sonuç	94
5.2. Öneriler	98
5.2.1. Uygulamacılar İçin Öneriler	98
5.2.2. Araştırmacılar İçin Öneriler	99
KAYNAKÇA	100
EKLER	110
EK-1 Anket Araştırma İzni	111
EK- 2 Araştırma Değerlendirme Formu	112
EK-3 Kişisel ve Mesleki Değerler-Mesleki Gelişim (Anket)	113
ÖZGEÇMİŞ	119

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 3.1. Araştırma Evreni, Örneklem ve Dönen Anket Sayısı	63
Tablo 3.2. Evrendeki Diyarbakır İli 5 İlçesindeki Okulların Dağılımı	64
Tablo 3.3. Evrendeki Diyarbakır İli 5 İlçesindeki Fen Bilgisi Öğretmeni Sayıları... 64	
Tablo 3.4. Kişisel ve Mesleki Değerler-Mesleki Gelişim Yeterliklerinin Alt Boyutları ve Cronbach-Alfa Katsayıları	66
Tablo 3.5. Öğretmen Mesleği Yeterlilik Ölçeği Beşli Likert Tablosu	68
Tablo 4. 1. Araştırmaya Katılan Fen Bilgisi Öğretmenlerinin Demografik Nitelikleri	70
Tablo 4.2. Fen Bilgisi Öğretmenlerinin Mesleki Yeterliklerine İlişkin Görüşlerine Ait Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmalar	71
Tablo 4.3. Fen Bilgisi Öğretmenlerinin Mesleki Yeterliklerine İlişkin Boyutlar Temelinde Genel Görüşlerine Göre Betimsel İstatistikler	79
Tablo 4.4. Fen Bilgisi Öğretmenlerinin Mesleki Yeterliklerinin Boyutlar Temelinde Cinsiyet Değişkenine Göre Verilerin Dağılımı.....	80
Tablo 4.5. Fen Bilgisi Öğretmenlerinin Öğretmenlerinin Mesleki Yeterliklerinin Boyutlar Temelinde Yaş Değişkenine Göre Verilerin Dağılımı.....	84
Tablo 4.6. Fen Bilgisi Öğretmenlerinin Mesleki Yeterliklerine Boyutlar Temelinde Mesleki Kıdem Süresi Değişkenine Göre Verilerin Dağılımı	89

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil	Sayfa
Şekil 1.1. MEB Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri ve Alt Yeterlikler....	28

KISALTMALAR LİSTESİ

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

TED: Türk Eğitim Derneği

TEDP: Temel Eğitime Destek Projesi

TDK: Türk Dil Kurumu

YÖK: Yüksek Öğretim Kurumu

EARGED: Eğitimi Araştırma Geliştirme Dairesi Başkanlığı

UNESCO: United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization

T: t değeri

F: f değeri

p: Önem düzeyi

N: Kişi sayısı

X: Aritmetik Ortalama

SS: Standart Sapma

SH: Standart hata

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın problem durumu, araştırmanın amacı, araştırmanın önemi, sayıtlar, kapsam ve sınırlılıklar ve tanımlar yer almaktadır.

1.1. Problem Durumu

Eğitim, bireyleri ve toplumları biçimlendirme, değiştirme ve geliştirmede en etkili süreçlerin başında gelir. Eğitim sözcüğü pek çok farklı şekilde tanımlanmıştır. “Eğitim, her felsefi sisteme psikolojik yaklaşıma göre değişik şekillerde tanımlanmıştır. İdealistler eğitimi Tanrı’ya ulaştırma süreci için yapılan etkinlikler, Realistler insanı toplumun başat değerlerine göre yetiştirme süreci, Marksistler çelişkiyi en aza indirip üretimde bulundurma süreci, Pragmatistler yaşantılar yoluyla kişide istendik davranış değişikliği oluşturma süreci, Varoluşçular ise insanı sınır durumuna getirme süreci olarak ele almışlardır” (Sönmez, 2005: 3).

Eğitim, bireyin doğumundan ölümüne kadar gecen bir süreci kapsar. Bu süreçte bireylere çeşitli bilgi, beceri, tutum ve değerler kazandırılmaktadır. Bu türden öğrenmeler bireyin davranışlarında gözle görülebilen değişikliklere neden olmaktadır (Erden, 1998: 13).

Eğitim, nicelik ve nitelik yönünden yeterli düzeyde üretimi sağlayacak insan gücünün yetişmesine yardımcı olduğundan; ulusal kalkınmayı başlatan, hızlandıran, sürdüren etkenlerin en önemlisi kabul edilir. Ekonomik gelişme, fen bilgisinde elde edilen başarılar ile sağlanabilir (Aydoğdu, 1999: 30-35).

Her insan doğumundan ölümüne kadar sürekli bir eğitim süreci içindedir. Çünkü insan bir çevre içinde doğar, büyür ve yaşamak zorundadır. İnsanın çevresinin etkisinden kendisini soyutlaması mümkün değildir. Dolayısıyla insan, çevresinden gelen etkilere karşı tepkiler yaparak girişimlerde bulunur. Bu girişimler sırasında insan çevresindeki kişilere etkilerde bulunur veya onun etkilerini kabul eder. İnsan çevresindeki kişilerle gerek etkin, gerekse edilgen etkileşimi sonucunda yeni bilgiler ve tavırlar kazanır, davranışında değişmeler meydana getirir. İnsanın çevresiyle etkileşimde bulunmasına yaşantı denir. Bu yüzden insan, yaşantısı ile davranışlarını sürekli olarak değiştirerek yaşamı boyunca eğitim süreci içinde bulunmaktadır (Başaran, 1974: 10).

Öğretmen öğrenme aracıdır, sınav yapan, disiplini sağlayan, orta sınıf ahlakının savunucusu ve vekildir. Öğretmen güvenilir kişidir, yedek velidir, öğrenci danışmanı, meslektaş ve toplumsal katılımcıdır. Bunlar öğretmene daha çok mesleği ile ilgili olarak verilen imgelerdir (Balcı, 1991: 24).

Bir ülkenin geleceğinin mimarı, öğretmenlerdir. Mühendisini, doktorunu, avukatını, öğretmenini, askerini, polisini, şoförünü, kısacası toplumun her kesiminde hizmet veren insan gücünü yetiştirenler hep öğretmenlerdir. Ülkelerin kaderlerinde öğretmenler çok önemli roller oynamaktadır. Öğretmenler, eğitim sisteminin en temel ögesidir. Bir ülkenin kalkınmasında, nitelikli insan gücünün yetiştirilmesinde, toplumdaki huzur ve sosyal barışın sağlanmasında, bireylerin sosyalleşmesi ve toplumsal hayata hazırlanmasında, toplumun kültür ve değerlerinin genç kuşaklara aktarılmasında öğretmenlerin başrolü oynamaları beklenmektedir (Özden, 1999:9).

Nitelikli, üretken, bilime ve sanata değer veren, toplumsal değerleri özümsemiş bireylerin yetiştirilmesinin yeteneklerimize ve sahip olduğumuz yeterliklerin farkında oluşumuza, bunları sürekli olarak geliştirme çabamıza bağlı olduğunu unutmamamız gerektiği bir gerçektir.

Öğretmen yeterlikleri üzerine yapılmış birçok çalışma bulunmaktadır. Bunlardan öğretmenlik mesleği genel yeterlikleri üzerine yapılan çalışmalardan daha ziyade özel alan yeterlikleri üzerine yoğunlaştırdığı dikkati çekmektedir.

Öğretmenlerin sahip olduğu ve artan sorumlulukları, sahip olması gereken yeterlikleri de değiştirmektedir. Öğretmen yeterliklerinin düzeyi öğrencinin öğrenmesini etkileyecektir. Öğretmen ne kadar yeterli ise öğrenci öğrenmeleri ve kalıcılığı da o kadar artacaktır (Karacaoğlu, 2008: 71).

Fen dersleriyle ilköğretim düzeyindeki çocuklara, içinde buldukları doğal çevre, doğal olaylar ve bilimsel gelişmelerle ilgili temel kavram, ilke ve genellemelerin yansırı bilimsel yöntem ve süreç becerilerine ilişkin davranışlar kazandırılmaya çalışılır (Kaptan, 1998: 7).

Bilim bir alandaki varlıkları ve olayları inceleme, açıklama, onlara ilişkin genelleme ve ilkeler bulma, bu ilkeler yardımıyla gelecekteki olayları kestirme gayretleridir. Fen bilgisi derslerinde de doğadaki varlıklar ve olaylar aynı amaçlar ile incelenir (Turgut ve diğerleri, 1997: 24).

Hemen hemen her eğitim kademesinde ve okullarda fen bilgisi eğitimi ve öğretimi önemli bir yer kapsamaktadır. Fen bilgisi ve fen grubu dersler dünyanın birçok ülkesinde olduğu gibi Türkiye’de de temel derslerin içerisinde yer almaktadır.

Nitelikli insan gücüne ihtiyacın her an arttığı ülkemizde 06-14 yas grubu çocukların devam ettiği ve zorunlu eğitim dönemini kapsayan ilköğretim kurumlarında fen bilgisi öğretiminin önemli bir yeri bulunmaktadır.

Türkiye’deki öğrencilerin fen bilgisi dersindeki başarılarının, diğer derslere oranla önemli ölçüde düşük olduğu ve diğer ülkelere göre geride kaldığı görülmektedir. Elde edilen bu sonuçlara neden olan pek çok etmen vardır. Türkiye’de fen bilgisi eğitimindeki başarının düşük olma sebeplerinin arasında belki de en önemlisi eğitim programlarının uygulanmasında önemli bir yere sahip olan öğretmenler gösterilebilir. Bu doğrultuda fen eğitimindeki başarının artmasında öğretmenlerin belirli yeterliklere ve niteliklere sahip olmaları gerektiği ortaya çıkmaktadır (Düzkaya Küçük, 2008: 25).

Öğrencilerin, öğretmen yaklaşımı yüzünden anlama zorluğu çektikleri ve başarısızlığa uğradıkları derslerden biri de fen bilgisi dersidir (Gürdal; Sağır, 2002: 215). Bundan dolayı öğrencilere fen'i anlatırken sevdirmek ve onlardaki bu olumsuz tutumları yıkmak gerekmektedir. Öğrencilerdeki var olan olumsuz tutumlar ancak onları eğlendiren, onlara basit günlük uygulama alanları ile bütünleştirilmiş olarak verilen ve kendi kendine çıkarımlarda bulunmasını sağlayacak şekilde anlatılan fen dersleri ile mümkün olabilir.

Gelişen bir dünya içinde, toplum içinde doğup büyüyen ve fen dünyasına ilgisi ölünceye kadar süren insanlar için okulda verilen fen eğitimi yaşam boyu süren fen eğitiminin önemli bir kesimini oluşturur. Bu bağlamda çağın gerektirdiği nitelikte insan gücünü oluşturmak için fen öğretiminin niteliğinin sürekli geliştirilmesi gerekmektedir. Ancak Türkiye'deki öğrencilerin fen derslerindeki başarılarının her zaman düşük olduğu göz önüne alınırsa etkili ve verimli bir fen öğretiminin gerçekleştirildiği söylenemez. Buradan hareketle eğitimin özellikle fen eğitimi etkili ve verimli bir duruma getirebilmek için, öğretimin ilk basamaklarından itibaren öğrencilerin eriştiği düzeyinin yükseltilmesine ve istedik davranışların tam olarak kazandırılmasına gereksinim duyulmaktadır. Bu ise fen öğretiminde öğrenmeye etki eden değişkenlerin incelenmesini ve bunların öğrenme ürünlerini ne ölçüde belirlediğinin ortaya konulmasını gerekli kılmaktadır (Korkmaz, 1997: 21).

Bütün bu anlatılanlar ışığında Fen Bilgisi eğitimi ihtiyaç halindedir. Fen Bilgisi Eğitimi, öğretmenler yani öğretmenler verir. Yaşı, kültürü ne olursa olsun, bir insan algıladığı olaylara kendine göre bir anlam verir. Fen Bilgisi öğretmenlerinin görevi, öğrencilere standart bir bilgi kazandırmaktan ziyade gelişen ilgi, beklenti düzeylerine uygun olarak çevrelerindeki olaylarla ilgili, kendiliğinden oluşan izlenimleri içeren yaşantısal anlamları, bilgi düzeyine çıkarmaktır. Bir başka deyişle, öğrencilerin yaşantılarıyla ulaştığı ön kavramlaştırma düzeyini yakalayarak, onları, öğrenme konusu ve bilgi nesnesi haline getirmektir.

Bütün sonuçlar göstermektedir ki, gelişim ve değişim çağında daha iyi ve daha nitelikli öğretmen yetiştirme arayışları hep devam edecektir. Türkiye'de de ilköğretim öğretmenlerinin temel yeterliklerinin ve bu yeterliklere sahip olma düzeylerinin belirlenmesine ihtiyaç vardır. Yapılan araştırmaların birçoğunda,

öğretmenlerin sahip olması gereken yeterliklerin, öğretim sürecinin niteliğinde belirleyici bir rol ortaya konmuştur. Bu araştırmada, fen bilgisi öğretmenlerinin temel yeterliklere sahip olma düzeyleri incelenerek, hem uygulama, hem de kurumsal temel da alana katkı getirilmeye çalışılmıştır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın temel amacı, Fen Bilgisi öğretmenlerinin görüşlerine göre , Fen Bilgisi öğretmenlerinin kişisel ve mesleki değerler-mesleki gelişim alt yeterliliği bakımından öğretmenlik mesleği genel yeterliklerine sahip olma düzeylerini değerlendirmektir. Bu genel amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Fen Bilgisi öğretmenlerinin görüşlerine göre, Fen Bilgisi öğretmenlerinin öğretmenlik mesleği genel yeterlilikleri hangi düzeydedir?

2. Fen bilgisi öğretmenlerinin, öğretmenlik mesleği genel yeterliliklerine sahip olma düzeylerine ilişkin görüşleri arasında;

a. Cinsiyet,

b. Yaş,

c. Mesleki kıdem değişkenleri bakımından anlamlı farklılık var mıdır?

1.3. Araştırmanın Önemi

Eğitim sisteminin en temel ögesi öğretmendir. 1739 sayılı Milli Eğitim Kanunu'nun 43. maddesinde öğretmenlik şöyle tanımlanmaktadır: “Öğretmenlik devletin, eğitim-öğretim ve bununla ilgili yönetim görevlerini üzerine alan özel bir ihtisas mesleğidir. Öğretmenler bu görevlerini Türk Milli Eğitimi'nin amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak ifa etmekle yükümlüdür.” Bir ülkede çok iyi programlar geliştirilebilir, okullar gerek fiziksel, gerekse eğitim-öğretim, araç-gereçleri yönünden modern bir yapıya sahip olabilirler ancak nitelikli öğretmenlere sahip değilse bu değişikliklerden olumlu sonuçlar pek beklenmez. Eğitim seviyesi yüksek, kaliteli insan yetiştirme için temel faktörlerinden biri olan ilköğretim fen bilgisi öğretmenlerinin yeterliklerinin incelenmesi, okullarda başarılı fen bilgisi öğretmenlerinin yetiştirme çalışmalarına, yeniden yapılanma adına, eğitim sistemimize ve topluma katkı sağlayacağı beklenmektedir. Ayrıca bu çalışmanın fen bilgisi öğretmenlerinin, sorunlarının çözümüne bir bakış açısı kazandırması ve yol gösterici olması umulmaktadır.

Fen bilgisi öğretmenlerinin yeterlilik düzeylerini belirlemeye yönelik olarak yapılan bu araştırma, fen bilgisi öğretmenlerinin (Kişisel ve Mesleki Değerler-Mesleki Gelişim Yeterlikleri) kendi yeterliliklerinin hangi düzeyde olduğunu görmeleri ve yetiştirecekleri öğrencilere sağlayacakları katkıların niteliğini gözlemlemeleri açısından önemlidir.

1.4. Varsayımlar

1. Fen bilgisi öğretmenlerine hazırlanan anketleri hiçbir baskı ve etki altında kalmadan samimiyetle cevapladıkları varsayılmıştır.

2. Veri toplama aracı için hazırlanan anket sorularının Fen Bilgisi Öğretmenlerinin Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterliklerine Sahip Olma Düzeylerinin Değerlendirilmesini (Kişisel Ve Mesleki Değerler-Mesleki Gelişim Yeterlikleri) ölçmek için yeterli soruların yöneltildiği varsayılmıştır.

1.5. Kapsam ve Sınırlılıklar

Bu araştırma,

1. 2013-2014 eğitim-öğretim yılında Diyarbakır ili 5 merkez ilçelerinden Bağlar, Bismil, Kayapınar, Sur ve Yenişehir ilçelerinde belirlenen 98 okulda görev yapan fen bilgisi öğretmenleri ile sınırlıdır.

2. Araştırma bulguları Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterliklerinin Fen Bilgisi Öğretmenlerinin Görüşlerine Göre Değerlendirilmesine (Kişisel ve Mesleki Değerler-Mesleki Gelişim) ilişkin görüş belirleme anketinden elde edilen veriler ile sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Öğretim: Öğretim, eğitim amaçları doğrultusunda bireyin öğrenmesinin gerçekleşmesi ve bireyde istenen davranışların gelişmesi için girişilen çabaların ya da uygulanan süreçlerin tümü olarak tanımlanabilir (Varış, 1985: 19). Bir başka tanımda ise öğretim, öğrenmeyi gerçekleştirmeye dönük ortamsal koşulların planlanması, uygulanması ve değerlendirilmesi süreci olarak tanımlanmaktadır (Aydın, 1999: 239). Özetle öğretim, önceden belirlenen hedefler doğrultusunda bireye istenilen davranışların kazandırılması için okullarda yapılan planlı, kontrollü ve örgütlenmiş öğretim faaliyetleridir.

Eğitim Programı: Bir eğitim kurumunda çocuklar, gençler ve yetişkinler için sağlanan milli eğitimin ve kurumun amaçlarının gerçekleşmesine dönük tüm faaliyetleri kapsar (Küçükahmet, 1997: 5). Bir başka ifadeyle eğitim programı, bir eğitim kurumunun hedefleri doğrultusunda hazırlanmış planlı eğitim etkinliklerinin tümünü içeren metinlerdir.

İlköğretim: 6-14 yaşları arasındaki çocukların eğitim ve öğretimini kapsayan zorunlu eğitim kademesidir.

Öğretmen: Milli Eğitim Bakanlığı tarafından mesleğinin gerektirdiği bilgi, beceri ve tutumlara sahip olduğu kabul edilerek, öğrencilere bilgi ve doğru davranışlar kazandırmaktan sorumlu olarak atanan personeldir (Yıldırım, 2002: 21).

Fen Bilgisi: Doğayı ve doğal olayları sistemli bir şekilde inceleme, henüz gözlenmemiş olayları tahmin etme gayretleridir (Kaptan, 1999: 9).

Fen Bilgisi Öğretmeni: : MEB'e bağlı ilköğretim okullarının ikinci kademesinde ders okutan eğitim personeli.

Yeterlik: Kişilerin, görevlerini ve ilgili rollerini, amaçlarına uygun olarak yerine getirebilmeleri için elde etmeleri gereken bilgi, beceri, tutum ve davranışlardır (Cengiz, 1992: 102). Kısaca yeterlik, kişiye belli rolü oynama gücü kazandıran özelliklerin bütünüdür.

BÖLÜM II

KURAMSAL TEMEL VE İLGİLİ LİTERATÜR

Bu bölümde araştırmanın temelini oluşturan öğretmenlerin mesleki yeterlilikleri ve öğretmenlik mesleğinin değeri, fen bilgisi eğitimi ve fen bilgisi öğretmenlerinin genel yeterliliklerini açıklamaya yönelik kuramsal bilgilerin yurt içi ve yurt dışı kaynaklar araştırılarak hazırlanmıştır.

2.1. Öğretmenlik Mesleki Yeterlilikleri ve Öğretmenlik Mesleğinin Değeri

Öğretmenlik mesleği dünyanın en köklü mesleklerinden biridir. Geleceğimiz olan yeni nesillerin sağlıklı, iyi, vatanına milletine bağlı ve dünya ülkelerinde bir eğitim alabilmeleri yeterli olan öğretmenler sayesinde gerçekleşebilecektir.

Aşağıda öğretmenlik mesleğinin temel özellikleri, eğitimde öğretmenin yeri ve öneminden bahsedilerek, öğretmen mesleğinin yeterlilikleri, öğretmen mesleğinin genel yeterlilikler, öğretmenlik mesleğinin değeri ve öğretmen yeterliliklerine yer verilmektedir.

2.1.1. Öğretmen Mesleğinin Temel Özellikleri

Eğitim sistemi öğrenci, öğretmen, yönetici, eğitim programı, diğer personel, bina, araç-gereç ve çevre öğelerinden oluşan bir sistemdir. Bu sistemin temel öğelerinden biri ise öğretmendir. Çünkü öğretmenin niteliği eğitimdeki kalite ve başarıda önemli ölçüde etkilidir (Öztürk, 2002: 62,68-70).

Eğitim-öğretim faaliyetlerinin istenilen amaca ulaşabilmesinde en önemli unsurlardan biri öğretmendir. Çünkü öğretmen nitelikleriyle öğrencilerin istenilen davranışları kazanmalarında etkili bir rol oynamaktadır (Özbek, 2007: 78). Bir ülkenin geleceğinin mimarı, öğretmenlerdir. Siyasetçisini, mühendisini, doktorunu, avukatını, öğretmenini, askerini, polisini kısacası toplumun her kesiminde hizmet veren insan gücünü yetiştirenler hep öğretmenlerdir. Ülkelerin kaderlerinde öğretmenler çok önemli roller oynamaktadır. Öğretmenler, eğitim sisteminin en temel ögesidir (Çelikten, Şanal ve Yeni, 2005: 207-237).

“Öğretmenlik mesleği, yetişmekte olan nesli, ailesi, çevresi, milleti, devleti ve vatani için daima yararlı, yapıcı, yaratıcı, iyi bir insan iyi bir vatandaş olarak yetiştirmek sanatıdır” (Tekışık, 1986: 1-9).

Genel anlamda öğretmenlik öğretmenin görevi, meslek ise bir kimsenin geçimini sağlamak için yaptığı sürekli iş, sürekli uğraş demektir. Buna göre öğretmenlik mesleği denilince öğretmenin geçimini sağlamak için yaptığı sürekli öğretme işi veya sürekli öğretme görevi anlaşılır.

Bir yaşamsal etkinlik olgusu olan meslek, toplumsal, kültürel ve ekonomik yapının ve teknolojinin gerektirdiği bir iş bölümü sonucu ortaya çıkar. Meslekler, genellikle gelişmemiş toplumlarda görenekle babadan oğula veya anadan kıza geçer, az gelişkin toplumlarda usta çırak ilişkisiyle öğrenilir, gelişkin toplumlarda örgün eğitimle edinilir. Çağdaş toplumlarda ise belirli diploma gerektiren profesyonel bir uğraş niteliği kazanır. Bu olgu diğer çoğu meslekler gibi öğretmenlik mesleği içinde geçerlidir (Uçan, 2001: 53-102).

Günümüzde öğretmenlik mesleği öğretmen olan kimseler tarafından yürütülür. Öğretmen, mesleği öğretmek olan kimsedir. Günümüzde öğretmen, öğretmenlik mesleğinin gerektirdiği yeterlikleri kazandıran yükseköğrenimi bitirerek aldığı diplomayla öğretmenlik yapma yetkisini elde etmiş olan kimsedir (Uçan, 2001: 53-102).

Dar anlamıyla öğretmenlik öncelikle öğreticilik demektir. Ancak öğretmenlikte "öğretme" "göreviyle sınırlı kalınmaz, yetinilmez. Çünkü "öğretme" "eğitme" ile iç içe işler gerçekleşir. Böylece öğretmenlik daha geniş bir anlam kazanır. Bu anlamda öğretmenlik eğitmenliği de kapsar, içerir. Öyleyse, geniş anlamıyla öğretmenlik öğretme odaklı eğitimciliktir. Buna göre öğretmenlik mesleği öğretme odaklı bir eğitimcilik mesleğidir (TDK, 2005: 2174).

İnsanlık tarihinde olduğu gibi Türk tarihinde de öğretmenlik çok eski bir uğraşı alanıdır. Bir uğraşı alanı olarak öğretmenliğin başlangıcı çok eskidir, öğretme çabalarının ilk başlangıcına dayanır. Öğretme çabalarının kökleri tarihin derinliklerine uzanır. Bu çabaların bir uğraşı alanı niteliği kazanması, bu uğraşı alanının öğretmenliğe dönüşmesi ve öğretmenliğin meslekleşmesi ise epey yenidir. Öğretmenliğin tamamen kendine özgü bir uzmanlık mesleği olması ise çok daha yenidir (Uçan, 2001: 53-102).

Günümüzde öğretmenlik kendine özgü bir profesyonel uğraş alanıdır. Genel anlamda profesyonel, bir işi kazanç sağlamak amacıyla ve ustalıkla yapan kimse demektir. Böyle bir kimse işin tüm gerekleriyle tüm inceliklerini öğrenmiş olmak durumundadır. Günümüzde öğretmenlik mesleği profesyonel bir meslek olarak kabul edilir. Öğretmenlik artık (özel) alanda uzmanlık, akademik çalışma, mesleki formasyon ve üniversite diploması gerektiren kendine özgü bir profesyonel meslek statüsü kazanmış bulunmaktadır (Uçan, 2001: 53-102).

Öğretmenlik mesleğinin kendine özgü bazı özellikleri vardır. Her ne kadar bu özellikler öğretmenin görev yaptığı eğitim sisteminin amaçlarına, okulun misyonuna, okulun bulunduğu çevreye, velilerin beklentilerine, okulunun hedef yapısına, idareci ve öğretmenlerin vizyonuna göre değişirse de aşağıda bu özelliklerden bazıları sunulmaktadır: (Büyükkaragöz, ve diğerleri, 1998: 46).

2.1.1.1. Kişisel Özellikler

Öğretmende bulunması gereken kişisel özellikler hakkında birçok araştırmalar yapılmış ve bu araştırmalar sonucu farklı kişilik özelliklerinin önemi üzerin-de durulmuştur Bugün iyi bir öğretmenin özellikleri konusunda henüz herkesin ulaşabileceği standartların oluşturulduğu söylenemez. Ancak aşağıda genellikle tüm eğitimciler tarafından kabul gören, bir öğretmende bulunması gereken en önemli kişilik özellikleri özetlenmeye çalışılmıştır:

Çelikten, Şanal ve Yeni'ye (2005) göre iyi bir öğretmende bulunması gereken özellikler aşağıda açıklanmıştır.

İyi Bir Öğretmende Bulunması Öngörülen Özellikler:

Öğrencilere karşı açık görüşlü ve objektif olma: Öğretmen her şeyden önce açık ve ileri görüşlü olmalı, öğrencilerin davranış ve başarılarını değerlendirirken tarafsız davranmalıdır. Buna ek olarak öğretmen, yapılacak değerlendirmede mümkün olduğu kadar hissi tavır ve düşünceler altında kalmamalı, sınıfta-ki bütün öğrencilere karşı eşit mesafede olmalı ve bunu da sınıfa hissettirmelidir.

Öğrencilerin beklenti ve gereksinmelerini dikkate alma: Her ne kadar müfredat programında öğretmenin yapması gerekenler belirtilmiş olsa da öğretmen ders planlarından pek uzaklaşmadan öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarını gözetmelidir. Örneğin, ilkokulda okuyan ve orta öğretim sınavlarına hazırlanan öğrencileri için yardımcı ders kitapları, rehberlik çalışmaları, onların ileriye daha iyi görmelerini sağlayıcı toplantılar, vb. düzenleyerek ve tertipleyerek öğrencilerin beklentilerini karşılayabilmelidir.

Eğitimle ilgili sorunları bilimsel yöntemlerle araştırabilme: Öğretmen, eğitim sisteminin ve buna paralel olarak da sınıf ortamında sürekli problemlerle karşılaşacağını bilir ve karşılaşılan problemleri bilimsel bir yönteme göre çözüm arar. Örneğin, sınıftaki öğrencilerden okuma ve anlama bakımından geride olanların fiziksel ya da psikolojik eksiklikleri olabileceğini düşünerek söz konusu öğrencilerin karşılaştıkları sınıf içi ve sınıf dışı sorunları tespit eder. Öğrencilerin karşılaştıkları problemleri tespit ettikten sonra bunlar için olası çözüm önerileri geliştirir ve bu önerileri deneyerek en uygun çözüm yoluna ulaşmaya çalışır.

Eğitimde bireysel farklılıkları dikkate alma: Etkili bir öğretmen sınıfında bulunan her öğrencinin kendine has yetenekleri olduğunu, önemli olanın öğrencilerdeki bu yetenekleri keşfetmek suretiyle açığa çıkarmak ve öğrencileri yetenekleri doğrultusunda yönlendirmek olduğunu bilir. Yoksa öğrencinin sınıfta anlatılan her hangi bir dersten çok ileri ya da geride olmasını öğrenci için olumsuz bir özellik gibi yorumlamamalıyız. Örneğin, öğrenci matematik derslerinde biraz tutuk olabilir ama beden eğitimi ya da müzik derslerinde pekâlâ bir deha olabilir. Onun için öğretmen özellikle belli derslerde bir anda istenilen başarıyı gösteremeyen öğrencilere karşı olumsuz önyargılar beslememelidir.

Yenilik ve gelişmelere açık, kendini sürekli yenileyebilme: Çevredeki değişimlerden en fazla ve çabuk etkilenecek kurum hiç kuşkusuz okuldur. Öğretmen meydana gelen bu değişikliklere karşı hiçbir zaman arkasını dönemez, kayıtsız kalamaz. Örneğin, okul ortamını da çok yakından etkileyen bilgisayara karşı öğretmen kendisini mutlaka yenilmeli, kurslara gitmeli ve bir öğretici olarak öğrencilerinden bilgi bakımından daima önde olmalıdır. Bunun için de öğretmen okumalı, kurslara gitmeli, bilmediği konuları sormalı ve araştırmalıdır.

Toplumsal değişimleri anlayıp yorumlayabilme: İdeal ya da etkili bir öğretmen çevrede ve içinde yaşadığı topluma karşı sorumludur. Onun içindir ki, hizmet verdiği çevrede meydana gelecek değişimleri yakından takip ederek, bu değişimleri toplumun anlayacağı şekilde anlatıp yorumlayabilmeli, toplumun olumlu yönde değişme ve ilerlemesine yardımcı olmalıdır. Bir başka deyişle öğretmen, toplumunun değişme karşısında karşılaşacağı sıkıntıları kolayca aşabilmesi için onlara yardımcı olmalıdır.

Eğitim teknolojisindeki gelişmeleri yakından izleme: Günümüzde çağdaş eğitim sistemlerini biçimlendiren sosyal, ekonomik, teknolojik ve eğitsel koşullar değişmiştir. Eğitim hizmetlerini daha geniş kitlelere daha kaliteli biçimde götürebilmek için çağdaş eğitim teknolojisinin tüm imkânlarından etkili bir biçim-de yararlanmak gerekmektedir. Bu imkânlardan yararlanmak suretiyle öğrenme-öğretme ortamını iyileştirmek, eğitimin kalitesini yükseltmek ve eğitim hizmetlerinin kapsamını genişletmek mümkündür (Koşar ve diğerleri, 2003: 96). Bu nedenle bu doğrultudaki yeniliklerin ve gelişmelerin yöneticiler, eğitimciler ve öğretmenler tarafından izlenmesi ve uygulamaya konulması gerekmektedir.

Öğretmen bilgisayar, internet, tepegöz, projeksiyon makinesi, opak projektör (episkop), datashow ve sınıfta kullanabileceği diğer eğitim teknolojileri konusunda kendini sürekli yenilemelidir. Kuşkusuz bu konularda düzenlenecek konferanslara katılmalı, kitap, dergi, cd vb. kaynakları takip edebilmelidir. Hiç kuşkusuz bunun için de öğretmenlerin maaşları, ders ücretleri ve diğer sosyal imkânları günümüz şartlarına uygun seviyeye getirilmesi gerekir.

Araştırmacı bir yapıya sahip olma: Araştıricılık, bir öğretmenin en fazla yaptığı ya da yapması gerektiği rollerden biridir. Çünkü sınıfta öğretici, rol modeli ve bilgi dağıtıcısı durumunda olan öğretmen, sınıfta anlatacağı konuları, kendisine sorulan soruları ya da öğrencilere yararlı olacağını düşündüğü konuları araştırmak için kendisini hazır hissetmeli ve istekli olmalıdır.

Yüksek başarı beklentisi: Öğretmenin öğrencilerden beklentileri ile öğrencilerin başarıları arasında yüksek ilişki vardır. Bu nedenle öğretmen öğrencilerinin başarılı olacağına inanmalı ve onları başarılı olmaları için desteklemelidir. Araştırmalar öğretmenin öğrenciden beklentisi yüksek olduğu zamanlarda öğrencinin daha çok öğrendiğini göstermiştir. Bloom, tam öğrenme konusunda yapmış olduğu deneysel araştırmalarda her öğrencinin ihtiyaç duyduğu zaman ve ek öğrenme imkânları sağlandığında hedeflenen öğrenme düzeylerine ulaşabileceklerine dikkati çekmiştir (Bloom, 1979). Bu noktadan hareketle şu sonuca varılabilir. Öğretmen anlatmasını bildikten ve öğrencisini başarılı olacağına inandırdıktan ve ona yardım ettikten sonra bütün öğrenciler başarılı olacaktır. Zaten tam öğrenmenin temelinde de bu ilke yatmaktadır.

Öğretmenin mesleki bilgisi ve kişilik özellikleri ile öğrenci başarısı arasındaki ilişkiyi inceleyen Sümbül, bazı araştırmacıların bu değişkenlerin kararlı olmaması nedeniyle öğrenci başarısı ile anlamlı ilişki vermediklerini ileri sürdüklerini, buna karşılık gözlem ve teknikleri geliştikçe öğretmenlerin bazı niteliklerinin öğrenci başarısı ile ilişkisini gösteren araştırma bulgularına rastlanmakta olduğunu belirtmiştir (Sümbül, 1996: 597-608).

Kısaca başarılı öğretmenlerin, öğrencilerden akademik beklentisi olan, onları teşvik eden, akademik gelişmelerden sorumluluk payı çıkararak konusuna hâkim, derste konusu ile ilgili aktif ve bilgili kişiler oldukları saptanmıştır.

2.1.1.2. Mesleki Özellikler

Öğretmenin temel görevi öğrenmeyi sağlamaktır. Öğretmenlerin bu görevi yerine getirebilecek mesleki niteliklere sahip olması gerekmektedir. Öğretmenin mesleki niteliği genel kültür, konu alanı bilgisi ve öğretmenlik meslek bilgi ve becerilerine bağlıdır (Erden, 1998: 43). Bir öğretmenin kişilik özellikleri ne kadar olumlu olursa olsun bu özelliklere sahip olmadığı takdirde etkili bir öğretmen olması mümkün değildir.

Eğitim ve öğretim etkinliklerinin yürütülmesi ve en verimli öğretmenin özellikleri konusunda çok değişik kaynaklarda farklı bilgiler ve görüşler sunulmuş ve öğretmenin mesleki özellikleri sıralanmıştır. Hiç kuşkusuz bu özellikler listesi daha da uzatılacağı gibi, öğretmenin felsefi yapısı, okul kültürü, vizyonu, ülkenin uzak ve yakın hedefleri vb. etmenler tarafından da farklı şekillerde ifade edilebilmektedir.

Aşağıda genel kabul görmüş ve eğitim kitaplarında sıralanan mesleki özellikler sıralanmıştır. Hiç kuşkusuz bu özellikler değişmez olmayıp, zamana, sorunların niteliğine, isteklerin yapısına ve günün şartlarına göre uyarlanabilmelidir (Çelikten, Şanal ve Yeni, 2005: 2007-237).

Mesleksel Özellikler

- Zamanı etkili kullanır, derslere zamanında başlar ve zamanında bitirir.
- Diğer yönetici ve öğretmenlerle işbirliği yapar.
- Öğrencinin sorunlarını, fizyolojik, duygusal, sosyal özelliklerini bilir ve buna göre davranır.
- Öğrencilerin problem çözme, sistematik ve yaratıcı düşünme becerilerini geliştirmeye çalışır.
- Öğrendiklerini pratiğe dönüştürebilen bireyler yetiştirir.
- Öğrencileri bir üst öğrenime, topluma ve hayata hazırlamaya çalışır.
- Öğretim ve öğrenmeyle ilgili son gelişmeleri izler ve sınıfta uygulamaya çalışır.
- Sınıf yönetiminin tüm etkinliklerinde öğrencinin katılımını esas alır.
- Kendini sürekli geliştirmenin arayışı içinde olur.
- Güvenilir ve geçerli ölçme tekniklerini kullanarak öğrenci başarısını objektif değerlendirir.
- Öğrencilere, eğitimin, öğrenmenin yaşam boyu devam eden bir süreç olduğu bilincini kazandırır.
- Özgür bir sınıf ortamı hazırlayarak öğrencilerin girişken, kendini gerçekleştirebilen bireyler olmasını sağlamaya çalışır.
- Her türlü öğretim yöntem, teknik ve stratejilerinden öğretimde yararlanır.

1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanununun 43. Maddesinde; “Öğretmenlik mesleği, devletin eğitim, öğretim ve bununla ilgili yönetim görevlerini üzerine alan özel bir ihtisas mesleği” olarak tanımlanmaktadır. Buna bağlı olarak devletin öğretmenlerden temel beklentisi, “Öğretmenler bu görevlerini Türk Milli Eğitiminin amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak ifade etmekle yükümlüdürler” biçiminde özetlenmiştir.

2.1.2. Eğitimde Öğretmenin Yeri ve Önemi

Kapsamının geniş ve dinamik, teorik temellerinin farklı olması ve genellikle amaçlardan hareket edilmesi nedeniyle (Kızıloluk, 2002: 5-6) bugüne kadar eğitimin herkesçe kabul edilen genel geçer bir tanımı yapılamamıştır. "En basit anlamıyla başkalarının öğrenmelerine yardım etmek" (Küçükahmet, 1995: 2) olarak tanımlanabilen eğitimin en yaygın tanımı: "Bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istendik değişme meydana getirme süreci"(Ertürk, 1979: 12) şeklindedir.

Bu tanım esas alındığında eğitimin sadece bireysel etkinlik olduğu düşünülebilir. Hâlbuki eğitim, ifade edildiği üzere bir iletişim ve etkileşim ürünüdür, iletişimi sağlayan ve organize eden ise, öğretmendir.

Bireylerde amaçlı, istendik davranışların meydana getirilmesi, hedefleri net ve bilimsel olarak ortaya konmuş bir eğitim sistemi ile mümkündür (Kızıloluk, 2002: 5-6). Eğitim sisteminin iyi işlemesi ve sistem aracılığıyla istenilen özelliklerde bireylerin yetiştirilmesi, öncelikle öğretmenlere ve onların niteliklerine bağlıdır (Özer, 2004: 136).

Günümüzde eğitim-öğretim faaliyetleri okullarda gerçekleştirilmektedir. Okullar öğrencilerin fiziksel, zihinsel ve duygusal gelişimlerinin geliştirilmesine ve milli kültürün gelecek kuşaklara aktarılmasına yardımcı olan kuruluşlardır. Bu

anlamda bir milletin geleceği, okullara ve okullarda verilen eğitime; okulların ve eğitimin geleceği ise, öğretmenlere bağlıdır.

Eskiden olduğu gibi, günümüzde de okul denilince ilk olarak akla öğretmen gelir. Çünkü bir okulun basari ve verimliliği, geniş ölçüde öğretmenin yeteneği ve mesleki gücüne bağlıdır (Karaçam, 2003: 63).

Okullarda eğitim hizmetlerinin yürütülmesine yârdim eden hizmetliler, memurlar ve teknik elemanlar, kurumların ayrılmaz parçalarıdır. Fakat bu personel, öğretmenin yanında ikinci planda kalmaktadır. Çünkü her kademedeki okulların etkinliklerinde öğretmen, temel unsurdur (Öner, 1986: 26). Okulun bina, yerleşim, personel gibi fizikî olanakları ve okuldaki demokratik ortamı yaratan insan ilişkileri ile öğrencilerin beklenen basariyi göstermeleri ve istenilen amaçlara ulaşmaları için gerekli olan uygun eğitim ortamlarının oluşturulması, büyük ölçüde öğretmenlerin yeteneklerine, tutum ve davranışlarına bağlıdır. Yani, "Bir okul ancak içindeki öğretmenler kadar iyidir" (Yılman, 1992: 50).

Öğretmen, öğrenci ve eğitim programı olmak üzere eğitimin üç temel unsurunun bulunduğu görüsü, yaygın kabul görmesine karşın, (Arslan, 2000: 97) bu konuda farklı görüşler de mevcuttur (Yılman, 1992: 55). Kendisini oluşturan unsurlar nasıl sınıflandırılırsa sınıflandırılısın, karmaşık ve dinamik bir yapıya sahip olan eğitimin basarisi, bu öğelerin nitelikleri ile aralarındaki sağlıklı ve dengeli biçimde oluşturulacak işlevsel bütünlüğe bağlıdır.

Öğretmen, eğitim öğeleri arasında da temel öge olarak kabul edilir (Oktar ve Bulduk, 1998: 66). Zira eğitime ruh ve anlam veren öge olması hasebiyle eğitim üzerindeki etkinliği diğer öğelerden daha fazladır (TDK, 2005: 2174).

Şüphesiz her öğretmenin eğitim sistemi, okul ve öğretim süreçlerinde bahsedilen öneme ve etkinliğe sahip olması mümkün değildir. Bu fonksiyonları yerine getiren öğretmenlerin birtakım yeterliklerinin bulunması zorunludur.

2.1.3. Öğretmen Yeterlikleri

Öğretmen yeterlikleri kavramı konusundaki farklı uygulamalar günümüzde halen devam etmektedir. Bunlar yabancı yayınlarda standart, nitelik, yeterlik şeklinde ifade edilirken ülkemizde son zamanlarda yeterlik olarak ifade edilmektedir.

Eğitim, en genel anlamıyla, insanları belli amaçlara göre yetiştirme sürecidir. Bu süreçten geçen insanın kişiliği farklılaşır. Bu farklılaşma eğitim süreci içinde kazanılan bilgi, beceri, tutum ve değerler yoluyla gerçekleşir. Günümüzde okullar, eğitim sürecinin en önemli kısmını oluşturur (Fidan ve Erden, 2001: 2). Okulların vazgeçilmez temel kaynakları ise öğretmenlerdir. Öğretmenler öğrencilerine istenilen davranışları öğretmede ve öğrenilen davranışları pekiştirmede, eğitimin ilk sorumlusu olmuşlardır (Başaran, 1996: 77).

Bir öğretmenin yeterlik inancı, zor ya da güdülenmemiş öğrenciler arasında bile, öğrenci katılımının ve öğrenmenin istenen sonuçlarını ortaya çıkarma becerisine ilişkin inancıdır ve bu inancın kuvvetli etkileri vardır (Tschannen ve Hoy, 2001: 785).

Şahin'e göre (2004) öğretmen yeterlikleri, eğitimin hedeflerinin etkili bir şekilde gerçekleştirmek için öğretmenin kullanımında olan bir repertuardır (Şahin, 2004: 58).

Yüksek yeterliğe sahip öğretmenler daha az devamsızlık yaparlar, mesleği bırakmaya daha az eğilimlidirler. Uzun süre mesleklerini sürdürürler. Başarısızlıklar onu depresyona itmez aksine zorluklara yenilenen çabalarıyla karşılık verirler (Çimen, 2007: 31).

Tschannen-Moran ve Woolfolk Hoy, öğretmen yeterliğinin bir öğretmenin zor ya da motivasyonu düşük öğrenciler arasında bile öğrenci katılımı ve öğrenmesinin arzulanan çıktılarını elde edebilme yeteneğinin yargısı olarak tanımlamışlardır (Henson, 2001, Akt: Çimen, 2007: 53).

Milli Eğitim Temel Kanunu'nun 43. maddesinde, “Öğretmenlik, Devletin eğitim, öğretim ve bununla ilgili yönetim görevlerini üzerine alan özel bir ihtisas mesleğidir. Öğretmenler bu görevlerini Türk Milli Eğitiminin amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak ifa etmekle yükümlüdürler” ifadesi ile öğretmenlere düşen görevlerin ne kadar ciddi ve büyük bir sorumluluk taşıdığını görmekteyiz (Milli Eğitim Temel Kanunu).

Öğretmenlerin temel görevi; “Ulusal ve evrensel değerleri benimseyen ve sorunlara çözüm üreten, millî eğitimin ve alanı ile ilgili ders programlarının amaçlarını davranışa dönüştüren, öğrenmeyi öğrenen bireyleri, her bireyin gereksinimlerini de dikkate alarak yetiştirmektir” (TEDP, 2003: 98).

Öğretmenden beklenen, görevlerini bilen, derslerini yapabilen ve nasıl öğretebileceğini bilen, öğrencilerinin öğrendiklerini değerlendirebilen, öğrenci öğretmen ilişkilerini yönetebilen, okuldaki ve toplumdaki konum ve sorumluluklarını bilen ve yerine getiren bir meslek elemanı olduğunun idrakinde olmasıdır (Büyükkaragöz, Muşta, Yılmaz ve Pilten, 1998: 16).

Öğretmenin okuldaki rolleri eğitimdeki değişmelere ve gelişmelere paralel olarak geleneksel alandan çağcıl alana doğru gelişmektedir. Öğretmenin okuldaki geleneksel rollerine baktığımızda en önemli rolün “bilgi yayıncılık” olduğunu görmekteyiz. Okuldaki diğer rolleri disiplincilik, yargıçlık ve sırdaşlıktır (Erdem, 1998: 154).

Öğretmen öğrenmeyi kılavuzlayan ve sağlayan kişidir. Öğrenme öğrencinin kendisi tarafından elde edilen bir sonuçtur ve öğrenme yaşantıları sonucunda meydana gelir. Öğretmenin görevi çeşitli öğretim yöntem ve tekniklerinden yararlanarak öğrenme yaşantıları düzenlemek ve istedik davranışların öğrenci tarafından kazanılıp kazanılmadığını değerlendirmektir (Fidan ve Erden, 2001: 50).

İyi bir öğretmenin hem konu alanının uzmanı hem de bilgi ve becerileri öğrencilere aktarmasına yardımcı olacak öğretmenlik bilgisine sahip olması gerekir. Öğretmen bu iki özelliği mesleki eğitimi sırasında kazanır. Bunun yanı sıra öğretmenlik mesleğinde hoşgörü, sabır, açık fikirlilik, kendini ifade edebilme

yeteneği, iyi bir dinleyici olma, problem çözüme gücü gibi özellikler de önemli rol oynar (Fidan ve Erden, 2001: 50).

Kısaca öğretmenlerin görevi, öğrencilere olayları kavramları ve bilgileri aktarmak değil, öğrencilerin bilişsel, duyuşsal ve psikomotor etkinliklerini yönlendirerek, onlara öğrenmeyi öğretmektir (Demirtaş, 1999: 17).

İstenilen nitelikte bir öğretmenin hangi yeterliklere sahip olması gerektiği çeşitli makale, araştırma yazıları ve Milli Eğitim Bakanlığı'nca yapılan projelerde belirlenmiştir.

1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nun 43. maddesinde; “öğretmenlik mesleğine hazırlık genel kültür, özel alan eğitimi ve pedagojik formasyon ile sağlanır” ifadesi yer almaktadır. Söz konusu yeterlikler, bu ifadeden yola çıkılarak daha geniş ve alt başlıklara yer verilerek hazırlanmış yeterliklerdir. Temel Eğitime Destek Projesi ve Milli Eğitimi Geliştirme Projelerinin bu konuda çalışmalarını yapıldığı projelerdir.

Temel Eğitime Destek Projesi sonucunda ortaya konulan Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlik Taslağı'na göre;

- a) Kişisel ve Meslekî Değerler - Meslekî gelişim,
- b) Öğrenciyi Tanıma,
- c) Öğrenme ve Öğretme süreci,
- d) Öğrenmeyi, Gelişimi İzleme ve Değerlendirme,
- e) Okul-Aile ve Toplum ilişkileri,
- f) Program ve İçerik Bilgisi

Her öğretmenin sahip olması gereken yeterlikler olarak belirlenmiştir (MEB, 2006).

Milli Eğitimi Geliştirme Projesi kapsamında oluşturulan öğretmen yeterlikleri de Temel Eğitime Destek Projesi'nde olduğu gibi ana başlıklar halinde belirlenmiş ve bu başlıklara bağlı olarak alt maddeler ile ayrıntılı olarak öğretmenlik mesleği yeterlikleri ortaya konulmuştur. Bu yeterlikler aşağıda yer almaktadır:

- a) Konu Alanı ve Alan Eğitimine İlişkin Yeterlikler
- b) Öğretme- Öğrenme Sürecine İlişkin Yeterlikler
- c) Öğrencilerin Öğrenmelerini İzleme, Değerlendirme ve Kayıt Tutma
- d) Diğer Mesleki Yeterlikler (Milli Eğitimi Geliştirme Projesi).

Öğretmen, öğrenme ve öğretme süreçlerinin temel öğelerinden biridir. Öğrenciyle devamlı etkileşim halinde bulunan, eğitim programını uygulayan, öğretimi yöneten ve hem öğrencinin hem de öğretimin değerlendirmesini yapan kişidir. Öğretmenin nitelikleri, bu süreçlerin niteliğini de büyük ölçüde etkilemektedir.

Öğretmen yeterlilik alanlarından ilk iki boyutu olan genel kültür ve özel alan boyutlarının çerçevesi çizilmiş, öğretim sürecinde nasıl işe koşulacağına işaret edilmiştir. Öğretmenin eğitime-öğretme yeterlilikleri ise 14 ana başlık altında verilmiştir.

Genel kültür alanı, öğretmenin eğitim sürecindeki genel kazanımlarının bir bileşkesi olup, öğretmenin mesleğini uygularken bir sorunla karşılaştığında alan bilgisi ve eğitime-öğretme becerisine ek olarak bu sorunun çözümüne/irdelenmesine katkıda bulunan diğer disiplinler arası bilgi ve becerileri kapsamaktadır. Bu bilgi ve becerilerin, alan bilgileri ile ilişkilendirilmesi ve öğretim sürecinde kullanılması önem kazanmaktadır.

Öğretmen, öğreteceği alanın temel kavramlarını, araştırma ve inceleme araçlarını ve yapılarını anlar ve alanın bu özelliklerini öğrenciye anlamlı gelecek biçimde öğrenme deneyimleri yaratır.

Eğitime-öğretme yeterlilikleri içinde kapsamın önemli bir kısmını bilgi, beceri ve tutumları başkalarına öğretme yeterlilikleri oluşturmaktadır. Ancak, öğretmenden sınıf içindeki eğitim ve öğretim etkinliklerinin dışında farklı nitelikler de

beklenmektedir. Bunlar; sınıf ve okul içinde rehberlik yapma, özel eğitime gereksinme duyan öğrencilere hizmet etme, okulu geliştirme gibi niteliklerdir. Nitelikler, eğitimin niteliğinin yükseltilmesine katkıda bulunurken, öğretmen ve öğrencilere rehberlik eden eğitim uzmanları ile etkili bir iş birliğinin de temelini oluşturacaktır.

Milli Eğitim Bakanlığı Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürlüğü'nce 12.7.2002 tarih ve 2741 sayılı makam onayı ile belirlenen öğretmen yeterlikleri ise şöyledir:

1. Öğrenciyi Tanıma
2. Öğretimi Plânlama
3. Materyal Geliştirme
4. Öğretim Yapma
5. Öğretimi Yönetme
6. Başarıyı Ölçme ve Değerlendirme
7. Rehberlik Yapma
8. Temel Becerileri Geliştirme
9. Özel Eğitime Gereksinim Duyan Öğrencilere Hizmet Etme
10. Yetişkinleri Eğitme
11. Ders Dışı Etkinliklerde Bulunma
12. Kendini Geliştirme
13. Okulu Geliştirme
14. Okul-Çevre İlişkilerini Geliştirme

Milli Eğitimi Geliştirme, Temel Eğitime Destek Projeleri ve Milli Eğitim Bakanlığı Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürlüğü'nce hazırlanan öğretmen yeterliklerinden de yola çıkarak görülüyor ki; mesleğinde başarılı, öğrencilerine ve çevresine faydalı bir öğretmenin özel alanından önce sahip olması gereken mesleki ve insani değerler ve yeterlikler vardır.

İyi bir öğretmenin, bu yeterliklerden başka bazı kişilik yeterliklerine de sahip olması gerekir. Bu yeterlikler, öğretmene özgü bedensel ve ruhsal özellikler, özel ve sosyal bilgi, beceri, tutum ve davranışlardır (Tekışık, 2003: 176).

Söz konusu yeterliklerin tamamına bakıldığında, öğretmenlik mesleğinin ne kadar zor, özverili ve kutsal bir meslek olduğu görülmektedir. Çünkü eğitimin merkezinde insan ve öğretmen yer almaktadır.

Eğitimde temel faktör öğretmendir. Bu nedenle Atatürk:

“Milletleri kurtaranlar yalnız ve ancak öğretmenlerdir. Öğretmeden, eğitimciden yoksun bir toplum henüz millet adını alma kabiliyetini kazanmamıştır. Ona basit bir toplum denir. Millet denemez. Bir toplum, millet olabilmek için mutlaka eğitimcilere, öğretmenlere muhtaçtır” demiştir (Tekışık, 2003: 168).

2.1.4. Öğretmen Mesleği Yeterlilikleri

Öğretmen mesleki yeterliği, öğretmenin mesleğini etkili olarak yapabilmesi için sahip olması gereken nitelikleridir. Bu nitelikler, mesleği uygulamak için gereken bilgi, beceri ve tutumların tümünü içermektedir.

Öğretmen yeterliği eğitim kalitesini doğrudan etkileyen önemli bir faktördür. Öğretmenlik mesleği alan bilgisi, genel kültür ve pedagoji bilgi ve becerisini gerektiren bir meslek dalıdır (Çakan, 2004: 100). Öğretmenliği meslek edinmiş herkes, ülkenin gelişmesine ve geleceğine katkı sağlamalıdır.

Toplum içinde önemli bir yeri ve saygınlığı olan öğretmen, eğitim-öğretimde vazgeçilmez bir unsurdur. Eğitim-öğretim sistemi içinde yer alan her unsurun kendine has önemi ve işlevi vardır. Bunlar birbiriyle etkileşim içindedir. Bunların birinde aksaklık ya da eksiklik olması eğitim-öğretim faaliyetlerini olumsuz etkiler. Bu unsurlar içinde öğretmenin farklı bir yeri ve önemi vardır. Mükemmel bir okul

binası yapmak, modern araç gereçle donatmak, çok iyi programlar hazırlamak ancak yeterliklere sahip öğretmenlerin varlığıyla bir anlam kazanır. Bunu için eğitim sistemi düzenlenirken ve geliştirilirken öğretmen unsuru mutlaka göz önünde bulundurulmalıdır. Çünkü eğitim sisteminin niteliği, büyük ölçüde öğretmenin yeterlik düzeyine bağlıdır (Aydın, 1998: 271-284).

Eğitim-öğretim sistemi içinde ve toplumda belirleyici rolü olan öğretmenlerde, her meslekte olduğu gibi, mesleğine uygun bazı nitelikler aranmalıdır. Eğitim bilimciler iyi ve etkili bir öğretmende bulunması gereken nitelikleri araştırma konusu yapmış ve birçok nitelik ortaya koymuşlardır. İyi bir öğretmen tanımı öğrenciye, veliye ve idareciye göre değişebilir. Gerçek manada etkili bir öğretmen “uygulanan programın hedefleri doğrultusunda öğretmenin öğrenmesine yardımcı olan öğretmendir” (Erden, 1998: 38).

Öğretmenlerin mesleki yeterliklerinin neler olması gerektiği hakkında yapılmış araştırmalara dayalı çeşitli görüşler bulunmaktadır. Bunlardan bazılarında göre öğretmenlerin mesleki yeterlikleri; yeterli alan bilgisi ve alan öğretimi bilgisine sahip olmak (Erden, 1998: 45), öğrenme ve öğretme süreçleri boyunca yeni teknolojileri kullanmak (Özer, 2005: 217; Gözütok, 2006: 42; Gözütok ve Karacaoğlu, 2007: 374), etkili iletişim stratejilerini kullanmak (Pantic ve Wubbels, 2010), öğrencilerine karşı açık görüşlü ve objektif olmak, bireysel farklılıkları dikkate almak, (Horozoğlu, 1998: 179-190; Çelikten, Şanal ve Yeni, 2005: 207 237), öğrencilerinin problem çözme, yaratıcılık ve araştırma becerilerini geliştirmek (Şişman, 2002: 165-166), öğrenci seviyelerine uygun etkinlikler planlamak, bireysel ve grup çalışmalarını düzenlemek, sınıfı etkili bir biçimde organize ederek yönetmek, uygun materyalleri kullanmak (Thomas ve Kay, 1974, 160'dan aktaran Valli ve Renert- Ariev 2002, 203), öğrencilerini derse etkin olarak katmak (Erden, 2007: 154), öğretim sırasında farklı yöntem ve teknikleri kullanmak, öğrencilerinin bilişsel, duyuşsal, devinişsel davranışlarını uygun araçlarla değerlendirmek (Çeliköz, 2000: 378), veli ve diğer ilgili kişilerle iş birliği yapmak (Seferoğlu, 2004: 18), okul yönetimine katılmak, örgüt yapısı içinde yer almak ve liderlik özelliklerini kullanmak (Darling-Hammond, 2000; Rockoff, 2003; Goe ve Stickler, 2008), biçiminde ifade edilmiştir.

Öğretmenlik mesleğinin icrası sırasında öğretmenin iki temel niteliği ortaya çıkar; kişilik nitelikleri ve mesleki nitelikleri. Öğretmen sınıf ortamında çok farklı insan tipiyle, dolayısıyla da çok farklı sorunlarla karşılaşabilmektedir. Bu sorunların üstesinden gelebilmesi içinde mesleki bilgilerin yanı sıra bazı kişisel niteliklere sahip olması gerekir. Öğretmenin kişisel özellikleri öğrencinin derse ve okula karşı tutumunu etkilemektedir. Olumsuz kişiliklere sahip bir öğretmen, öğrencinin okuldan soğumasına ve başarısız olmasına neden olabilir. Çoğu zaman öğrenci öğretmenin anlattıklarından çok konuya yaklaşımından etkilenmektedir (Başaran, 1974: 207).

Öğretmenlik mesleğinin gereklerini yerine getiren bir öğretmenle asgari yeterliklere sahip olmayan ve dolayısıyla mesleğinin gereklerini yerine getiremeyen öğretmenler arasında fark olduğu ve bunun öğrencilerin başarılarını doğrudan etkilediği konusunda bulgular mevcuttur. Haycock'un araştırmasında öğretmenlik yeterlikleri olan ve dolayısıyla etkili öğretmen olarak tanımlanan öğretmenlerle, etkili olmayan öğretmenleri öğrencilerin başarılarına yaptıkları etkiler bakımından karşılaştırdığı araştırmasında, etkili öğretmenlerin öğrencilerin başarısında doğrudan etkili olduğunu belirtmektedir (Haycock, 1998: 76).

Bu görüşler, öğretmelerin mesleki yeterlik alanlarını da oluşturmaktadır. Bununla birlikte öğretmenlerin yeterlik alanlarına uygun mesleki davranışları yerine getirip getiremediklerini ortaya koymak gerekmektedir. Bunun için sahip olmaları gereken bilgi, beceri ve tutumları daha ayrıntılı belirlenerek yeterlik seviyeleri tespit edilmelidir.

2.1.5. Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri (MEB Yeterlik Alanları ve Alt Yeterlikleri)

Yeterlik, insanın bir davranışı yapmak için gereken bilgi ve beceriyi kazanmasıdır. Yapılan tanımlarda yeterlik; kazanılmış ya da sahip olunan becerileri ifade etmektedir. Öğretmenlik mesleğinin yeterlik alanı ise öğretmenin mesleğini

yerine getireceği hizmet alanı ile ilgili gereken bilgi ve beceriyi kazanması şeklinde tanımlanabilir (Celep, 2004: 26).

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan ve Talim Terbiye Kurulu Başkanlığınca uygun bulunan, Bakanlık Makamının 17.04.2006 tarihli onayı ile yürürlüğe giren öğretmenlik mesleği genel yeterlik alanları ve performans göstergeleri aşağıda verilmiştir (MEB, 2008: 24).

Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri ve Alt Yeterlikler	
Ana Yeterlikler	Alt Yeterlikler
Kişisel ve Mesleki Değerler-Mesleki Gelişim	<p><i>Öğrencilere Değer Verme, Anlama ve Saygı Gösterme</i></p> <p><i>Öğrencilerin Öğrenebileceğine ve Başaracağına İnanma</i></p> <p><i>Ulusal ve Evrensel Değerlere Önem Verme</i></p> <p><i>Öz Değerlendirme Yapma</i></p> <p><i>Kişisel Gelişimi Sağlama</i></p> <p><i>Mesleki Gelişmeleri İzleme ve Katkı Sağlama</i></p> <p><i>Okulun İyileştirilmesine ve Geliştirilmesine Katkı Sağlama</i></p> <p><i>Mesleki Yasaları İzleme, Görev ve Sorumlulukları Yerine Getirme</i></p>
Öğrenciyi Tanıma	<p><i>Gelişim Özelliklerini Tanıma</i></p> <p><i>İlgi ve İhtiyaçları Dikkate Alma</i></p> <p><i>Öğrenciye Değer Verme</i></p> <p><i>Öğrenciye Rehberlik Etmek</i></p>

<p style="text-align: center;">Öğretme ve Öğrenme Süreci</p>	<p><i>Dersi Planlama</i></p> <p><i>Materyal Hazırlama</i></p> <p><i>Öğrenme Ortamlarını Düzenleme</i></p> <p><i>Ders Dışı Etkinlikleri</i></p> <p><i>Bireysel Farklılıkları Dikkate Alarak Öğretimi Çeşitlendirme</i></p> <p><i>Zaman Yönetimi</i></p> <p><i>Davranış Yönetimi</i></p>
<p style="text-align: center;">Öğrenmeyi, Gelişimi İzleme ve Değerlendirme</p>	<p><i>Ölçme ve Değerlendirme Yöntem ve Tekniklerini Belirleme</i></p> <p><i>Değişik Ölçme Tekniklerini Kullanarak Öğrencinin Öğrenmelerini Ölçme</i></p> <p><i>Verileri Analiz Ederek Yorumlama, Geri Bildirim Sağlama</i></p> <p><i>Sonuçlara Göre Öğretme-Öğrenme Sürecini Gözden Geçirme</i></p>
<p style="text-align: center;">Okul-Aile ve Toplum İlişkileri</p>	<p><i>Çevreyi Tanıma</i></p> <p><i>Çevre Olanaklarından Yararlanma</i></p> <p><i>Okulu Kültür Merkezi Durumuna Getirme</i></p> <p><i>Aileyi Tanıma ve Ailelerle İlişkilerde Tarafsızlık</i></p> <p><i>Aile Katılımı ve İşbirliği Sağlama</i></p>
<p style="text-align: center;">Program ve İçerik Bilgisi</p>	<p><i>Türk Milli Eğitimin Amaç ve İlkeleri</i></p> <p><i>Özel Alan Öğretim Programı Bilgisi ve Uygulama Becerisi</i></p> <p><i>Özel Alan öğretim Programını İzleme, Değerlendirme ve Geliştirme</i></p>

Şekil 1.1. MEB Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri ve Alt Yeterlikler

2.1.5.1. Kişisel ve Mesleki Değerler, Mesleki Gelişim

Öğretmenin kişisel özellikleri genellikle doğuştan getirdiği özellikler olup onun sanatçı kişiliğini ortaya koyar. Öğretmenin coşkulu, içten, esprili ve güvenilir olması onun güdüleyici bir kişiliğe sahip olduğunu işaret eder ve bu durum öğrenciler üzerinde olumlu etkiler bırakır. Coşkulu, içten öğretmenler yaratıcıdır, kendilerine güvendikleri için bu durum öğrencilerine de yansır ve esprili oldukları için çocukların ilgilerini canlı tutma konusunda da başarılıdır (Demirel, 2007: 36).

Öğretmenin kişisel özelliklerini incelerken ele alınması gereken boyutlardan biri de başarıya odaklanmadır. Fen bilgisi öğretmenin başarıya odaklanma konusunda temel olarak dikkate alması gereken nokta, öğrencilerinin yaş, gelişim, ilgi, yetenek ve kapasitelerini iyi gözlemleyerek onların yapabileceklerinin çok üzerinde beklentilere sahip olmamaları ve bu beklentiler doğrultusunda çocuklarda yetersiz oldukları duygusunu uyandıracak nitelikte etkinlikler planlamamalarıdır.

Mesleki değerler açısından bakıldığında, temel görevi öğrenciyi sosyalleştirmek ve toplum kültürünü öğrenciye aktarmak olan öğretmenin, bu görevini başarıyla yerine getirebilmesi için içinde yaşadığı toplumu, kültürel özellikleri ile birlikte tanınması gerekir. Öğretmen ülkesinin ve görev yaptığı yerleşim biriminin özelliklerini, ailelerin yaşam tarz değerlerini, normlarını bilmelidir. Öğretmen ulusal normların yanı sıra evrensel değerleri de bilmeli, evrensel boyutta işbirliğini, dostluğu, barışı destekleyerek, öğrencilerinin de bu değerlerin anlamı ve önemini öğrenmeleri için çaba harcamalıdır (Erden, 2005: 159).

Öğretmen, öğrencileri birey olarak görür, değer verir. Öğrencilerin sosyal ve kültürel farklılıklarını, yaptıklarını ve ilgilerini dikkate alarak en yüksek düzeyde öğrenmeleri ve gelişmeleri için çaba harcar. Öğrencilerinde geliştirmek istediği kişilik özelliklerini kendi davranışlarında gösterir. Diğer öğretmen, yönetici ve uzmanların başarılı deneyimlerinden yararlanır (MEB, 2008: 46).

Öz değerlendirme yaparak değişim ve sürekli gelişim için çaba harcar. Yeni bilgi ve fikirlere açıktır, kendisini ve kurumu geliştirmede etkin rol oynar. Mesleği ile ilgili mevzuatı (yasa, yönetmelik, genelge v.b.) izleyerek bunlara uygun davranır.

Bu boyutta, öğretmenlerin güdüleyicilik, başarıya odaklanmışlık ve profesyonellik özellikleri ele alınmaktadır (Küçüköğlü ve Kaya, 2007: 224).

Kişisel ve mesleki değerler, mesleki gelişim yeterlik alanına ilişkin alt yeterlik alanları aşağıdaki gibidir (MEB, 2008):

- **Öğrencilere Değer Verme, Anlama ve Saygı Gösterme:** Öğretmen öğrencilerin her birinin önemli ve değerli olduğunu kendilerine fark ettirebilmeli ve özelliklerine uygun davranabilmelidir. Onların bedensel, zihinsel, duygusal, sosyal, kültürel farklılıklarına ve gereksinimlerine ilişkin anlayışını, farkındalığını öğrencilerinin öğrenmesini desteklemek ve daha ileri götürmek için kullanabilmelidir.
- **Öğrencilerin Öğrenebileceğine ve Başaracağına İnanma:** Öğretmen, öğrencilerinin yaşantıları ve düzeyleri ne olursa olsun, onların eğitim kazanımlarını sürekli artırmayı amaç edinmeli, onlara öğrenme ve başarı konusunda özgüven kazandırabilmelidir.
- **Ulusal ve Evrensel Değerlere Önem Verme:** Öğretmen, çocuk hakları, insan hakları, anayasa ve demokrasi ilkelerini benimseyerek her toplumun kendine özgü kültürel yapısı, değerleri olduğu anlayışıyla öğrenme yaşantıları düzenleyebilmelidirler.
- **Öz Değerlendirme Yapma:** Öğretmen sınıf içi ve dışı çalışmalarını eleştirel bir yaklaşımla analiz edebilmeli, öz değerlendirme yapabilmeli, yeni bilgi ve fikirlere açık olarak kendini sürekli geliştirebilmelidir.
- **Kişisel Gelişimi Sağlama:** Öğretmen kendini geliştirme sorumluluğunun bilincinde, istekli, sebatlı, canlı, enerjik ve yaratıcı olabilmelidir. Eleştirel düşünme, problem çözme, iletişim becerileri ve estetik anlayışını geliştirebilmeli ve etkili kullanabilmelidir.

- **Mesleki Gelişmeleri İzleme ve Katkı Sağlama:** Öğretmen, mesleki gereksinimlerinin farkında olarak kendini ve öğretme-öğrenme sürecini geliştirmek için hizmet içi eğitim, toplantı, seminerlere katılabilmeli, alanı ile ilgili yayınları izleyebilmelidir.
- **Okulun İyileştirilmesine ve Geliştirilmesine Katkı Sağlama:** Öğretmen öğrencilerinin öğrenmelerini desteklemek ve geliştirmek için okulu çalışanları ile bir bütün olarak düşünmeli ve okulun bir toplum merkezi haline gelebilmesi için onlarla iş birliği yapabilmeli, okul gelişim çalışmalarında öğrencileri ile birlikte etkin rol alabilmeli ve kişisel gelişiminin, okul gelişimine katkı sağlayacağını bilincinde olabilmelidir.
- **Mesleki Yasaları İzleme, Görev ve Sorumlulukları Yerine Getirme:** Öğretmen görev, hak ve sorumlulukları ile ilgili mevzuatı bilmeli, izlemeli ve bunlara uygun davranabilmelidir.

2.1.5.2. Öğrenciyi Tanıma

Öğretmen, öğrencinin tüm özelliklerini, ilgi, istek ve ihtiyaçlarını bilir, geldiği ailenin ve çevrenin sosyo - kültürel ve ekonomik özelliklerini tanır. Öğrenciyi tanıma yeterlik alanına ilişkin alt yeterlik alanları aşağıdaki gibidir (MEB, 2008):

- **Gelişim Özelliklerini Tanıma:** Öğretmen öğrencinin fiziksel, sosyal, bilişsel, dil, duygusal, kültürel gelişimine ait düzeyini, öğrenme biçimlerini, güçlü ve zayıf yönlerini, ilgi ve gereksinimlerini bilmelidir.
- **İlgi ve İhtiyaçları Dikkate Alma:** Öğretmen, öğrenmeyi planlama, uygulama ve değerlendirme süreçlerinde öğrencinin ilgi ve ihtiyaçları ile farklı öğrenme biçimlerini göz önünde bulundurabilmelidir.

•**Öğrenciye Değer Verme:** Öğretmen, öğrenciyi birey olarak kabul etmeli ve geçmiş yaşantılarına gelişim özelliklerine, ilgi ve ihtiyaçlarına, öğrenme biçimlerine saygı gösterebilmelidir.

•**Öğrenciye Rehberlik Etmek:** Öğretmen, öğrencinin kendini ve diğerlerini tanımasına ve kabul etmesine, kendisi ile ilgili farkındalığı günlük hayatta kullanmasına ve olumlu davranışlar geliştirmesine, kendi kendini güdülemesine rehberlik edebilmelidir.

2.1.5.3. Öğretme ve Öğrenme Süreci

Öğretmen, öğretme ve öğrenme süreçlerini plânlar, uygular ve yönetir. Öğrencilerin öğrenme sürecine etkin katılımını sağlar. Öğretme ve öğrenme süreci yeterlik alanına ilişkin alt yeterlik alanları aşağıdaki gibidir (MEB, 2008):

•**Dersi Planlama:** Öğretmen öğrenci merkezli bir yaklaşımla kullanacağı yöntemleri, etkinlikleri, ders araç-gereç ve materyallerini, ölçme-değerlendirme tekniklerini özel alan öğretim programındaki amaç ve kazanımlarla tutarlı olarak öğrencilerle birlikte planlayabilmelidir.

•**Materyal Hazırlama:** Öğretmen sahip olduğu olanakları verimli kullanarak ve öğrencilerinin ihtiyaçlarını dikkate alarak öğretim materyallerini hazırlayabilmelidir. Materyalleri hazırlarken teknolojik ve çevresel olanaklardan yararlanabilmeli ve içeriğin sunumunu kolaylaştırıcı olmasına dikkat etmelidir.

•**Öğrenme Ortamlarını Düzenleme:** Öğretmen, öğretme-öğrenme sürecinin etkili olarak gerçekleştirilmesi için, psikolojik ve fiziksel boyutları ile birlikte öğrenme ortamlarını öğrencilerle birlikte düzenleyebilmelidir.

•**Ders Dışı Etkinlikler Düzenleme:** Öğretmen eğitimin sürekliliğini ve okul-çevre bütünlüğünü sağlayacak şekilde, öğrencinin yaş grubuna ve hedeflere uygun etkinlikler planlayıp yürütebilmelidir.

•**Bireysel Farklılıkları Dikkate Alarak Öğretimi Çeşitlendirme:** Öğretmen, sınıf içinde çok farklı ihtiyaç, ilgi, yetenek ve özgeçmişe sahip olan öğrencilerle karşı karşıyadır. Onların var olan kapasitelerini geliştirme ve seçenekleri çoğaltan bir eğitim alma hakları olduğunu bilmeli ve öğretme-öğrenme sürecini düzenlerken bunları göz önünde bulundurabilmelidir.

•**Zaman Yönetimi:** Öğretmen, kendisine ayrılan öğretme ve öğrenme zamanını dersin bölümlerini dikkate alarak uygun biçimde kullanabilmeli; öğrencilerini ders içi ve ders dışı çalışmalarda zamanı etkili kullanmaları için yönlendirebilmelidir.

•**Davranış Yönetimi:** Öğretmen, öğrencilerin öz denetim kazanabilecekleri; kendi hak ve sorumluluklarının yanı sıra diğerlerinin hak ve sorumluluklarını da kavrayabilecekleri, duygu ve düşüncelerini yönetebilecekleri ve kendilerini özgürce ifade edebilecekleri demokratik bir ortam hazırlayabilmelidir.

2.1.5.4. Öğrenmeyi, Gelişimi İzleme ve Değerlendirme

Öğretmen, öğrencilerin gelişim ve öğrenmelerini değerlendirir. Öğrencilerin kendilerini ve diğer öğrencileri değerlendirmelerini sağlar. Ölçme sonuçlarını daha iyi bir öğretim için kullanır; sonuçları öğrenci, veli, yöneticiler ve öğretmenlerle paylaşır. Öğrenmeyi, gelişimi izleme ve değerlendirme yeterlik alanına ilişkin alt yeterlik alanları aşağıdaki gibidir (MEB, 2008):

•**Ölçme ve Değerlendirme Yöntem ve Tekniklerini Belirleme:** Öğretmen öğrenci kazanımlarını değerlendirmeye uygun ölçme stratejilerine ve araçlarına karar vererek, ölçme ve değerlendirme planını hazırlayabilmelidir.

•**Değişik Ölçme Tekniklerini Kullanarak Öğrencinin Öğrenmelerini Ölçme:** Öğretmen öğrencilerin belirlenen öğretim hedeflerine ulaşma düzeylerini ölçebilecek en uygun ölçme yöntem ve stratejilerini uygulayabilmeli; öğrencilerin gelişim ve öğrenmelerini düzenli olarak izleyebilmelidir.

•**Verileri Analiz Ederek Yorumlama, Geri Bildirim Sağlama:** Öğretmen, ölçme sonuçlarını uygun teknikler kullanarak yorumlayabilmeli, öğrencilerin güçlü ve zayıf yönlerini belirleyerek geri bildirim sağlamalı ve gerekli önlemleri alabilmelidir.

•**Sonuçlara Göre Öğretme-Öğrenme Sürecini Gözden Geçirme:** Öğretmen, ölçme ve değerlendirme sonuçlarına göre öğretme-öğrenme sürecini gözden geçirmeli ve gerekli gördüğü düzenlemeleri yapabilmelidir.

2.1.5.5. Okul, Aile ve Toplum İlişkileri

Öğretmen, okulun bulunduğu çevrenin doğal, sosyo-kültürel ve ekonomik özelliklerini tanır. Aileleri ve toplumu eğitim sürecine ve okulun gelişimi ile ilgili çalışmalara katılmaları yönünde teşvik eder. Okul-aile ve toplum ilişkileri yeterlik alanına ilişkin alt yeterlik alanları aşağıdaki gibidir (MEB, 2008):

•**Çevreyi Tanıma:** Öğretmen, okulun bulunduğu çevrenin doğal, sosyo-kültürel ve ekonomik özelliklerinin farkında olarak çevrenin önemli sorunlarına duyarlı olmalı ve bunları öğretim sürecine yansıtılabilmelidir.

• **Çevre Olanaklarından Yararlanma:** Öğretmen, öğrencilerin ve okulun gelişimini sağlamak için her türlü çevre olanaklarını etkin bir şekilde kullanabilmeli ve okul yönetimi ile işbirliği yapabilmelidir.

• **Okulu Kültür Merkezi Durumuna Getirme:** Öğretmen, okulu çevrenin bir kültür merkezi haline getirebilmek için çeşitli etkinlikler planlamasına, uygulanmasına yönelik çalışmalı ve katkı sağlayabilmelidir.

• **Aileyi Tanıma ve Ailelerle İlişkilerde Tarafsızlık:** Öğretmen, ailelerin sosyoekonomik ve kültürel özelliklerini tanımaya yönelik çeşitli etkinlikler düzenleyebilmelidir. Ailelerle ilişkilerde tarafsız olabilmeli, öğrencinin gelişimi ve eğitimi ile ilgili doğru, açık ve net paylaşımlarda bulunabilmelidir.

• **Aile Katılımı ve İşbirliği Sağlama:** Öğretmen, ailelerin okula güven duymaları ve öğretme-öğrenme sürecine katkı sağlamaları için özendirici çalışmalar yapmalı, öğrencilerin gelişimi ile ilgili ailelerle bilgi alışverişini yaparak işbirliği zemini oluşturabilmelidir.

2.1.5.6. Program ve İçerik Bilgisi

Öğretmen, Türk Millî Eğitim Sisteminin dayandığı temel değer ve ilkeler ile özel alan öğretim programının yaklaşım, amaç, hedef, ilke ve tekniklerini bilir ve uygular Program ve içerik bilgisi yeterlik alanına ilişkin alt yeterlik alanları aşağıdaki gibidir (MEB, 2008):

- **Türk Milli Eğitimin Amaç ve İlkeleri:** Öğretmen, Türk Milli Eğitim sisteminin dayandığı temel değer ve ilkeler ile amaçlarının neler olduğunu bilmeli ve bunları eğitim-öğretim faaliyetlerine yansıtabilmelidir.

- **Özel Alan Öğretim Programı Bilgisi ve Uygulama Becerisi:** Öğretmen, özel alan öğretim programının ilkeleri, yaklaşımı, amaçları ve içeriğiyle tutarlı somut bilgi ve anlayış sahibi olduğunu, özel alanda gerekli olan öğrenme yollarını öğrenciye kazandırmak üzere öğretme-öğrenme ortamını, yöntem ve tekniklerini, ders araç-gereç ve materyallerini güvenli ve etkili bir şekilde düzenleyip kullanabilmelidir. Ayrıca, özel alan bilgisinin sınıf ve kademelere göre dağılımını dikkate alarak öğretme-öğrenme sürecini düzenleyebilmelidir.

- **Özel Alan Öğretim Programını İzleme, Değerlendirme ve Geliştirme:** Öğretmen, özel alan öğretim programında yapılan değişiklikleri izleyebilmeli, programların geliştirilmesi sürecine uygulamada yaşadığı sorunlar ışığında öneriler getirebilmeli, özel alan öğretim programı kapsamında ele alınan konuları önem, öğrenci gelişimine katkı, öğrenci ihtiyaçlarına ve gelişim düzeylerine uygunluk açısından değerlendirebilmeli ve bu konularda kendini sorumlu hissedebilmelidir.

Bu yeterlik alanlarından uygulama boyutunda önemli görülen “kişisel ve mesleki değerler, mesleki gelişim” fen bilgisi öğretmenler açısından daha önemli olduğu düşünülmektedir.

2.1.6. Öğretmenlik Mesleğinin Değeri

Değer kavramı Latince “kıymetli olmak” veya “güçlü olmak” anlamlarına gelen “valere” kökünden türetilmiştir (Bilgin 1995: 126). Değer, TDK sözlüğünde “bir şeyin önemini belirlemeye yarayan soyut ölçü, bir şeyin değdiği karşılık” olarak

tanımlanmaktadır. Sosyoloji terimleri sözlüğünde ise değer; grubun veya toplumun kendi varlık, işleyiş ve devamını sağlamak ve sürdürmek için üyelerinin çoğunluğu tarafından doğru ve gerekli oldukları kabul edilen; onların ortak duygu, düşünce, amaç ve menfaatini yansıtan genelleştirilmiş ahlaki ilke veya inançlar olarak tanımlanmaktadır (Kızılçelik ve Erjem 1994). Değerlerin özünde insan davranışlarının farklı dünyası yatmaktadır ve her insanın karar ve eyleminin kaynağı olarak ifade edilmektedir (Rassin 2008: 614-630). Değerler, bireyler, gruplar ya da toplum tarafından ödüllendirilen veya tercih edilen idealler, inançlar, gelenekler, davranış modları, nitelikler ya da hedeflerdir (Burkhardt ve Nathaniel 2013:164-176).

Öğretmenlik mesleği bütün meslekler içerisinde en önemlisi ve en eski olanıdır. Çünkü öğrenme ve öğretme işi ilk insandan günümüze kadar devam eden bir süreçtir. İnsanlık var olduğu müddetçe de bu süreç devam edecektir. Bunu için ilk ve en büyük meslek öğretmenliktir (Ertuğrul, 2005: 14).

Hızla gelişen çağımızda, değişim kaçınılmazdır, bir gerçektir. Ülke kalkınmasında en önemli sosyal rolü üstlenen öğretmenlerin, kendilerini sürekli yenilemeleri, çağın gerisinde kalmamaları gerekir. İşte bu yüzden öğretmenlik hiç bitmeyen bir öğrenciliktir (Üzümlü, 2007: 67).

Değişimin motor gücü olarak kabul edilen eğitim kurumları ve bu kurumları aracılığıyla da öğretmenlere, değişimin halk tarafından benimsenmesi, bilgi toplumunda gidilen yolda geride kalmamak için önemli görevler düşmektedir. “Bilgi toplumunda öğretmen, planlayan, organize eden, sürdüren ve sonuçlandıran insandır. Öğretmene inisiyatif hakkı vermeyerek, bir döneme özgü durağan, meslekî kalıp davranışlar öğretmek, bilgi toplumunun ortalama insana öngördüğü özellikleri öğretmenden esirgemek demektir” (Doğan, 2000: 153).

Bir toplumun sosyal, kültürel ve ekonomik alandaki gelişmişlik düzeyini ortaya çıkarmak için o toplumda öğretmenin sosyal, kültürel ve ekonomik alandaki durumuna bakmak toplumu anlamak açısından yeterli bir gösterge olabilir. Öğretmen toplumların aynası durumundadır. Toplumların öğretmene ve öğretmenlik mesleğine verdikleri değer gelişmişlik düzeylerinin göstergesidir (MEB, 2005: 44).

Öğretmen kalitesi ve öğretmenliğe verilen değer ve önem milletlerin gelişmişlik seviyesiyle doğrudan ilişkilidir. “Hayatta en hakiki mürşit ilimdir” sözüyle Türkiye Cumhuriyetinin kurucusu Atatürk eğitime verdiği önemi her fırsatta dile getirmiştir. Birçok konuşmasında öğretmenlerin milletler için önemini anlatmıştır. Kurtuluş savaşından sonra ülkenin ilmî anlamda kurtuluşu için öğretmen ordusunun önemine dikkat çekmiştir (Özkan, 2004: 32).

2.2. Fen Bilgisi Eğitimi ve Fen Bilgisi Öğretmenlerinin Genel Yeterlilikleri

Fen bilgisi dersi ilköğretim birinci kademedan başlayarak ikinci kademe de öğrencilere verilen önemli bir derstir. Bu ders ve öğretmeni ile ilgili; fen bilgisi eğitimi, fen bilgisi eğitiminin yeri ve önemi, cumhuriyetten günümüze fen bilgisi öğretmeni yetiştirme, fen bilgisi öğretiminde öğretmenin rolü, fen bilgisi öğretmenlerinin nitelikleri ve fen bilgisi öğretmenlerinin genel yeterlilikleri aşağıda yer verilmektedir.

2.2.1. Fen Bilgisi Eğitimi

Ülkemizde, bilim denince akla ilk gelen alan fen bilimleri alanı olmaktadır. Bilim ve fen eş anlamlı olarak kullanılsa da, gerçekte fen, bilimin bir alt dalıdır. (Çepni ve diğerleri, 2008: 112). “Fen, fiziksel, kimyasal ve biyolojik dünyayı tanımlamaya ve açıklamaya çalışan bir bilimdir” (Topsakal, 2006: 56). Bununla birlikte, fen, deneysel araştırmaları, mantıksal, eleştirel ve yaratıcı düşünmeyi geliştiren, sürekli sorgulamayı temel alan bir bilimdir (Aydoğdu ve Kesercioğlu,

2005: 124). Fen bilgisi, doğayı ve doğal olayları sistemli bir şekilde inceleme, henüz gözlenmemiş olayları kestirme gayretleridir (Kaptan, 1999: 9).

Fen bilimleri, insanın doğal çevresini ve kendisini incelemesinin sonucunda edindiği bilgilerden oluşan bütün bilim dallarını içerir. Fen biliminin ne olduğuna ilişkin değişik görüşler vardır. Felsefecilere göre fen bilimleri, doğanın gerisindeki gerçeği açıklamaya çalışan düşünceler zinciridir. Birçok kişi ise, fen biliminin, yaşanılan çevre ile ilgili teknik bilgilerin toplamı olduğu kanısındadır. Araştırmacı ve bilim adamları için fen bilimleri, fenle ilgili bilimsel bilgileri üretmeye yarayan yöntemlerden ibarettir. Bazı bilim adamları ise, fen bilimini, içinde yaşadığı evreni açıklamaya çalışan düzenli bilgiler toplamı olarak görürler (Çilenti, 1988: 4).

Bilimin ve fennin genel özelliklerinin fen bilgisi eğitiminin hedeflerini belirlediğini söylemek mümkündür. İlköğretim kademesinden itibaren öğrencilerin fennin doğasını kavrayarak, gözlem yapabilme, mantıksal düşünme, genelleme yapabilme, problemleri algılayarak odaklanma, nesnel düşünüp kararlar alabilme, toplumsal ihtiyaçlara çözümler üretebilme, değişimin farkında olabilme gibi yeterliklerini arttırma fen bilgisi eğitiminin hedeflerini oluşturmaktadır (Aydoğdu ve Kesercioğlu, 2005: 67).

Fen eğitimi, bireylere içinde bulunduğumuz çağa ayak uydurabilecek yeterlikler kazandırır. İçinde bulunduğumuz çağın her an hızla gelişen ve değişen bilim ve teknoloji çağı olduğunu düşünürsek bu çağa ayak uydurabilecek ve en son teknolojik buluşlardan her alanda yararlanabilecek bireyler yetiştirmeyi hedeflemektedir. Bu durumda bireylerin hayatlarının her aşamasını etkileyen teknolojik gelişmeleri algılayıp yorumlayabilmesi için temel fen bilgisi eğitimi alması büyük önem taşımaktadır.

Kiremit (2006), fen bilgisi eğitiminin dört genel amacı olduğunu belirtmekte ve bu amaçları şu şekilde aktarmaktadır;

- **Kişisel İhtiyaç;** bireylerin, gelişen bilim, fen ve teknoloji alanları ile ilgili gereksinimlerini karşılayabilmelerini sağlama.
- **Sosyal Boyut;** kişilerin, bilim ve toplumla ilgili kararlar alabilmelerini sağlama.

- **Kariyer Eğitimi;** bireylerin bilim, fen ve teknoloji ile ilgili iş alanlarına hazırlama
- **Akademik Hazırlık;** kişilerin gerekli bilgileri alarak, istedikleri takdirde akademik kariyer yapmalarına imkân sağlama

İlköğretim okullarında, işlenen fen bilgisi dersleri, öğrencilere daha sonraki öğretim kademelerinde temel oluşturacak bilgilerin kazandırılması yanında, onların içinde yaşadıkları çevreye daha iyi uyum sağlamalarını da amaçlar. Ayrıca ilköğretim ikinci kademedeki okutulan fen bilgisi dersleri, öğrencilerin ilgi alanlarının belirlenmesi, yeteneklerinin ortaya çıkarılması açısından da son derece önemlidir. Çünkü kendisini ve ilgi duyduğu alanı tanıyan öğrencilerin meslek seçiminde daha akılcı davranmaları gerekir. Dolayısıyla, fen bilgisi dersleri öğrencilerin meslek seçiminde de onlara yardımcı olmaktadır (Akgün, 2001: 11).

Fen Bilgisi eğitimi, öğrencinin çevresindeki çekici ve şaşırtıcı zenginliğin eğitimidir. Öğrencinin yediği besinin, içtiği suyun, soluduğu havanın, vücudunun, beslediği hayvanın, bindiği arabanın, kullandığı elektriğin, ışığın, güneşin eğitimidir. Bu anlamda Fen Bilgisi Eğitimi; öğrencinin ilgi ve ihtiyaçları, gelişim düzeyi, istekleri, çevre imkânları göz önüne alınarak, uygun metot ve tekniklerle yapılması gereken, kolay, somut bir eğitimidir (Gürdal, 1988: 34-49).

Bütün bu anlatılanlar ışığında Fen Bilgisi eğitimi ihtiyaç halindedir. Fen Bilgisi Eğitimi, öğretmenler yani öğretmenler verir. Yaşı, kültürü ne olursa olsun, bir insan algıladığı olaylara kendine göre bir anlam verir. Fen Bilgisi öğretmenlerinin görevi, öğrencilere standart bir bilgi kazandırmaktan ziyade gelişen ilgi, beklenti düzeylerine uygun olarak çevrelerindeki olaylarla ilgili, kendiliğinden oluşan izlenimleri içeren yaşantı sal anlamları, bilgi düzeyine çıkarmaktır. Bir başka deyişle, öğrencilerin yaşantılarıyla ulaştığı ön kavramlaştırma düzeyini yakalayarak, onları, öğrenme konusu ve bilgi nesnesi haline getirmektir.

2.2.2. Fen Bilgisi Eğitiminin Yeri ve Önemi

Fen bilgisi dersi, öğrencilerin fenle ilgili temel kavram, terim ve ilkeleri kavramalarını amaçlamanın yanında, öğrencilerin fen bilimlerinin bilim ve teknolojik gelişmelerdeki önemini ve katkısını kavramalarını, bilimsel ve özgür düşünme alışkanlığını kazanmalarını, edindiği bilgileri günlük yaşamında kullanabilmelerini de amaçlar (Topsakal, 1999: 2).

Fen bilgisi dersi ile çocuklar, içinde yaşadıkları fen ve doğayı bilimsel yönden ele alıp, inceleme fırsatı elde ederler. Çocukların hayata kolay uyum sağlamaları, fen ve doğayı çok iyi bilmelerine ve ondan yeterince faydalanabilme yollarını öğrenebilmelerine bağlıdır. Bu bakımdan çocuklar, ilköğretim kurumlarında, çevrelerini bilimsel yöntemlerle inceleyerek, olay ve durumlar karşısında objektif düşünebilme ve problem çözme alışkanlığı kazanırlar. Bu alışkanlık onların kendilerine, ailelerine ve çevrelerine yararlı olmalarını, bunun yanında kendine olan güvenlerinin daha da artmasını sağlar.

Fen bilimleri günlük yaşamdan ayrı tutulamayacak bir parçadır. Bireyler içinde yaşadıkları çevre ve doğa olayları hakkındaki bilgiyi fen bilgisi aracılığıyla edinirler ve bu bilgiden yeni bilgiler üretirler.

Bilimsel bilginin miktarı her geçen gün biraz daha artmaktadır. Öğrencilerin bu bilgileri edinmelerinde fen'in önemi tartışılmazdır. Bu sebeple yaparak ve yaşayarak öğrenmenin bir yolu olan ve bilinen gerçekler, prensipler, kavramlardan meydana gelmiş, herkesin öğrenebileceği nitelikte olan fen hakkında tüm bireylerin bilgiye ihtiyaçları vardır. Genel anlamda her alandaki eğitim için kalite ve üstünlük yaygın olarak kabul edilen iki hedefdir. Fen eğitimi de yüksek kaliteye ve müfredatı ile öğretiminde yeterliliğe ve üstünlüğe sahip olmalıdır. (Doğru ve Kıyıcı, 2005: 3).

Çağlayan (2006: 4)'a göre fen bilgisi öğretiminin öğrencilerin çevrelerini, yani doğayı inceleme meraklarının gelişmesinde, çevrelerini tanımalarında, uyum sağlamalarında ve sevmelerinde büyük rolü vardır. Etkili bir fen bilgisi öğretimi, öğrencilere yaratıcı düşünme becerisi kazandırır.

Fen eğitimi, düşünce sanatının öğretilmesi, deneyimlere dayanan net kavramların zihinde geliştirilmesi, sebep sonuç ilişkisinin nasıl irdelenip analiz edilebileceği yöntemlerin öğretilmesini hedef almaktadır. Günümüzde fen eğitiminde kavramlar verilirken öğrencilerde düşünme yeteneğinin geliştirilmesi de çok önemlidir (Aydoğdu, 2000: 29-31).

2.2.3. Cumhuriyetten Günümüze Fen Bilgisi Öğretmeni Yetiştirme

Son yıllarda tüm dünyada kalkınma için eğitimin ön şart olduğu kabul edilmiştir. Kalkınmak için toplumdaki kişilerin değişme bilincine kavuşmaları gerekir. Bu da ancak eğitimle mümkündür (Ünal, 1991: 235-237).

Eğitimin niteliğini etkileyen çok çeşitli faktörler vardır. Bunları; öğretmen, yönetici, yöntem, program, öğretmen-öğrenci ilişkisi, ortam, ölçme ve değerlendirme vb. oluşturmaktadır. Ancak eğitim-öğretimin niteliğini etkileyen en önemli kişi öğretmendir. Çünkü bir eğitim sisteminden verimli sonuç alabilme, geniş ölçüde öğretmen kalitesine bağlıdır. Eğitim ve öğretimde hedefler ne kadar iyi belirlenirse belirlensin, müfredat konuları ne kadar fonksiyonel seçilip organize edilmiş olursa olsun o hedefler ve kavrayışlara sahip iyi öğretmenler elinde yürütülmedikçe beklenen sonucun alınması mümkün değildir (Ünal, 1991: 235-237).

Ülkemizde de eğitim-öğretim önemsenmiş ve dönemin ihtiyaçlarına göre öğretmen yetiştirilmeye çalışılmıştır. Cumhuriyet döneminden günümüze ilköğretime fen öğretmeni yetiştirmeye bir bakarsak;

Cumhuriyetin ilk yıllarında, öğretmen yetiştirmede bu ideolojik boyutunun yanında birde bugün bile hala kurtulamadığımız bir düşünce hakim olmuştu: “Bir memlekette herkes okuma-yazma bildiği taktirde cehalet yenilmiş olacaktır”. İşte bu yüzden ülkemizde okuma-yazma seferberliğinin adı hep cehaletle mücadele kampanyası olmuştur. Bu görüşün etkin olduğu milli eğitim sistemimizde o yıllarda

ilkokul öğretmenlerinin yetiştirilmesi ön plana çıkmıştır (Baki, Çepni, Akdeniz, ve Ayas, 1998: 87).

Türkiye Cumhuriyeti Devleti 1923'de kurulmasından sonra 1924'de Tevhid-i Tedrisat (Öğretimin Bütünleştirilmesi) Kanunu ile tüm öğretim kurumları MEB bünyesi altında toplanmış ve okul programları üzerinde kapsamlı değişiklikler yapılmaya başlanmıştır. 1923-1946 yılları arasında eğitimde köklü değişiklikler kaydedilmiştir. Yeni kuruluşlar yanında programlara içerik kazandırmak amacıyla Türk ve yabancı uzmanlardan yararlanılmıştır. Bu amaçla 1924 yılında John Dewey Türk Eğitim Sistemi üzerinde incelemeler yapmak üzere Türkiye'ye davet edilmiştir. Dewey yaptığı incelemelerden sonra bir rapor hazırlayarak MEB'e sunmuştur. Bu rapor, Türk eğitimcilerinin halkın ihtiyaçlarına uygun birçok seviyede kendilerine ait müfredat geliştirip düzenlemelerini tavsiye etmektedir. 1935 yılında ülkemize davet edilen Alman eğitimci Kuhne ise öğretmen yetiştirme, eğitim harcamaları ve kadınların iş eğitimi üzerine önerilerde bulunmuştur (Ayas, Demircioğlu ve Sağlam, 1991: 211-219).

Cumhuriyet tarihimizde, Köy Enstitülerinden başlayarak, öğretmen yetiştirme konusunda önemli adımlar atılmasına rağmen, zaman zaman öğretmen yetiştirme konusundaki yenilik ve reform girişimlerinde geç kalınmıştır. 1980'lerden başlayarak dünyanın pek çok ülkesinde eğitimin birçok alanında temel yenileşme ve reform çalışmaları olduğuna tanık olmaktayız. Bu girişimlerden bazıları ülkelerin kendine özgü iç koşullarından kaynaklanırken, pek çoğunun da bilgi toplumu, küreselleşme, ortak pazarlar gibi yeni oluşumların yanı sıra eğitim alanında yeni kuram, kavram ve uygulamalardan güç aldığını görmek mümkündür (YÖK, 1998).

Cumhuriyet öncesi dönemden devralman Yüksek Öğretmen Okulları ve üniversitelerin ilgili bölümlerinden mezun olanlar lise ile birlikte ortaokullarda da öğretmenlik yapıyorlardı. Bu nedenle 1920'li yıllarda ortaokul öğretmeni yetiştirme ihtiyacı sık sık gündeme geliyordu. Bu ihtiyaca ileriki yıllarda cevap verecek olan Eğitim Enstitüleri'nin ilki ("Gazi Eğitim Enstitüsü") Konya'da ortaokul Türkçe öğretmeni yetiştirmek amacıyla 1926-27 öğretim yılında "Orta Muallim Mektebi" adıyla kurulmuş (2 yıllık) ve daha sonra Ankara'ya nakledilerek yeni bölümler eklenmiştir. Bu enstitü 1940'lı yılların sonuna doğru 2-3 yıl arası öğrenim süreleri

olan değişik bölümleriyle tüm ortaokul dersleri için öğretmen yetiştirir hale gelmiştir (YÖK, 1998).

1960'lı yılların sonuna doğru Eğitim Enstitüleri'nin sayısı iki katma çıkmış, 1970'te bu sayı 12, 1973'te 16 ve 1978'de 18 olmuştur (YÖK, 1998).

Bu artış bile 1970'li yıllarda ortaokullardaki öğretmen ihtiyacını karşılamaya yetmemiş ve bu nedenle "kestirme çözümler" gündeme getirilmiştir. 1974 yılında "Gece Öğretimi" (toplam mezun 15.000) ve "Mektupla Öğretim" (toplam mezun 42.141), 1978 yılında da "Hızlandırılmış Eğitim" (toplam mezun 70.557) yoluyla yeterli eğitim almadan çok sayıda öğretmen yetiştirilmiştir (toplam 120.000). Tüm bu gelişmeler artan öğretmen ihtiyacı karşısında nitelik sorununun göz ardı edildiğini ve sadece niceliğe yönelik önlemlerin alındığını göstermektedir. Temelde ortaokullara branş öğretmeni yetiştirmek üzere kurulan ve süreleri 1960'lı yılların sonunda 3 yıla çıkarılan Eğitim Enstitüleri, 1978-79 öğretim yılında önemli bir değişiklik geçirmiştir. Bu öğretim yılından itibaren enstitülerin öğrenim süresi 4 yıla çıkartılmış, isimleri "Yüksek Öğretmen Okulu" olarak değiştirilmiş ve bölümlerde yeniden yapılanma ile branşlarda ihtisaslaşmaya gidilmiştir (YÖK, 1998).

1978'de "Yüksek Öğretmen Okulu" adı altında yeniden yapılandırılan enstitüler, 1982 yılında 2547 sayılı kanunla Eğitim Fakültelerine dönüştürülmüş ve üniversite çatısı altına alınmıştır. Bu düzenleme ile bölümlerde ihtisaslaşma iyice derinleşmiş ve zaman içinde yan alanlardan vazgeçilerek tamamıyla tek bir alanda (Fizik, Kimya, Tarih gibi) öğretmen yetiştirilmeye çalışılmıştır. Bunun sonucu olarak ortaokulların öğretmen ihtiyacı liseye özgü derslerde yetişmiş Eğitim Fakültesi mezunu olan tarafında karşılanmaya başlanmış, ancak bu uygulamada çeşitli güçlükleri beraberinde getirmiştir. Örneğin Fizik, Kimya ve Biyoloji Öğretmenliği Programlarından mezun öğretmenlerin ortaokuldaki Fen Bilgisi dersini öğretmekte güçlük çektikleri gözlenmiştir (YÖK, 1998).

Öğretmen yetiştirme işinin üniversitelere devredilmesi, üniversitelerin görüşü alınmadan ve tepeden inme bir kararla uygulamaya konduğundan pek çok üniversite bu olayı kolayca benimseyememiştir. Özellikle ilk yıllarda Eğitim Fakültesi dekanlıklarına eğitimci olmayan kimselerin getirilmesi genellikle fakültelerin sağlıklı

bir yapıya kavuşup gelişmesini engelleyen bir etken olmuştur. Bu olumsuzlukların yanında 1992 yılında 23 yeni üniversite açılması ve eğitim fakültelerinin sayıca çoğalması, pek çok üniversitede gelişmeye başlayan öğretim elemanı kadroların dağılmasına neden olmuştur. Belki bu nedenle fakülteler değişme ve sorunları çözücü önlemler alınmasına öncülük edememişlerdir. Böyle bir çaba içine girme aşamasındayken, YÖK'ün yeni modeliyle karşılaşmışlardır (Tuzcu, 2000: 76).

Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK)'nce eğitimde gereksiz tekrarı önlemek ve kaynakların birleştirilmesi amacıyla eğitim fakültelerinin yeniden yapılanması gündeme gelmiş ve bu konuda yapılan çalışmalar karara bağlanarak 1998-1999 öğretim yılından itibaren tüm ülke çapında uygulamaya konmuştur(Erol, Sezgin, Çalışkan ve Yılmaz, 2000: 189-192).

Yeni düzenlemenin başarılı olması için alınması gereken önlemlerden biri de öğretmen yetiştiren programlarda yer alan derslerin ve içeriklerinin yeniden belirlenmesine ilişkindir. Öğretmen yetiştirme konusunda yıllardan beri süregelen önemli sorunlar ve öğretmen yetiştirme konusundaki çağdaş gelişmeler ve yönelimlerin ortaya çıkardığı temel ihtiyaçlar, bu programların yeniden geliştirilmesinin gerekli olduğunu göstermektedir. Eğitim fakültelerinde geçmişte uygulanan öğretmen yetiştirme programların incelenmesi ve bu konuda yapılan çeşitli araştırma alanlarda büyümeyi tercih etmesi, ortaokul, sınıf ve okul öncesi öğretmenliği gibi alanlarda öğretmen açıkları ortaya çıkmış olması,

- Eğitim Fakülteleri ile Fen-Edebiyat Fakülteleri arasında etkili bir işbirliği gerçekleştirilememesi ve iki fakülte arasında yapılan iş açısından tekrarlar ortaya çıkmış olması,
- Alan eğitimine yönelik uzmanlaşmaların gerçekleştirilememiş olması,
- YÖK ve MEB arasında sağlıklı ve verimli bir iletişim ve işbirliği kurulamaması nedeniyle, öğretmen adaylarının yeterli ve verimli okul uygulaması yapamaması ve dolayısı ile mesleğe başlamadan önce gerekli deneyimi kazanamamış olmaları (Nakiboğlu, 1999: 426-438).

Bu ifadelerden de anlaşıldığı gibi Eğitim Fakültelerinin öğretmen eğitimi programlarında yapılan yeni düzenleme ile bu fakültelerin, ülkemizin öğretmen ihtiyacını daha verimli biçimde karşılamaları, daha nitelikli öğretmen yetiştirmeye yönelik programlar yürütmeleri ve daha sağlıklı bir yapı içinde işlevlerini yerine getirmeleri öngörülmektedir (Nakiboğlu, 1999: 426-438).

YÖK yeniden düzenleme ile geniş alanda şunları hedeflemiştir:

- Eğitimde kalite yükseltilmesi için nitelikli öğretmen yetiştirme
- Nitelikli öğretmenin güçlü alan bilgisi ve becerilerine sahip olması
- Eğitim Fakültelerinin önemle öğretmenlik mesleğine dönük çalışmalar ve eğitim programlarında yoğunlaşması (Ergezen, 2000: 130-133).

2.2.4. Fen Bilgisi Öğretiminde Öğretmenin Rolü

Fen bilimleri eğitimini etkili kılan; alt yapı, laboratuvar ve benzeri birimler, uygun eğitim modeli ve modelin uygulayıcısı olan öğretmenlerdir. Bu faktörlerden herhangi birinin yetersizliği eğitim sistemini olumsuz olarak etkiler. Özellikle de modelin uygulayıcıları olan öğretmenler kavram ve yetiştirme modeli olarak hep tartışma konusu olmuştur. “Öğretmenlik mesleği” meslek grupları içerisinde gerçek yerine oturtulamamıştır, bundan dolayı da iyi yetişmiş öğrencilerimiz öğretmenlik mesleğini meslek grupları içerisinde en son sırada görmektedirler (YÖK/Dünya Bankası, 1997: 321).

Geleneksel fen bilgisi öğretiminde öğrencilere sadece teorik bilgi, kavram ve terimler öğretilmektedir. Fakat günümüzde fen öğretiminde amaç, bilgiye ulaşma becerilerini kazanan, bilimsel düşünme yeteneğine sahip, bilim ve teknolojinin

gelişimi sonucu ortaya çıkan problemleri çözen, yeni bilgiler üreten bu bilgileri eleştirici yaklaşımla değerlendiren, sorgulayan bireyler yetiştirmektir. Bunu sağlamak öğretmenler ile mümkündür.

Öğretim programlarının en önemli unsuru hiç şüphesiz öğretmendir. Çünkü programı uygulayacak olan öğretmendir öğretmen sadece uygulayıcı değil aynı zamanda program yapan mevcut programı geliştirebilen kişi olmak zorundadır. Akgün (2001: 96), bugünün fen öğretiminde öğretmenin rollerini şöyle belirtmektedir:

1. Öğretmen öğreteceği ders programını yapabilen kişidir. Bunun için;

a. Dersin konularını, bütün kavram ve prensipleri, en son gelişmeleri de göz önünde tutarak mükemmel bilmeli, anlatmalı, tartışabilmeli ve onları kullanarak çeşitli problemleri çözebilmelidir.

b. Öğrenme teorilerini ve bunların öğretimde kullanma yerlerini anlamalı ve bunlardan yararlanarak öğrencilerde geliştirilecek bilgi ve becerileri tespit etmesini ve belli basamaklar içerisinde yerleştirilmesini bilmelidir.

c. Öğrenme teorileri ve uygulamasının ışığında belirlediği bilgi ve becerileri geliştirecek ders içi faaliyetlerini tespit edebilmelidir.

2. Ders programını (ders içi ve ders dışı) uygulayabilen kişidir. Bunun için yukarıda kastedilen süreçleri:

a. Günlük ders planı içerisinde, belirlenen amaçları oluşturacak faaliyetleri seçip, bunları sınıfta uygulamak. Örneğin; soru sormak, gösteri yapmak, laboratuvarında deney yaptırmak, deney sonuçlarını çeşitli tarzlarda incelemeye tabi tutmak ve sonuçları tartışma ile çıkarabilmek.

b. İncelenecek konular hakkında gruplara araştırma projeleri vermek ve bulguları incelemek.

3. Öğrettiği öğrencilerde, daha önce tespit ettiği bilgi ve becerilerin gelişip gelişmediğini veya en azından hangi düzeyde geliştiğini ölçebilecek teknikleri bilmelidir (Akgün, 2001: 16).

2.2.5. Fen Bilgisi Öğretmenlerinin Nitelikleri

Öğretmenlik örneklik mesleğidir. Örnek ne kadar kaliteli ve üstün niteliklere sahip olursa onu örnek alacak öğrenciler de o derece üstün kaliteli öğrenciler olarak yetişeceklerdir (Çağlar, 1982: 9). Fen bilgisi öğretmenlerinin öncelikle kendilerinin fen bilimlerinin doğasını anlamaları ve bunu öğrencilere aktarabilecek güncel bilgilere sahip olmaları gerekir.

Kuru (1993: 25)'ya göre öğretmenlik, hazırlığı hayat boyu süren, mezuniyet sonrası da öğrenmenin sürdürülmesi gereken bir meslektir. Öğretmen niteliklerinin nasıl olması gerektiği konusunda Demirel (1999) ise dikkatleri öğretmenlerin mesleki ve kişilik niteliklerine çekerek, son yıllarda yapılan araştırmaların çoğunlukla etkili öğretmen ve nitelikleri üzerine olduğunu vurgulamaktadır.

Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürlüğü (1995)'nün açıklamalarına göre öğretmenlerde olması gereken nitelikler şunlardır.

1. Dinamik ve aktif bir kişiliği olmalıdır.
2. Yeniliklere açık olmalıdır.
3. Programların planlanmasına ve geliştirilmesine katılmalıdır.
4. Eğitim sürecinde son ürünün, öğrenci davranışlarının değiştirilmesi olduğuna inanmalıdır.
5. Öğrenmeyi kolaylaştırmalıdır.
6. Çocukların davranış tarzını değiştirmeye öncelik vermelidir.
7. Öğretimde iyi öğretim kaynakları kullanmalıdır.
8. Sorun çözebilen ve hızlı değişmelere uyum sağlayabilen bireyler yetiştirmelidir.
9. Konusunda bilgilerini güncelleştirmelidir.
10. Konusunun içeriğini, öğrencilerin ortamına uydurmalıdır.
11. Yeni eğitim teknolojisini kabul etme ve onları kullanabilme konusunda esnekliğe sahip olmalıdır.
12. Öğrencilerin, yeteneklerini açığa çıkarmalarına ve geliştirmelerine yardımcı olmalıdır.

13. Öğretim stratejilerinde yaratıcı olmalıdır.
14. Eleştirel düşünme becerilerine sahip olmalıdır.
15. Öğretimde yeniliklere açık olmalıdır.
16. Yetenekli öğrencileri ortaya çıkarmada ve eğitimde etkin olmalıdır.

İlköğretim süreci içinde çocuğun içinde bulunduğu çevreyi, doğal olayları ve bilimsel gelişmeleri temel kavram, ilke ve genellemelerle öğrendiği ve buna bağlı olarak bilimsel yöntem süreciyle düşünme ve problem çözme becerilerini kazandığı derslerin başında fen bilgisi dersi gelir. Bu nedenle fen bilgisi öğretmenlerinin çok iyi niteliklere sahip olması gerekmektedir. Etkili bir fen bilgisi dersi öğretmenlerinde aşağıdaki nitelikler bulunmalıdır: (Kaptan, 1999: 25)'a göre etkili bir fen bilgisi dersinde öğretmen;

- Öğrenmeyi teşvik eden ve sınıf içi kişiler arası iyi ilişkiler geliştiren sıcak kişilik özelliklerine sahiptir.
- Yaratıcılık, farkında olma sorunlara şevk ve gayretlerle karşılık verme yeteneklerine sahiptir.
- Fen bilimleri içeriğini açık seçik kavrar, ilkelerini anlar, kullanır.
- Fen dersinin içeriğini öğrencilerin ilgi ve deneyimleri ile ilişkilendirme, proje çalışmalarını geliştirme ve teşvik etme yeteneğine sahiptir.
- Eğitim kuramlarını çeşitli öğrenme durumlarına uygulama ve toplumsal davranışları sınıf içi olaylarına uygulama yeteneklerine sahiptir.
- Mevcut öğretim uygulamaları üzerine fikir yürütür, uygulamaları değerlendirir. Çalışmaları bireylerin ve grupların ihtiyaçlarına uygun olarak düzenleyebilme yeteneklerine sahiptir.
- Çok çeşitli öğretim becerilerine sahiptir. Bu becerilerin çeşitli öğrenci gruplarına uygun olanlarını seçer, bunları bazen bir gruba, bazen de aynı sınıfta birden fazla gruba uygulayabilir.
- Doğal, endüstriyel ve sosyal çevreleri öğretimde kaynak olarak kullanma yeteneklerine sahiptir.

Almanya, İngiltere ve ABD gibi ülkelerde çağdaş eğitim uygulamalarına göre fen bilimlerini öğretecek çağdaş bir ilköğretim öğretmenin;

- En azından dört yıllık üniversite mezunu olması,
- Fen alanındaki çağdaş gelişmeleri izleyebilecek temel bilgi, yöntem ve becerilere sahip olması,
- Çağdaş fen eğitiminin araç ve yöntemlerini ustalıkla kullanabilmesi,
- Fen alanıyla diğer alanlar arasındaki ilişkileri kavrayabilecek kadar genel kültür sahibi olması gerekmektedir (Çilenti, 1992: 64).

Açıklamalarda görüldüğü gibi ilköğretim okullarında görev yapan fen bilgisi öğretmenlerinin kaynak arayan, güçlük ve sorunlara çözüm bulan, diğer disiplinlerle ilişki kuran insan ilişkilerini geliştiren, çevreyi koruyan, öğrencilere yardımcı olan kişiler olmaları gerekmektedir.

2.2.6. Fen Bilgisi Öğretmenlerinin Genel Yeterlikleri

Milli Eğitim Bakanlığının (2004) yayımladığı öğretmenlik mesleğinin genel yeterlik taslağına göre; Fen Bilgisi Öğretmenlerinde bulunması gereken yeterlikler şu şekilde maddelemiştir (MEB, 2004):

1. Canlıları tanıyabilme
2. Maddeyi kavrama
3. Fiziksel olayları anlama ve yorumlama
4. Dünyamız ve dünyamızı evrenle ilişkilendirebilme
5. Bilimsel araştırma becerileri
6. Fen okur-yazarlığı
7. Bilgi teknolojilerini kullanma ve anlama becerisi
8. İletişim becerileri
9. Problem çözme becerileri
10. Laboratuvarı düzenleme ve kullanma becerisi

- **Canlıları Tanıyabilme:** Fen Bilgisi dersinin biyoloji alanı tamamıyla canlılar ve doğa üzerine şekillendirilmiştir. Bir fen bilgisi öğretmeni; canlı ve cansız maddelerin ayırımını, canlıların sınıflandırmasını yapabilmeli, her canlı sınıfının özelliklerini, yapılarını birbirlerinin benzer ve farklı yönlerini bilmeli, doğanın farkında olmalı ve doğa sevgisini besleyip, öğrencilere de doğa sevgisini aşılıp, çevre sorunlarına karşı öğrencileri daha duyarlı hale getirmelidir.

- **Maddeyi Kavrama:** Fen Bilgisi dersinin temelinde, hatta dünyanın temelinde madde vardır. Kütlesi, hacmi, eylemsizliği olan her şeye madde denir diyerek maddenin tanımı yapılmaktadır. Maddenin tanımı, ortak ve ayırt edici özellikleri, maddedeki değişimler, özellikle kimya alanının temelidir ve fen bilgisi öğretmeni temelde bulunan bu bilgilere sahip olmalıdır.

- **Fiziksel Olayları Anlama ve Yorumlama:** Canlılar ve doğa Fen Bilimlerinin biyoloji alanı ile madde kimya alanı ile ilgilidir. Fiziksel olaylar da Fen Bilimlerinin fizik alanı ile ilgilidir. Fiziğin temellerini oluşturan; kuvvet ve hareketin tanımı, kuvvetin maddeler üzerindeki etkileri, ışık ve sesin oluşumu, ışık ve ses kaynakları, ışık ve sesin yayılması, ışık ve sesin kirlilikleri, elektriğin önemi, güvenli kullanımı ve basit elektrik devreleri gibi konular hakkında fen bilgisi öğretmeni temel bilgilere sahip olabilmelidir. Fen Bilimlerini, fiziksel ve biyolojik dünyayı tanımlamaya ve açıklamaya çalışan bir bilim olarak tanımlarsak; ilk 3 maddenin fen bilgisi öğretmeni için önemi daha iyi anlaşılabilir olur. Öğretmen fizik, kimya ve biyoloji alanlarındaki temel bilgilere sahip olamazsa; öğrencilerine de bu alanla ilgili yeterli beceriler kazandıramaz.

- **Bilimsel Araştırma Becerileri:** Fen bilgisi dersi için bilimsel araştırmalar yapma ve bu araştırmaları yapma becerisine sahip olma, en temel esaslardan biridir.

- **Fen Okur Yazarlığı:** Fen bilgisi okuryazarlığı, genel bir tanım olarak; bireylerin araştırma – sorgulama, eleştirel düşünme, problem çözme ve karar verme becerileri geliştirmeleri, yaşam boyu öğrenen bireyler olmaları, çevreleri ve dünya hakkındaki merak duygusunu sürdürmeleri için gerekli olan fenle ilgili beceri, tutum, değer, anlayış ve bilgilerin bir birleşimidir.

- **Bilgi Teknolojilerini Kullanma ve Anlama Becerisi:** Öğrencilerin, öğrendiklerini daha çok hatırlayabilmeleri için sınıf içinde çok ortamlı öğretme durumunun düzenlenmesi gereklidir. Bu durumlarda da çoklukla göze ve kulağa hitap eden görsel, işitsel araçlar olmalıdır. Ayrıca bu gibi araçlar, öğrencilerin güdülenmesine de yardımcı olur. İyi bir öğretmen, ders planı hazırlarken vereceği dersle ilgili görsel ve işitsel araçlarını da önceden hazırlamalı, bu araçları nerede, nasıl uygulayacağını da çok iyi planlamalıdır.

- **Problem Çözme Becerileri:** Problem çözme, istenilen hedefe varabilmek için etkili ve yararlı olan davranışları türlü olanakları arasından seçme ve kullanmadır. Problem çözme; bilimsel yöntem, eleştirel düşünme, karar verme, sorgulama ve yansıtıcı düşünme gibi terimleri içerir. Bu yöntem, bir problemin çözümünde genelleme ve sentez yapmada kullanılır. Analiz ve sentez yapma özellikleri gelişir. Problem çözme yönteminin bu gibi zenginlikleri mevcutken; bir fen bilgisi öğretmeni asla bu zenginliklerden yoksun olmamalıdır. Bu becerileri ile öncelikle kendisini donatmalı daha sonra da öğrencilerine de aktarabilmelidir.

- **Laboratuvarı Düzenleme ve Kullanma Becerisi:** Yaparak, düşünerek gerçekleştirilen öğrenme etkinlikleri bütün fen programlarında temel bir öğrenme-öğretme stratejisi konumundadır. Belirli araç-gereç ve materyaller kullanılarak gerçekleştirilen bu etkinlikler, basit gösteri deneylerinden karmaşık fen deneylerine kadar çeşitli düzeylerde bulunurlar. Bu etkinlikler gerçekleştirilirken sınıf düzeyine uygun, eğitim amaçlı araç ve gereç ve materyaller yanı sıra günlük yaşamda kullanılan araç-gereçler de gerektiği yerde kullanılmalıdır (**MEB; “Öğretmenlik Mesleğinin Genel Yeterlikleri ve Özel Alan Yeterlikleri Taslakları” 2004**).

2.3. Konuyla İlgili Yapılan Araştırmalar

Öğretmenlik mesleğine verilen değer ve öğretmen yeterlikleriyle ilgili gerek yurtdışında gerekse yurtiçinde çeşitli araştırmalar yapılmıştır. Literatüre bakıldığında özellikle öğretmen yeterliklerine ilişkin birçok araştırma yapıldığı görülmektedir. Aşağıda yurtdışında ve yurtiçinde yapılmış ilgili araştırmalar yer almaktadır.

2.3.1. Yurtiçinde Yapılan Çalışmalar

Eroğlu (1999), tarafından yapılan araştırmada, Gazi Üniversitesi'ne bağlı eğitim fakültelerinden mezun öğretmenlerin öğretmenlik davranışları ile ilgili yeterliklerine ilişkin görüşlerin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu amaca ulaşmak için, 1988-1998 yılları arasında öğretmenlik görevini sürdürmekte olan öğretmenlerin öğretmenlik davranışları ile ilgili olarak kendilerini ne derece yeterli bulduklarına ilişkin görüşleri alınmıştır. Araştırmanın evrenini Ankara il merkezinde bulunan, MEB'in bağlı ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarında görev yapan, Gazi Üniversitesi eğitim fakültelerinden son on yılda mezun olan öğretmenler oluşturmuştur. Veriler anket formu ile toplanmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre, Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi mezunu öğretmenlerin öğretmenlik davranışları (öğretimin planlanması, uygulanması, değerlendirilmesi ve öğretmenlik tutumları) konusunda kendilerini diğer eğitim fakültesi mezunu öğretmenlerden daha yeterli gördükleri belirlenmiştir. Bu eğitim fakültesini sırası ile Gazi Eğitim Fakültesi, Ticaret Turizm Eğitimi Fakültesi ve Teknik Eğitim Fakültesi izlemektedir. Formasyon derslerinde tür, süre ve işleniş bakımından fakülteler arasında farklılık olduğu görülmektedir.

İzci (1999) 'nin “Orta öğretim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin öğretmenlik meslek bilgisi yeterliklerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi” ile ilgili yaptığı araştırmada: Orta öğretim öğretmenlerinin öğretim ilke ve yöntemleri ile ilgili yeterlik boyutunda, dersin sonunda değerlendirme yapma, konu ile ilgili araç-gereçleri sınıfa getirme, her düzeyde plan yapma şeklinde ifade edilen davranışlardaki yeterlik düzeyleri olumlu düzeyde olduğu ancak orta öğretim öğretmenlerinin sınıf yönetimi yeterlikleri ile araştırma ve inceleme ile ilgili yeterlik düzeyleri düşük bulunmuştur.

Gökçe (1999) “İlköğretim öğretmenlerinin yeterlikleri” ile ilgili yaptığı çalışmada ilköğretim öğretmenlerinin sahip olması gereken yeterliklerini belirlemeye çalışmıştır. Bu araştırmada, ilköğretim öğretmenlerinin sahip olması gereken yeterliklere ne düzeyde sahip oldukları ve bu yeterliklerin görev, cinsiyet, görev yapılan okul türü, öğretmenlik sertifikasına sahip olma durumu, kıdem yılı ve mezun olunan okul değişkenlerine göre etkilenip etkilenmediği gözlenmiştir. Araştırmada, ilköğretim öğretmenlerinin, çocuk gelişimi, sınıf içi iletişim, öğretim yöntemleri, okuma öğretimi, yazma öğretimi, matematik öğretimi, sınıf yönetimi öğrenci başarısını değerlendirme, okul-aile işbirliği ve mesleki-kişisel alandaki yeterliklere yeterince sahip oldukları saptanmıştır. Buna karşılık öğretmenlerin program geliştirme ve değerlendirme alanındaki yeterliklere oldukça düşük düzeylerde sahip oldukları belirlenmiştir.

Semerci (2001), ilköğretim II. Kademe fen bilgisi eğitiminde laboratuvar uygulamalarında; öğretmenlerin araç-gereçlerin, laboratuvarların fiziki ortamlarının yeterlilik düzeylerini araştırmak için bir çalışma yapmıştır. Araştırmacı; Öğretmen adaylarının mesleğe yeterli fen bilgisi eğitimi aldıktan sonra başlamaları gerektiğini, fen bilgisi dersinin haftalık ders saatinin artırılmasını, laboratuvar kullanımında araç-gereç kullanımında fen bilgisi öğretmenlerine gerekli mesleki yardımın ve rehberliğin yapılmasını, hizmet-içi eğitim programlarının artırılması gerektiğini, öğretmenlerin laboratuvar uygulamalarındaki başarılarını arttırmak için fen bilgisi öğretmeni yetiştiren fakültelerde laboratuvar uygulamalarına ve araç-gereç kullanımına daha çok zaman ayırmaları gerektiğini önerilerinde bulunmuştur.

Senemoğlu (2001) "Öğrenci Görüşlerine Göre Öğretmen Yeterlilikleri" araştırması, "deneyimli ve başarılı öğretmen", "deneyimli öğretmen", "yeni ve başarılı olabilecek öğretmen adayı", "alanında uzman fakat öğretmenlik formasyonu ve deneyimi olmayan kişi" olmak üzere gruplara ayrılmış öğretmenlerin; öğrencilerin öğrenme, güdülenme, sınıfta adaleti ve sınıf yönetimini sağlama davranışlarını ve yeterliliklerini öğrenci görüşlerine göre belirlemek ve bu konulara ilişkin Türk ve Amerikalı öğrencilerin görüşleri arasında karşılaştırmalar yapmak amacıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırma, deneysel desenli olup denek olarak 17 öğretmen kullanılmıştır. Araştırmaya gönüllü olarak 35 öğrenci katılmıştır. Araştırma sonucunda, Türk ve Amerikalı öğrencilerin başarılı bir öğretmende aradıkları özelliklerin birbirine benzediği belirlenmiştir. Ayrıca başarılı bir öğretmende aranan özelliklerin; öğrencilere dostça, sıcak ve arkadaşça davranma, sevgi ve saygı duyma; öğrencileri öğrenmeye heveslendirme, teşvik etme, öğrenmeye güdüleme, dersin önemini benimsetme gibi öğrencilerin duyuşsal özelliklerini olumlu hâle getirmeye yönelik olduğu belirlenmiştir.

Özkaya (2001) "İlköğretimin ikinci kademe fen bilgisi öğretmenlerinin öğretmenlik bilgi ve becerilerine ilişkin yeterliklerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi" ile ilgili yaptığı çalışmada fen bilgisi öğretmenlerinin öğretmenlik bilgi ve becerilerine ilişkin yeterliklerini belirlemeye çalışmıştır. Araştırma sonucunda Fen bilgisi öğretmenlerinin öğretim ilkeleri, öğretim yöntemleri, öğretim teknikleri, sınıf yönetimi ile ilgili yeterliklere yeterince sahip oldukları belirlenmiştir.

Çepni ve diğerleri (2002), sınıf öğretmenliği yapmış olan fen branş öğretmenlerinin kendi branşlarına dönme gerekçeleri ve döndüklerinde karşılaştıkları problemleri tespit etmek amacıyla bir çalışma yapmışlardır. Araştırmacılar öneri olarak branşına geri dönen öğretmenin okul ortamına alışabilmesi için en az bir yıl tecrübeli öğretmenlerle derse girmeleri gerektiğini belirtmişlerdir. Ayrıca, ilköğretimde görev yapıp branşına dönmek isteyen öğretmenlere lise ile ilgili alan bilgisini içeren bir sınava tabi tutulmaları gerektiğini önermişlerdir.

Karakaş (2002), tarafından yapılmış bir araştırmada, okulöncesi öğretmenlerinin, sahip olmaları gereken yeterliklere ne düzeyde sahip oldukları ve bu yeterliklerin göreve, görev yapılan okul türüne ve mezun olunan okul türüne göre değişip değişmediği araştırılmıştır. Veriler “öğretmen yeterlik ölçeği” ile toplanmıştır. Sonuç olarak, okulöncesi öğretmenlerinin, çocuk gelişimi, sınıf içi iletişim, öğretim yöntemleri, sınıf yönetimi, okul-aile işbirliği ve mesleki kişisel yeterliklere yeterince sahip oldukları ortaya çıkmıştır. Bununla beraber program geliştirme ve değerlendirme alanına ilişkin yeterliklere ise oldukça düşük düzeyde sahip oldukları görülmüştür. Resmi okullarda görev yapan öğretmenler, özel okullarda görev yapan öğretmenlere göre yeterliklere daha fazla sahiptirler. Okul öncesi öğretmenlerinin sahip oldukları en düşük yeterliklerin, bilgisayar ve teknoloji alanında olduğu belirlenmiştir.

Öztosun ve Yöndem (2004), tarafından yapılmış olan araştırma, müzik öğretmenlerinin mesleki yeterlik açısından kendilerini nasıl gördüklerini ve aynı zamanda 1997-1998 eğitim yılında uygulamaya konulan son program kapsamında yetişen ve eski programla yetişen öğretmenler arasında mesleki yeterlik bakımından fark olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılmıştır. Sonuç olarak, öğretmenlerin mesleki olarak kendilerini yeterli gördükleri ortaya çıkmaktadır. Bireysel ve toplu ses eğitimi dersleri açısından, yeni programdan mezun öğretmenlerin bu dersleri daha yeterli gördükleri saptanmıştır. Müzik tarihi ve geleneksel müziklerle ilgili dersleri müzik öğretmenlerinin yetersiz buldukları saptanmıştır.

Karacaoğlu'nun (2008) Öğretmenlerin Yeterlilik Algıları çalışmasında, öğretmenlerin meslek bilgisi ve kendilerini geliştirme konularında kendilerini çok yeterli gördükleri, alan bilgisi ve ulusal - uluslararası değerler konularında oldukça yeterli gördükleri belirlenmiştir. Hizmet içi eğitim alan öğretmenlerin öğretmenlik yeterlilikleri algılarının daha yüksek olduğu, branşlara göre öğretmen algıları arasında fark olmadığı belirlenmiştir.

Bayır ve Numanoğlu'nun (2009) bilgisayar öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleği genel yeterliklerine ilişkin görüşleri ile ilgili araştırmasında, Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri'ni kazanma durumlarına göre; cinsiyet, bölümü isteyerek seçip seçmeme ve öğretmenlik yapmayı isteyip istememe durumlarına ilişkin bilgisayar öğretmen adaylarının, "Öğrenciyi Tanıma" ana yeterliği altındaki "Öğrenciye Değer Verme" alt yeterliğini kazanma durumlarının yüksek olduğu sonucuna ulaşılmış olduğu ifade edilmiştir.

Zengin ve Akgün (2010), çalışmalarıyla fen ve teknoloji öğretmenlerinin yeterliliklerini öğretmen adaylarının görüşlerine dayalı olarak belirlemeyi amaçlamıştır. Tarama modelinde gerçekleştirilen çalışmanın örneklemini Fırat Üniversitesi Eğitim Fakültesi Fen Bilgisi Öğretmenliğinde öğrenim gören 85 3.sınıf öğrencisi oluşturmaktadır. Anket uygulanarak elde edilen veriler analiz edilmiştir. Öğrenci görüşlerine göre öğretmenlerin ölçme ve değerlendirme yöntem ve tekniklerini belirleme, verileri analiz etme- yorumlama, öğrencinin gelişimi ve öğrenmesi hakkında geri bildirim sağlama düzeyleri yeterli olarak belirlenmiştir.

2.3.2. Yurtdışında Yapılan Araştırmalar

Eble (1985), tarafından yapılan bir araştırmada, ilköğretim öğretmenlerinin farklı türdeki yeterlikleri incelenmiştir. Araştırmada, öğretmenlerin sözlü iletişim kurma yeterlikleri kadar, yazılı iletişim yeterliklerinin de önemli olduğu vurgulanmıştır. Ayrıca araştırmada, ilköğretim öğretmenlerinin yetiştirilmesinde drama, şiir ve diğer yazın etkinliklerinin de programlarda yer alması gerektiği belirtilmiştir (Akt. Gökçe, 1999: 76).

Jones (1985)'in, Atlanta eyaletinde on ortaokulda görevli öğretmenlerin yeterlik algılamalarına ilişkin yaptığı araştırmada öğretmenlik sertifikası eğitimi alan öğretmenlerin yeterlik algılamalarının sertifika almayanlardan daha yüksek olduğu, ortaokullarda okutulan bir dersin özel eğitimini alan öğretmenlerin yeterlik algılamalarının hiç almayanlardan daha yüksek olduğu, lise deneyimli öğretmenlerin ise meslekte deneyimleri arttıkça yeterlik algılamalarında azalma olduğu ortaya çıkmıştır (Akt. Akar, 2007).

Dewalt (1986), yaptığı araştırmada öğretmen yeterlikleri ile öğretmen yetiştirme arasındaki ilişkileri incelemiştir. Öğretmen yeterliklerini 12 kategoriye ayırmış ve araştırmasını bunlar üzerinde yapmıştır. Sonuçta öğretmenlik sertifikası eğitiminden geçen öğretmenlerin yeterliklerinin duyuşsal ortam ve bireysel farklılıklar kategorisinde sertifika eğitimi ve staj yapmayan öğretmenlerin yeterliklerinden anlamlı derecede yüksek olduğu ortaya çıkmıştır. Buna karşın sertifika eğitimi almayan öğretmenlerin sorumluluk ve soru sorma becerisi kategorilerindeki yeterlikleri sertifika eğitimi alanlardan anlamlı derecede yüksek çıkmıştır. Diğer sekiz kategoride öğretmen yeterlikleri arasında anlamlı farklılıkların olmadığı ortaya çıkmıştır. Aynı araştırmada staj yapan öğretmenlerle, staj yapmayan öğretmenlerin 12 kategorideki yeterlikleri arasında anlamlı farkların olmadığı ortaya çıkmıştır (Demirel, 1989: 5-26).

Barnes ve Taylor (1988), tarafından yapılan araştırmada, ilköğretim okulu programları ve ilköğretim öğretmenlerin yeterlikleri incelenmiştir. Araştırma beş ayrı okul bölgesinde yapılmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre, ilköğretim öğretmenlerinin en yeterli oldukları alanlar, okuma-yazma eğitimi, matematik eğitimi, oyun ve sanat etkinlikleri, en az yeterli oldukları alanlar ise, bilgisayar kullanma, müzik ve özel eğitim ihtiyaçlarını saptama şeklinde belirtilmiştir.

Plake (1993), tarafından yapılan bir araştırmada, öğretmenlerin sahip oldukları yeterlikler, öğrenci görüşlerine dayalı olarak değerlendirilmiştir. Araştırmada öğretmenler test geliştirme ve uygulamada yeterli bulunurken, test sonuçları hakkında geri bildirim verme konusunda yetersiz bulunmuşlardır. Ayrıca araştırmada, öğretim sürecine, yöntem ve tekniklere ilişkin yeterlikler üzerinde de durularak belli standartların geliştirilmesi gereği vurgulanmıştır.

Chan (1999), öğretmenlerin kişisel özellikleri ve yeterlikleri isimli bir çalışma yapmıştır. Hong Kong’ da 50 öğretmen ile çalışılmış, öğretmenlere ilişkin 25 kişisel özellik felsefi ideallerle ilişkilendirilirken, yeterlikler özel tanımlamalarla açıklanmıştır. Belirlenen bu özelliklere ve yeterliklere göre hazırlanan eğitim programları aracılığıyla, öğretmenlerin daha etkili ve nitelikleri yetiştirilebileceği ortaya konmuştur. Ayrıca istenilen beceri yeterliklerin, eğitim amaçlarının ve konularının, yetenekli öğretmen adaylarının programa ilişkin görüşlerinin de dikkate alınarak belirlenmesiyle elde edilebileceği ortaya konmuştur. Öğretmenlerin programa inanmalarının ve onun üzerinde hem fikir olmalarının eğitimde verimi arttıracakları ileri sürülmüştür.

Tschannen-Moran ve Woolfolk-Hoy (2002) “Öğretmen Yeterlikleri” üzerine yaptıkları araştırma sonuçlarına göre; öğretmenlerin yeterlikleri onların deneyimlerine, cinsiyetlerine, ırklarına ve okul türüne göre farklılaştığını; ilkökul öğretmenleri kendilerini bu meslekte branş öğretmenlerine kıyasla daha yeterli gördükleri; ayrıca öğretmenlerin yeterlik oranlarında cinsiyete göre fark bulunmadığı sonucuna ulaşmışlardır (Akt. Öksüzoğlu, 2009).

Arce-Ferrer vd. (2010), çalışmalarıyla öğretmen adaylarının ve öğretmenlerin ölçme ve değerlendirme tekniklerini seçme, geliştirme, uygulama, puanlanma, yorumlama, sonucu bildirme durumlarına ilişkin yeterlilik algıları ve bu durumlara verdikleri önem düzeylerini belirlenmeyi amaçlamıştır. Tarama modelinde gerçekleştirilen çalışmanın örneklemin güney Meksika’da çalışan 200 katılımcı oluşturmaktadır. Katılımcıların üçte ikisini öğretmen adayları, üçte birinden daha azını öğretmenler ve beşte ikisini ölçme değerlendirme danışmanları oluşturmaktadır. Katılımcılar ölçme- değerlendirme uygulamalarında en çok hedeflere uygun ölçme araçlarını seçmeyi, ölçme araçlarının geçerliliğini ve güvenilirliğini yapmayı ve sonuçları öğrencilere duyurmayı önemli bulmaktadır. En az ise öğrencilerin notlarını kişisel olarak iletmeyi, notları ile sorun yaşayan öğrencilerle ilgilenmeyi ve ölçüm sonuçlarını farklı değerlerle göstermeyi önemli bulmaktadır.

Pantic ve Wubbels (2010)'ın öğretmen eğitiminde temel olan öğretmen yeterliklerinin eğitimcilerin görüşlerine alarak yaptıkları çalışmada öğretmen yeterliklerinin öneminin nasıl algılandığı ve öğretmen eğitiminde onların etkilerini araştırmaktır. Çalışma kapsamını Sırbistan öğretmen eğitiminin temeli olarak öğretmen yeterliklerinin öneminin öğretmen algılarına göre incelenmesidir. Bu çalışma yeterli bir öğretmen oluşturmak için uzmanlık alanlarının tanımlanmasında öğretmenler ve öğretmen eğitimcilerinin görüşlerinin alınmasını sağlamak için tasarlanmıştır. Anket 51 ifadeden oluşmaktadır. Çalışmada öğretmen yeterlik durumunun en önemli bir numarası hakkındaki anket 370 öğretmen ve öğretmen eğitimcilerin cevaplarına yönelik yapılmıştır. Pantic ve Wubbels yeterliklerle ilgili öğretmen algıları altında dört temel bileşen tanımlamışlardır. Bunlar; (1)Çocuk yetiştirme ve değerler, (2) Eğitim sistemi ve onun gelişimine katkıda bulunma anlayışı, (3) Konu bilgisi, pedagoji ve müfredat, (4) öz değerlendirme ve mesleki gelişimdir. En düşük ortalama öğretmen eğitiminde mevcut eğitimin dâhil edilmediği hassas konuları kapsayan yeterlik konularını içeren ulusal eğitimin gelişimine öğretmen katılımları olarak çıkarken, en yüksek ortalamaya mesleki gelişim ve öğretmen tanımlamaları ile ilgili olan madde çıkmıştır.

Sonuç olarak, Türkiye ve yurtdışında yapılan araştırmalarda öğretmen yeterlikleri ve nitelikler konusu üzerinde önemle durulduğu görülmektedir. Türkiye de yapılan araştırmalarda öğretmenlerin sınıf içi etkinlikleri ve öğretmen davranışları üzerinde, yurtdışında yapılan araştırmalarda ise, öğretmenlerin sahip olması gereken yeterlikler üzerinde daha fazla durulduğu görülmektedir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evreni ve örneklemini, veri toplama aracı verilerin toplanması ve verilerin analiz edilmesinde kullanılan istatistiksel teknikler üzerinde durulmuştur.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışma, fen bilgisi öğretmenlerinin öğretmenlik mesleği genel yeterliklerinden Kişisel ve Mesleki Değerler-Mesleki Gelişim yeterliklerine sahip olma düzeylerinin değerlendirilmesini belirlemeye yönelik genel tarama türünde betimsel bir çalışmadır.

Betimleme, olayları obje ve problemleri anlama ve anlatmada ilk aşamayı oluşturur. Bilimsel etkinlikler olayların betimlenmesiyle başlar. Bu sayede onları iyi anlayabilme, gruplayabilme olanağı sağlanır ve aralarındaki ilişkiler saptanmış olur (Kaptan, 1998: 59). Betimsel tarama modelinde bilimin gözleme, kaydetme, olaylar

arasındaki ilişkileri tespit etme ve kontrol edilen değişmez ilkeler üzerinde genellemelere ulaşma söz konusudur (Yıldırım ve Şimşek, 2000: 75).

Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey, ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Onları herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası gösterilmez. Bilinmek istenen şey vardır ve oradadır (Karasar, 2002: 77).

Hafner (1998) bu yöntemi, herhangi bir grup üzerinde incelediği davranışı, o gruptan aldığı bir örneklem üzerinde bir grup soru yöneltilerek gerçekleştirildiğini belirtmiştir. Örneklem, araştırma yapılan grubun veya grupların genel nüfus içerisinde dağılımı ile orantılı olarak seçilir ve geneli temsil ettiği varsayımına dayanan araştırma grubudur (Akt. Erözkan, 2007: 105).

Genel tarama modeli, çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak amacıyla evrenin tümü ya da ondan alınacak örneklem üzerinde yapılacak taramadır. Bu tarama, izleme ya da kesit alma yaklaşımıyla yapılır. İzleme yaklaşımında zamansal bir gelişim ya da değişimi belirlemek istenen değişken; aynı eleman ya da birimler üzerinde belli bir başlangıç noktasından alınarak sürekli ya da belirli aralıklarla gözlenir. Derinliğine ve genişliğine kapsamlı gözlemler yapılmak istendiğinde özellikle kullanılacak bir yaklaşımdır. Öyle ki izlemeyi bazen bir araştırmacı tamamlayamaz, bir diğeri devam eder (Karasar, 2002: 83).

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, Diyarbakır ili Bismil, Bağlar, Kayapınar, Sur ve Yenişehir ilçelerinin merkez sınırları içinde bulunan 98 ortaokulda görev yapan 407 Fen Bilgisi öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmada örneklem alma yoluna

gidilmeyip, Fen Bilgisi öğretmenlerinin tamamı araştırmaya dâhil edilmiştir. Bu doğrultuda 2013-2014 eğitim-öğretim yılı bahar döneminde 407 fen bilgisi öğretmenine anket dağıtılmış, 251 fen bilgisi öğretmenin anketi geri dönmüştür. Uygun şekilde doldurulmayan 1 anket değerlendirme dışı bırakılmıştır. Dolayısıyla araştırmanın evren ve örneklemini 250 fen bilgisi öğretmeni oluşturmaktadır

(Tablo 3.1).

Tablo 3.1. Araştırma Evreni, Örneklem ve Dönen Anket Sayısı

Örnekleme Alınan Okulların Eğitim Bölgeleri/İlçeleri	Örnekleme Alınan Öğretmen Sayısı	Dağıtılan Anket Sayısı	Dönen Anket Sayısı
<i>Bağlar</i>	118	118	61
<i>Bismil</i>	50	50	50
<i>Kayapınar</i>	81	81	40
<i>Sur</i>	55	55	35
<i>Yenişehir</i>	103	103	85
Toplam	407	407	251

Tablo 3. 1 incelendiğinde evrendeki okulların 21'i Bağlar da, 13'ü Bismil'de 15'i Kayapınar da 17' si Sur da ve 32 tanesi Yenişehir ilçesinde yer almaktadır. Okulların evrendeki yüzde dağılımları ise evrenin %21,4'nü Bağlar, %13,3'ü Bismil'de %15,3'ü Kayapınar da %17,3 'ü Sur da ve %32,7'si de Yenişehir ilçesindeki okullar oluşturmaktadır.

Tablo 3.2. Evrendeki Diyarbakır İli 5 İlçesindeki Okulların Dağılımı

İlçeler	Okul Sayısı	%
<i>Bağlar</i>	21	21.4
<i>Bismil</i>	13	13.3
<i>Kayapınar</i>	15	15.3
<i>Sur</i>	17	17.3
<i>Yenişehir</i>	32	32.7
Toplam	98	100

Tablo 3. 2 İncelendiğinde evrendeki okullarda, Bağlar da 118, Bismil de 50 Kayapınar da 81 Sur da 55 ve Yenişehir ilçesin de 103 olmak üzere toplam 407 öğretmen çalışmaktadır. Evrenin %29,0'nu Bağlar, %12,3'ünü Bismil, %19,9'unu Kayapınar %13,5'ni Sur ve %25,3'ünü de Yenişehir ilçesin de çalışan öğretmenler oluşturmaktadır.

Tablo 3.3. Evrendeki Diyarbakır İli 5 İlçesindeki Fen Bilgisi Öğretmeni Sayıları

İlçeler	Okul Sayısı	%
<i>Bağlar</i>	118	29
<i>Bismil</i>	50	12.3
<i>Kayapınar</i>	81	19.9
<i>Sur</i>	55	13.5
<i>Yenişehir</i>	103	25.3
Toplam	407	100

3.3. Veri Toplama Aracı

Araştırmada kullanılan veri toplama aracı, Milli Eğitim Bakanlığı Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanan, Talim Terbiye Kurulu Başkanlığınca uygun bulunması üzerine Bakanlık Makamının 17/04/2006 tarihli onayı ile yürürlüğe giren ve 2590 sayılı Tebliğler Dergisinde yayınlanan “Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri” dikkate alınarak hazırlanmıştır.

Anketin hazırlanmasında 2006 yılında yürürlüğe giren ve yayınlanan öğretmen yeterlik alanlarından üzerinde çalışılması kararlaştırılan “Kişisel ve Mesleki Değerler-Mesleki Gelişim Yeterlikleri” ana yeterliklerine ilişkin maddeler, çıkarma ve ekleme yapılmadan aynen alınmış ve beşli Likert tipi anket formuna dönüştürülmüştür. Ayrıca anket formunun geçerliği için ilgili alanda çalışan öğretim üyelerinin görüşü alınmıştır.

Anket fen bilgisi öğretmenleri için hazırlanmıştır. Fen bilgisi Öğretmenlerine uygulanan anketin ilk dört sorusu katılan öğretmenlerin kişisel bilgileri için, maddeler ise 1 ana yeterlik ve bu ana yeterliklere ait 8 alt yeterlikten oluşmaktadır. Bu 8 alt yeterliğin de 73 performans göstergeleri bulunmaktadır. Söz konusu ana yeterlilik “Kişisel ve Mesleki Değerler-Mesleki Gelişim Yeterlikleri” olup alt yeterlilikleri ise, içerdikleri maddelerin taşıdıkları anlamlar dikkate alınarak, “Öğrencilere Değer Verme Anlama ve Saygı Gösterme”, “Öğrencilerin Öğrenebileceğine ve Başarabileceğine İnanma”, “Ulusal ve Evrensel Değerlere Önem Verme”, “Öz Değerlendirme Yapmak” “Kişisel Gelişimi Sağlama”, “Mesleki Gelişimleri İzleme ve Katkı Sağlama” ve “Okulun İyileştirmesine ve Geliştirmesine Katkı Sağlama” şeklinde isimlendirilmiştir.

Anketin güvenilirliğini test etmek amacıyla diğer bir deyişle anketin iç tutarlılığını anlayabilmek için, uygulanan güvenilirlik hesaplaması sonucunda güvenilirlik katsayısı olarak $\text{Alpha} = .97$ olarak bulunmuştur. Cronbach alfa güvenilirlik katsayısı, ölçeğin test puanları arasındaki iç tutarlılığının bir ölçüsüdür. Bu değer .70 ve üzeri değerde olması test güvenilirliği için yeterli kabul

edilmektedir (Büyüköztürk, 2012: 171). Anketin iç tutarlılığı için Cronbach-Alpha katsayıları alt boyutlara göre de hesaplanmış ve sonuçlar Tablo 2’de verilmiştir. Buna göre; Öğrencilere Değer Verme Anlama ve Saygı Gösterme”; .86, “Öğrencilerin Öğrenebileceğine ve Başarabileceğine İnanma” boyutunda; .87, “Ulusal ve Evrensel Değerlere Önem Verme” boyutunda; .82, “Öz Değerlendirme Yapmak” boyutunda; .73, “Kişisel Gelişimi Sağlama” boyutunda; .91, “Mesleki Gelişimleri İzleme ve Katkı Sağlama” boyutunda; .84, “Okulun İyileştirmesine ve Geliştirmesine Katkı Sağlama” boyutunda; .84 ve “Mesleki Yasaları İzleme Görev ve Sorumlulukları Yerine Getirme” boyutunda; .77, toplam ortalama değer ise, .97 olarak bulunmuştur.

Tablo 3.4. Kişisel ve Mesleki Değerler-Mesleki Gelişim Yeterliklerinin Alt Boyutları ve Cronbach-Alfa Katsayıları

<i>Boyutlar</i>	<i>Boyutla İlgili Maddeler</i>	<i>Cronbach-Alpha Katsayıları</i>
<i>Öğrencilere Değer Verme Anlama ve Saygı Gösterme</i>	1-2-3-4-5-6-7-8-9-10-11-12-13	.86
<i>Öğrencilerin Öğrenebileceğine ve Başarabileceğine İnanma</i>	14-15-16-17-18-19-20-21-22-23-24	.87
<i>Ulusal ve Evrensel Değerlere Önem Verme</i>	25-26-27-28-29-30-31-32	.82
<i>Öz Değerlendirme Yapmak</i>	33-34-35-36-37	.73
<i>Kişisel Gelişimi Sağlama</i>	38-39-40-41-42-43-44-45-46-47-48-49-50-51-52	.91
<i>Mesleki Gelişimleri İzleme ve Katkı Sağlama</i>	53-54-55-56-57-58-59-60-61	.84
<i>Okulun İyileştirmesine ve Geliştirmesine Katkı Sağlama</i>	62-63-64-65-66-67-68-69	.84
<i>Mesleki Yasaları İzleme Görev ve Sorumlulukları Yerine Getirme</i>	70-71-72-73	.77
Toplam		.97

3.4. Verilerin Toplanması

Verilerin toplanması için Zirve Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü aracılığıyla Diyarbakır İl Milli Eğitim Müdürlüğünden gerekli izin alınarak uygulanmıştır. Fen bilgisi öğretmenlerine 24.02.2014 - 16.05.2014 tarihleri arasında anketle ilgili bilgiler verilerek uygulanmıştır. Anketler uygulama tarihinin başlangıcından itibaren dağıtılmaya başlanmış ve her anket bırakılan okula bir hafta sonra gidilerek toplanmıştır. Araştırmacı, okulların hepsine kaç tane fen bilgisi öğretmeni varsa o kadar anketi, okulun müdür veya müdür yardımcısına teslim etmiş ve sonra bıraktığı anketleri toplamıştır. Bu şekilde 4 hafta anket dağıtımını sürmüştür, 4 hafta da anketlerin toplanması sürmüştür ve toplam 8 hafta da uygulama süreci tamamlanmıştır.

Araştırmada araştırmacı 407 fen bilgisi öğretmeni için anket dağıtmıştır. Ancak uygulama tarihinden önce alınan verilerdeki öğretmen değişiklikleri ve boş gelen anketlerden sonra ulaşılan veri sayısı 250 olmuştur. Toplam 250 ankette ait bulgular tespit edilerek yorumlanmıştır. Dolayısıyla 407 kişilik evren grubun 250 katılımcıya uygulanan anketin yüzdelik uygulama oranı % 61.43 olduğu anlaşılmıştır (Delice, 2010: 1969-2018).

3.5. Verilerin Analizi

Çalışmadan elde edilen veriler SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) paket programı ile analizi yapılmıştır. Verilerin analiz edilmesinde kullanılacak istatistiksel yöntemleri belirlemek amacıyla normal dağılıma uygunluk analizinde Kolmogorov-Smirnov Z sınavına başvurulmuştur. Gözlem sayısının 30'un altında olduğu durumlarda Shapiro-Wilk, 30 ve üzerinde olduğunda da

Kolmogrov-Smirnov Z sınaması önerilmektedir (Can, 2013, s.89). Veri sayısı 250 olduğu için, bu çalışmada Kolmogrov-Smirnov Z sınaması kullanılmıştır. Ayrıca verilerin homojenlik durumunu tespit etmek için Levene sınaması kullanılmıştır. Bu sınamaların sonuçlarına göre, parametrik dağılım varsayımlarını yerine getiren verilerin çözümlenmesinde parametrik; söz konusu varsayımları yerine getirmeyen veriler için ise non-parametrik sınamalar kullanılmıştır. Buna göre; cinsiyet değişkeninde İlişkisiz (Bağımsız) Örneklemeler t-Sınaması; yaş değişkeninde Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA); ve mesleki kıdem değişkenine yönelik Kruskal-Wallis sınaması kullanılmıştır. Denek grupları arasında anlamlı farklılık olması durumunda, bu anlamlı farklılığın hangi denek grupları arasında gerçekleştiğini belirleyebilmek için En Az Anlamlı Fark (LSD) sınaması ve Mann-Whitney U sınaması ile çoklu karşılaştırmalar yapılmıştır.

Araştırmada kullanılan öğretmen mesleği yeterlik ölçeği beşli likert tipinde düzenlenmiş olduğundan ölçek maddelerinin değerlendirilmesinde, seçeneklerin aldığı değerlere göre Tablo 7'deki kriterler esas alınmıştır. Bu ölçekle ilgili değerlendirme tanımları, öğretmen mesleği yeterlik düzeylerini ifade edebilme açısından özellikle seçilmiştir.

Tablo 3.5. Öğretmen Mesleği Yeterlilik Ölçeği Beşli Likert Tablosu

Seçenekler	Puanlar	Puan Aralığı	Ölçek Değerlendirme
Kesinlikle Katılmıyorum	1	1.00-1.79	Yetersiz
Katılmıyorum	2	1.80-2.59	Alt Düzey
Kararsızım	3	2.60-3.39	Orta Düzey
Katılıyorum	4	3.40-4.19	Üst Düzey
Tamamen Katılıyorum	5	4.20-5.00	Çok Üst Düzey

BÖLÜM IV

BULGULAR ve YORUMLAR

Araştırmanın bu bölümünde, alt problemlere yanıt bulmak amacıyla toplanan verilerin çözümlenmesi sonucunda elde edilen bulgular ve bu bulgulara ilişkin yorumlar yer almaktadır. Bulgular ve ilgili yorumlar araştırma alt problemlerinin düzenlenişindeki sıraya uygun olarak verilmiştir.

4.1. Katılımcıların Kişisel Özelliklerine İlişkin Bulgular

Bu bölümde araştırmanın örneklemini oluşturan fen bilgisi öğretmenlerinin demografik özelliklerine ve araştırma sorularına yönelik bulgu ve yorumlara yer verilmiştir. Katılımcıların Kişisel Özelliklerine İlişkin Bulgular bu alt başlık altında, araştırmaya katılan öğretmenlere ilişkin kişisel bilgilere de yer verilmiş, bu bağlamda öğretmenlerin; Cinsiyet, Yaş ve Mesleki Kıdem ilişkin bulgular tek bir tablo yardımıyla aşağıda açıklanmıştır (Tablo 4.1).

Tablo 4. 1. Araştırmaya Katılan Fen Bilgisi Öğretmenlerinin Demografik Nitelikleri

<i>Demografik Nitelik</i>	Gruplar	N	%
<i>Cinsiyet</i>	Erkek	114	45.6
	Kadın	136	54.4
	Toplam	250	100
<i>Yaş</i>	30 ve daha az	147	58.8
	31-40 yaş	80	32.0
	41 ve üzeri	23	9.2
	Toplam	250	100
<i>Mesleki kıdem</i>	10 yıl ve daha az	187	74.8
	11-20 yıl	46	18.4
	21 yıl ve üzeri	17	6.8
	Toplam	250	100

Fen bilgisi öğretmenlerinin cinsiyete göre dağılımına bakıldığında, erkek öğretmenler grubun %54.4'nü oluştururken, kadın öğretmenler %45.6'sını oluşturmaktadır.

Fen bilgisi öğretmenlerin yaş dağılımına bakıldığında, 30 ve daha az yaşında olan öğretmenler %58.8'ni oluştururken, 31-40 yaş arası olan öğretmenler %32.0 ve 41 ve üzeri yaşında olan öğretmenler ise %9.2 oluşturmaktadır.

Fen bilgisi öğretmenlerinin görev yaptığı çalışma süresine göre ise, öğretmenlerin %74.8'i "10 yıl ve daha az" çalışmışken, %18.4'ü "11-20 yıl" ve %6.8'i de "21 yıl ve üzeri" çalıştığı görülmektedir (Tablo 4.1).

4.2. Fen Bilgisi Öğretmenlerinin Mesleki Yeterliklerine İlişkin Görüşlerine Ait Bulgular

Fen bilgisi öğretmenlerinin öğretmenlik mesleği genel yeterliklerine sahip olma düzeylerinin değerlendirilmesi (kişisel ve mesleki değerler-mesleki gelişim yeterlikleri) anketinde öğretmenlerin en yüksek puanı “Öğrencilerin Öğrenebileceğine ve Başarabileceğine İnanma” ($\bar{x}=4.13$) boyutuna vermişler; bunu “Ulusal ve Evrensel Değerlere Önem Verme” ($\bar{x}=4.12$), “Öğrencilere Değer Verme Anlama ve Saygı Gösterme” ($\bar{x}=4.11$), Kişisel Gelişimi Sağlama ($\bar{x}=4.08$), “Mesleki Yasaları İzleme Görev ve Sorumlulukları Yerine Getirme” ($\bar{x}=4.04$) “Okulun İyileştirmesine ve Geliştirmesine Katkı Sağlama” ($\bar{x}=4.00$), “Öz Değerlendirme Yapmak” ($\bar{x}=3.99$) ve “Mesleki Gelişimleri İzleme ve Katkı Sağlama ($\bar{x}=3.96$)” boyutları izlemiştir.

Tablo 4.2. Fen Bilgisi Öğretmenlerinin Mesleki Yeterliklerine İlişkin Görüşlerine Ait Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmalar

Boyut Adı	Madde No	Ölçek Maddeleri	Öğretmenler	
			X	SS
1. Öğrencilere Değer verme Anlama ve Saygı Gösterme	1	Plânında ve uygulamalarında öğrencilerin gereksinimlerine yanıt verecek farklı etkinlikler sunar.	4.14	1.00
	2	Oturma düzenini öğrenci özelliklerine ve onların öğrenmelerini kolaylaştırabilecek biçimde düzenler.	4.11	0.93
	3	Öğrenmeyi kolaylaştırmak için uygun materyal, kaynak ve etkinlik seçme ve bunları geliştirmede öğrencilerin özelliklerini dikkate alır.	4.00	0.93
	4	Öğrencilerin farklı etkinlikler önermesine ve bunlara katılmasına olanak sağlar.	4.07	0.90
	5	Öğrencilerini etkin biçimde dinler.	4.15	0.87
	6	Öğrencilerin fikirlerine ve ürettiklerine değer verir.	4.24	0.79

	7	Sınıf içi ve dışı etkinliklerde öğrencilerin sosyal ve kültürel özelliklerine uygun olarak çeşitliliğe yer verir.	4.02	0.90
	8	Öğrenciler sorulara farklı yanıtlar verdiğinde olumlu tepki gösterir.	4.20	0.91
	9	Sözel tepkilerinde ve davranışlarında saygı öğelerine yer verir.	4.20	0.89
	10	Öğrencilerin sevgi ve saygıya dayalı ilişkiler geliştirmelerine ortam oluşturur.	4.21	0.89
	11	Öğrencilere ödev verirken ve sınıf dışı çalışmalar yaptırırken hem onların hem de çevrenin gereksinim ve olanaklarını dikkate alır.	4.04	0.87
	12	Farklı özel eğitim gereksinimi olan öğrenciler için öğrenme amaçları belirleyerek uygun ortamlar hazırlar.	3.96	1.02
	13	Öğrencinin geçmişine ve sosyo-ekonomik durumuna göre ön yargısız davranır.	4.02	1.05
Toplam			4.11	.57
Boyut Adı	Madde No	Ölçek Maddeleri	Öğretmenler	
			X	SS
2. Öğrencilerin Öğrenebileceğine ve Başarabileceğine İnanma	14	Öğrencilerde öğrenmeye ilişkin olumlu tutum geliştirmeyi amaçlar.	4.16	0.94
	15	Öğrencilerin farklı öğrenme özelliklerine sahip olduklarının farkındadır.	4.11	0.88
	16	Çalışmalarını planlar ve uygularken, öğrencilerin her birini var olan kazanım düzeylerinden daha ileriye götürmeyi amaçlar.	4.20	0.91
	17	Öğrenmeyi engelleyen etmenleri analiz ederek öğrencilerin ihtiyaçlarına yönelik düzenlemeler yapar.	4.08	0.85
	18	Öğrenme ve başarmanın çeşitli yolları olduğu konusunda öğrencileri bilgilendirir.	4.21	0.87
	19	Öğrencilerin düzeylerine uygun ve ulaşılabilecek amaçlar belirler.	4.14	0.94
	20	Farklı düzeydeki öğrencilerin öğrenme çabalarını cesaretlendirir.	4.21	0.85
	21	Öğrencilerin kendilerini gerçekleştirmeleri için onlara sınıf içi ve dışında çeşitli etkinlikler ve olanaklar sunar.	4.04	0.92
	22	Öğrencilerin başarılarını öne çıkarır ve destekler.	4.16	0.87
	23	Her öğrencinin başarılı olacağına inanır.	4.01	1.05
	24	Beklentilerini oluştururken bireysel farklılıkları dikkate alır.	4.08	0.95
Toplam			4.13	.60
Boyut Adı	Madde	Ölçek Maddeleri	Öğretmenler	

			X	SS
3. Ulusal ve Evrensel Değerlere Önem Verme	25	Sınıf içi ve dışında çocuk haklarının korunması ve uygulanmasında etkin rol alır	4.06	0.97
	26	İnsan haklarına uygun biçimde davranır.	4.09	0.91
	27	Uluslara, bireylere inançlara karşı ayrımcılık yapmaz.	4.20	0.87
	28	Sınıf içi ve dışı etkinliklerde demokratik davranır.	4.20	0.90
	29	Öğrencilerde ulusal ve evrensel değerlerin gelişmesini destekler ve model olur.	4.16	0.92
	30	Öğrencilerine bireysel ve kültürel farklılıkları olabileceğine ilişkin anlayış kazandırmaya yönelik çalışmalara yer verir.	4.14	0.89
	31	Sınıf içi ve dışı çalışmalarında, toplumsal ve meslekî etik değerleri benimser ve bunlara uygun davranır.	4.06	0.88
	32	Bilgi ve iletişim teknolojileri ile ilgili yasal ve ahlâki sorumlulukları bilir ve bunları öğrencilere kazandırır.	4.06	0.93
Toplam			4.12	.60
Boyut Adı	Madde No	Ölçek Maddeleri	Öğretmenler	
			X	SS
4. Öz Değerlendirme Yapmak	33	Sınıf içi ve dışı çalışmalarını eleştirel bir yaklaşımla analiz ederek öz değerlendirme yapar.	3.98	1.00
	34	Öz değerlendirmeden elde ettiği verileri kendini ve öğretme-öğrenme sürecini geliştirmek için kullanır.	3.99	0.92
	35	Kendi performansını değerlendirirken öğrenci, veli, öğretmen ve yönetici görüşlerinden yararlanır.	3.97	0.93
	36	Farklı görüşlere ve eleştirilere açıktır.	4.07	0.93
	37	Öğretme-öğrenme sürecinde öğrencilerde ortaya çıkan davranış ve öğrenme sorunlarının nedenlerini önce kendisinde arar.	3.97	0.99
Toplam			3.99	.66
Boyut Adı	Madde No	Ölçek Maddeleri	Öğretmenler	
			X	SS
5. Kişisel Gelişimi Sağlama	38	Bireysel gücünün ve yetkinliğinin farkındadır.	4.02	1.03
	39	Kişisel bakımına ve sağlığına özen gösterir.	4.18	0.90
	40	Davranışlarında tutarlı ve dürüsttür.	4.20	0.87

	41	Zorluklarla mücadele eder.	4.15	0.88
	42	Stresle başa çıkma yollarını bilir ve kullanır.	4.03	0.91
	43	Özgüvene sahiptir.	4.24	0.84
	44	Üst düzey düşünme becerilerine sahiptir ve bunları kullanır.	4.04	1.02
	45	Zaman yönetimiyle ilgili stratejileri bilir ve kullanır.	4.03	0.90
	46	Yeni fikirlere ve değişime uyum sağlar.	4.11	0.92
	47	Türkçeyi kurallarına uygun ve anlaşılabilir bir biçimde kullanır.	4.14	0.98
	48	Mesleğini severek ve isteyerek yapar.	4.15	1.11
	49	Teknoloji okur-yazarıdır (teknoloji ile ilgili kavram ve uygulamaların bilgi ve becerisine sahiptir).	3.98	0.99
	50	Bilgi ve iletişim teknolojilerindeki gelişmeleri izler.	4.03	0.89
	51	Kişisel ve mesleki duyarlılıklarını artırmak için kültür ve sanat etkinliklerine katılır.	3.94	0.97
	52	Bilimsel araştırma yapmaya isteklidir.	3.97	1.00
Toplam			4.08	.62
Boyut Adı	Madde No	Ölçek Maddeleri	Öğretmenler	
			X	SS
6. Mesleki Gelişimleri İzleme ve Katkı Sağlama	53	Meslekî gereksinimlerinin farkındadır.	4.06	0.90
	54	Meslekî gelişimini desteklemek ve verimliliğini artırmak için bilgi ve iletişim teknolojilerinden yararlanır.	4.00	0.90
	55	Meslekî bilgi, beceri ve yeterliklerini geliştirmek amacıyla, hizmet içi eğitim, toplantı ve seminerlere katılır.	3.95	0.97
	56	Meslekî gelişimine yönelik yayınları izler.	3.95	0.98
	57	Öğrenme-öğretme sürecini iyileştirmek için eylem araştırmaları yapar.	3.86	1.02
	58	Öğretmen örgütleriyle iş birliği yaparak karar verme sürecine katılır.	3.96	0.93
	59	Meslekî gelişim plânı hazırlar ve kendini bu doğrultuda geliştirmek için sürekli çaba harcar.	4.06	0.87
	60	Kendi gelişim plânı ile ilgili olarak meslekî kurallar kapsamında gerektiğinde üyesi olduğu meslek örgütüyle iş birliği yapar.	3.88	0.97

	61	Bilgi ve iletişim teknolojilerinden (on-line dergi, paket yazılımlar, e-posta, vb) bilgiyi paylaşma amacıyla yararlanır.	3.89	1.03
Toplam			3.96	.63
Boyut Adı	Madde No	Ölçek Maddeleri	Öğretmenler	
			X	SS
7. Okulun İyileştirilmesine ve Geliştirilmesine Katkı Sağlama	62	Okulun iyileştirilmesi ve geliştirilmesinin önemli olduğunun bilincindedir.	4.18	0.91
	63	Okulun gelişimine katkı sağlamak ve okulda yaşanan sorunları çözmek için eylem araştırmaları planlar ve yürütür.	3.95	0.96
	64	Okulu geliştirme çalışmalarında öğrencileriyle birlikte etkin rol alır.	3.98	0.92
	65	Diğer eğitimciler, sivil toplum örgütleri, yerel yönetimler ve meslek örgütleriyle iş birliği yapar.	3.83	1.05
	66	Okuldaki sosyal, kültürel ve meslekî çalışmalara etkin biçimde katılır ve gerektiğinde liderlik yapar.	3.91	0.92
	67	Öğrenen okul çalışmalarını destekler ve bu çalışmalara katılır.	4.02	0.89
	68	Okulun iyileştirilmesinde ve geliştirilmesinde çevre olanaklarını kullanır.	4.02	0.85
	69	Okulun geliştirilmesine ve iyileştirilmesine katkı sağlamak için hedeflenen amaçlara ulaşip ulaşılmadığını analiz eder ve gerekli önlemlerin alınmasında katkıda bulunur.	4.07	0.94
	Toplam			4.00
Boyut Adı	Madde No	Ölçek Maddeleri	Öğretmenler	
			X	SS
8. Mesleki Yasaları İzleme Görev ve Sorumlulukları Yerine Getirme	70	Öğretmen görev hak ve sorumlulukları ile ilgili mevzuatı bilir ve buna uygun davranır.	4.04	0.96
	71	Görev hak ve sorumlulukları ile ilgili mevzuattaki değişiklikleri ve yenilikleri takip eder ve öneri getirir.	4.01	0.89
	72	Engellilerin eğitim ve öğretimden yararlanmasına hizmet eden yasa ve yönetmelikleri bilir ve uygun davranır	4.01	0.96
	73	Engelli öğrenciler için var olan yasa ve yönetmeliklerdeki önlemlerin alınması için çaba harcar.	4.10	0.99

Toplam	4.04	.73
Genel Toplam	4.06	.53

Fen bilgisi öğretmenlerinin, “Öğrencilere Değer Verme Anlama ve Saygı Gösterme” boyutunda “Öğrencilerin fikirlerine ve ürettiklerine değer verir.” ($\bar{X}=4.24$) fen bilgisi öğretmenlerinin algılarının en yüksek düzeyde olduğu ölçek maddesidir.

Buna karşılık fen bilgisi öğretmenlerinin “Sınıf içi ve dışı etkinliklerde öğrencilerin sosyal ve kültürel özelliklerine uygun olarak çeşitliliğe yer verir.” ($\bar{X}=4.02$), “Öğrencinin geçmişine ve sosyo-ekonomik durumuna göre ön yargısız davranır.” ($\bar{X}=4.02$), “Öğrenmeyi kolaylaştırmak için uygun materyal, kaynak ve etkinlik seçme ve bunları geliştirmede öğrencilerin özelliklerini dikkate alır” ($\bar{X}=4.00$) ve “Farklı özel eğitim gereksinimi olan öğrenciler için öğrenme amaçları belirleyerek uygun ortamlar hazırlar.” ($\bar{X}=3.96$) yargı maddeleri ise en düşük düzeyde algılanmışlardır.

Fen bilgisi öğretmenlerinin, “Öğrencilerin Öğrenebileceğine ve Başarabileceğine İnanma” boyutuna bakıldığında, fen bilgisi öğretmenlerinin “Öğrenme ve başarmanın çeşitli yolları olduğu konusunda öğrencileri bilgilendirir.” ($\bar{X}=4.21$) ve “Farklı düzeydeki öğrencilerin öğrenme çabalarını cesaretlendirir” ($\bar{X}=4.21$) yargı maddelerine en yüksek puan verdikleri, buna karşılık “Her öğrencinin başarılı olacağına inanır.” ($\bar{X}=4.01$) yargı maddesine en düşük puan verdikleri görülmektedir.

Fen bilgisi öğretmenlerinin “Ulusal ve Evrensel Değerlere Önem Verme” boyutunda “Uluslara, bireylere inançlara karşı ayrımcılık yapmaz.” ($\bar{X}=4.20$) ve “Sınıf içi ve dışı etkinliklerde demokratik davranır” ($\bar{X}=4.20$) fen bilgisi öğretmenlerinin algılarının en yüksek olduğu yargı maddeleridir. Buna karşılık fen bilgisi öğretmenlerinin “Sınıf içi ve dışında çocuk haklarının korunması ve uygulanmasında etkin rol alır.” ($\bar{X}=4.06$) , “Sınıf içi ve dışı çalışmalarında

toplumsal ve meslekî etik değerleri benimser ve bunlara uygun davranır.” ($\bar{X}=4.06$) ve “Bilgi ve iletişim teknolojileri ile ilgili yasal ve ahlâki sorumlulukları bilir ve bunları öğrencilere kazandırır.” ($\bar{X}=4.06$) yargı maddelerini ise en düşük düzeyde algılamışlardır.

Fen bilgisi öğretmenlerinin “Öz Değerlendirme Yapmak” boyutu söz konusu olduğunda fen bilgisi öğretmenlerinin “Farklı görüşlere ve eleştirilere açıktır” ($\bar{X}=4.07$) ifadesini en olumlu; “Kendi performansını değerlendirirken öğrenci, veli, öğretmen ve yönetici görüşlerinden yararlanır.” ($\bar{X}=3.97$) ve “Öğretme-öğrenme sürecinde öğrencilerde ortaya çıkan davranış ve öğrenme sorunlarının nedenlerini önce kendisinde arar” ($\bar{X}=3.97$) ifadeleri ise en olumsuz görmüşlerdir.

Fen bilgisi öğretmenlerinin, “Kişisel Gelişimi Sağlama” boyutuna bakıldığında, fen bilgisi öğretmenlerinin: “Özgüvene sahiptir.” ($\bar{X}=4.24$) ve “Davranışlarında tutarlı ve dürüsttür.” ($\bar{X}=4.20$) yargı maddeleri en yüksek, buna karşılık “Teknoloji okur-yazarıdır (teknoloji ile ilgili kavram ve uygulamaların bilgi ve becerisine sahiptir).” ($\bar{X}=3.98$), “Bilimsel araştırma yapmaya isteklidir.” ($\bar{X}=3.97$) ve “Kişisel ve mesleki duyarlılıklarını artırmak için kültür ve sanat etkinliklerine katılır.” ($\bar{X}=3.94$) yargı maddeleri en düşük puanı verdikleri görülmektedir.

Fen bilgisi öğretmenlerinin Mesleki Gelişimleri İzleme ve Katkı Sağlama boyutuna bakıldığında, fen bilgisi öğretmenlerinin “Meslekî gereksinimlerinin farkındadır.” ($\bar{X}=4.06$) ve “Meslekî gelişim plânı hazırlar ve kendini bu doğrultuda geliştirmek için sürekli çaba harcar.” ($\bar{X}=4.06$) yargı maddeleri en yüksek, buna karşılık “Bilgi ve iletişim teknolojilerinden (on-line dergi, paket yazılımlar, e-posta, vb) bilgiyi paylaşma amacıyla yararlanır.” ($\bar{X}=3.89$), “Kendi gelişim plânı ile ilgili olarak meslekî kurallar kapsamında gerektiğinde üyesi olduğu meslek örgütüyle iş birliği yapar.” ($\bar{X}=3.88$) ve “Öğrenme-öğretme sürecini iyileştirmek için eylem araştırmaları yapar.” ($\bar{X}=3.86$) yargı maddeleri en düşük puanı verdikleri görülmektedir.

Fen bilgisi öğretmenlerinin, “Okulun İyileştirmesine ve Geliştirmesine Katkı Sağlama” boyutuna bakıldığında, fen bilgisi öğretmenlerinin “Okulun iyileştirilmesi ve geliştirilmesinin önemli olduğunun bilincindedir” ($\bar{x}=4.18$) ve “Okulun geliştirilmesine ve iyileştirilmesine katkı sağlamak için hedeflenen amaçlara ulaşip ulaşılmadığını analiz eder ve gerekli önlemlerin alınmasında katkıda bulunur. “ ($\bar{x}=4.07$) yargı maddelerine en yüksek puan verdikleri, buna karşılık “Diğer eğitimciler, sivil toplum örgütleri, yerel yönetimler ve meslek örgütleriyle iş birliği yapar.” ($\bar{x}=3.83$) yargı maddesine en düşük puan verdikleri görülmektedir.

Fen bilgisi öğretmenlerinin, “Mesleki Yasaları İzleme Görev ve Sorumlulukları Yerine Getirme” boyutu söz konusu olduğunda fen bilgisi öğretmenlerinin “Engelli öğrenciler için var olan yasa ve yönetmeliklerdeki önlemlerin alınması için çaba harcar.” ($\bar{x}=4.10$) ifadesini en olumlu; “Görev hak ve sorumlulukları ile ilgili mevzuattaki değişiklikleri ve yenilikleri takip eder ve öneri getirir.” ($\bar{x}=4.01$) ve “Engellilerin eğitim ve öğretimden yararlanmasına hizmet eden yasa ve yönetmelikleri bilir ve uygun davranır” ($\bar{x}=4.01$) ifadeleri ise en olumsuz görmüşlerdir.

4.3. Fen Bilgisi Öğretmenlerinin Mesleki Yeterliklerine İlişkin Boyutlar Temelinde Genel Görüşlerine Göre Bulgular ve Yorumu

Fen bilgisi öğretmenlerinin boyutlar temelinde, Fen bilgisi öğretmenlerinin alan bilgisi yeterliklerine sahip olma düzeylerine ilişkin genel görüşlerinin verildiği Tablo 4.3 incelendiğinde, öğretmenlerin ve yöneticilerin, alan bilgisi yeterlikleri bakımından öğretmenleri en çok “öğrencilerin öğrenebileceğine ve başarabileceğine inanma ($\bar{x}:4.13$)” boyutunda yeterli gördükleri anlaşılmaktadır. Alan bilgisi yeterliliği açısından Fen bilgisi öğretmenlerini diğer boyutlarda sırasıyla “ulusal ve evrensel değerlere önem vermeler ($\bar{x}:4.12$) “öğrencilere önem verme anlama ve saygı

gösterme, ($\bar{x}$:4.11)” ve *Kişisel Gelişimi Sağlama* ($\bar{x}$:4.08) bakımından yeterli görmektedirler. Fen bilgisi öğretmenlerinin en düşük düzeyde yeterli gördükleri alan bilgisi yeterliliklerinin alt boyutları ise, “*Meslekî Yasaları İzleme Görev ve Sorumlulukları Yerine Getirme* ($\bar{x}$:4.04)”, “*Okulun İyileştirilmesine ve Geliştirilmesine Katkı Sağlama* ($\bar{x}$:4.00)”, “*Öz Değerlendirme Yapma* ($\bar{x}$:3.99)” ve *Mesleki Gelişmeleri İzleme ve Katkı Sağlama* ($\bar{x}$:3.96) olduğu görülmektedir. Ayrıca, puan ortalamaları dikkate alınarak bir değerlendirme yapıldığında; fen bilgisi öğretmenlerinin tüm boyutlarda ve genel anlamda (genel katılım düzeyleri) alan bilgisi yeterliklerine “üst düzeyde” yeterli gördükleri anlaşılmaktadır.

Tablo 4.3. Fen Bilgisi Öğretmenlerinin Mesleki Yeterliklerine İlişkin Boyutlar Temelinde Genel Görüşlerine Göre Betimsel İstatistikler

Boyutlar	N	$\bar{X}$	SS	SH
<i>Öğrencilere Değer Verme Anlama ve Saygı Gösterme</i>	250	4.11	.57	.036
<i>Öğrencilerin Öğrenebileceğine ve Başarabileceğine İnanma</i>	250	4.13	.60	.038
<i>Ulusal ve Evrensel Değerlere Önem Verme</i>	250	4.12	.60	.038
<i>Öz Değerlendirme Yapma</i>	250	3.99	.66	.042
<i>Kişisel Gelişimi Sağlama</i>	250	4.08	.62	.039
<i>Mesleki Gelişmeleri İzleme ve Katkı Sağlama</i>	250	3.96	.63	.040
<i>Okulun İyileştirilmesine ve Geliştirilmesine Katkı Sağlama</i>	250	4.00	.63	.040
<i>Meslekî Yasaları İzleme Görev ve Sorumlulukları Yerine Getirme</i>	250	4.04	.73	.046
Genel Toplam	250	4.06	.53	.033

4.4. Fen Bilgisi Öğretmenlerinin Mesleki Yeterliklerine İlişkin Cinsiyet Değişkenine Göre Bulgular ve Yorumu

Fen bilgi öğretmenlerinin, öğretmenlik mesleği genel yeterliklerine sahip olma düzeylerine ilişkin görüşleri, cinsiyetlerine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan ilişkisiz örneklem için t testine göre tüm boyutlarda anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Tablo 4.4. incelenerek aşağıda açıklamalar yapılmıştır.

Tablo 4.4. Fen Bilgisi Öğretmenlerinin Mesleki Yeterliklerinin Boyutlar Temelinde Cinsiyet Değişkenine Göre Verilerin Dağılımı

<i>Boyutlar</i>	<i>Gruplar</i>	<i>N</i>	$\bar{X}$	<i>S</i>	<i>sd</i>	<i>t</i>	<i>p</i>
<i>Öğrencilere Değer Verme Anlama ve Saygı Gösterme</i>	A) Kadın	114	4.11	.60	248	.16	.88
	B) Erkek	136		.54			
	Toplam	250					
<i>Öğrencilerin Öğrenebileceğine ve Başarabileceğine İnanma</i>	A) Kadın	114	4.13	.61	248	.06	.96
	B) Erkek	136	4.13	.59			
	Toplam	250					
<i>Ulusal ve Eyrensel Değerlere Önem Verme</i>	A) Kadın	114	4.15	.61	248	.70	.48
	B) Erkek	136	4.10	.59			
	Toplam	250					
<i>Öz Değerlendirme Yapmak</i>	A) Kadın	114	4.00	.70	248	.20	.84
	B) Erkek	136	3.99	.64			
	Toplam	250					
<i>Kişisel Gelişimi Sağlama</i>	A) Kadın	114	4.11	.61	248	.74	.46
	B) Erkek	136	4.05	.64			
	Toplam	250					
<i>Mesleki Gelişimleri</i>	A) Kadın	114	4.00	.61	248	1.03	.30

<i>İzleme ve Katkı Sağlama</i>	B) Erkek	136	3.92	.65		
	Toplam	250				
<i>Okulun İyileştirmesine ve Geliştirmesine Katkı Sağlama</i>	A) Kadın	114	4.02	.66	248	.55 .58
	B) Erkek	136	3.98	.61		
	Toplam	250				
<i>Mesleki Yasaları İzleme Görev ve Sorumlulukları Yerine Getirme</i>	A) Kadın	114	4.08	.70	248	.79 .43
	B) Erkek	136	4.01	.76		
	Toplam	250				

*P<.05

Fen bilgi öğretmenlerinin, öğretmenlik mesleği genel yeterliklerine sahip olma düzeylerine ilişkin görüşleri, cinsiyetlerine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan ilişkisiz örneklem için t testine göre, “öğrencilere değer verme, anlama ve saygı gösterme” boyutunda kadın öğretmenlerin test puan ortalaması ($\bar{x}_a = 4.11$) ile erkek öğretmenlerin test puan ortalaması ($\bar{x}_b = 4.10$) arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir [$t_{(248)} = 0.16$, $p > 0.05$]. Bu bulgu, fen bilgisi öğretmenlerinin, öğrencilere değer verme, anlama ve saygı gösterme yeterlilik düzeyi ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığını göstermektedir. Kadın öğretmenlerin görüşleri, erkek öğretmenlerin görüşlerine göre az da olsa daha olumlu olmakla birlikte, her iki grubun, öğrencilere değer verme, anlama ve saygı gösterme yeterlilik düzeyi konusunda kendilerini “üst düzeyde” yeterli gördükleri anlaşılmaktadır.

“Öğrencilerin öğrenebileceğine ve başarabileceğine inanma” boyutunda kadın öğretmenlerin test puan ortalaması ($\bar{x}_a = 4.13$) ile erkek öğretmenlerin test puan ortalaması ($\bar{x}_b = 4.13$) arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir [$t_{(248)} = 0.06$, $p > 0.05$]. Bu bulgu, fen bilgisi öğretmenlerinin, öğrencilerin öğrenebileceğine ve başarabileceğine inanma yeterlilik düzeyi ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığını göstermektedir. Kadın öğretmenlerin görüşleri, erkek öğretmenlerin görüşlerine göre aynı olmakla birlikte, her iki grubun, öğrencilerin öğrenebileceğine ve başarabileceğine inanma yeterlilik düzeyi konusunda kendilerini “üst düzeyde” yeterli gördükleri anlaşılmaktadır.

“Ulusal ve evrensel değerlere önem verme” boyutunda kadın öğretmenlerin test puan ortalaması ($\bar{x}_A = 4.15$) ile erkek öğretmenlerin test puan ortalaması ($\bar{x}_B = 4.10$) arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir [$t_{(248)} = 0.70, p > 0.05$]. Bu bulgu, fen bilgisi öğretmenlerinin, ulusal ve evrensel değerlere önem verme yeterlilik düzeyi ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığını göstermektedir. Kadın öğretmenlerin görüşleri, erkek öğretmenlerin görüşlerine göre az da olsa daha olumlu olmakla birlikte, her iki grubun, ulusal ve evrensel değerlere önem verme yeterlilik düzeyi konusunda kendilerini “üst düzeyde” yeterli gördükleri anlaşılmaktadır.

“Öz değerlendirme yapmak” boyutunda kadın öğretmenlerin test puan ortalaması ($\bar{x}_A = 4.00$) ile erkek öğretmenlerin test puan ortalaması ($\bar{x}_B = 3.99$) arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir [$t_{(248)} = 0.20, p > 0.05$]. Bu bulgu, fen bilgisi öğretmenlerinin öz değerlendirme yapmak yeterlilik düzeyi ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığını göstermektedir. Kadın öğretmenlerin görüşleri, erkek öğretmenlerin görüşlerine göre az da olsa daha olumlu olmakla birlikte, her iki grubun, öz değerlendirme yapmak yeterlilik düzeyi konusunda kendilerini “üst düzeyde” yeterli gördükleri anlaşılmaktadır.

“Kişisel gelişimi sağlama” boyutunda kadın öğretmenlerin test puan ortalaması ($\bar{x}_A = 4.11$) ile erkek öğretmenlerin test puan ortalaması ($\bar{x}_B = 4.05$) arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir [$t_{(248)} = 0.74, p > 0.05$]. Bu bulgu, fen bilgisi öğretmenlerinin kişisel gelişimi sağlama yeterlilik düzeyi ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığını göstermektedir. Kadın öğretmenlerin görüşleri, erkek öğretmenlerin görüşlerine göre az da olsa daha olumlu olmakla birlikte, her iki grubun, kişisel gelişimi sağlama yeterlilik düzeyi konusunda kendilerini “üst düzeyde” yeterli gördükleri anlaşılmaktadır.

“Mesleki gelişimleri izleme ve katkı sağlama” boyutunda kadın öğretmenlerin test puan ortalaması ($\bar{x}_A = 4.00$) ile erkek öğretmenlerin test puan ortalaması ($\bar{x}_B = 3.92$) arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir [$t_{(248)} = 1.03, p > 0.05$]. Bu bulgu, fen bilgisi öğretmenlerinin mesleki gelişimleri izleme ve katkı sağlama yeterlilik düzeyi ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığını göstermektedir. Kadın öğretmenlerin görüşleri, erkek öğretmenlerin görüşlerine göre az da olsa daha olumlu olmakla birlikte, her iki grubun, mesleki gelişimleri izleme ve

katkı sağlama yeterlilik düzeyi konusunda kendilerini “üst düzeyde” yeterli gördükleri anlaşılmaktadır.

“Okulun iyileştirmesine ve geliştirmesine katkı sağlama” boyutunda kadın öğretmenlerin test puan ortalaması ($\bar{x}_a = 4.02$) ile erkek öğretmenlerin test puan ortalaması ($\bar{x}_b = 3.98$) arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir [$t_{(248)} = 0.55, p > 0.05$]. Bu bulgu, fen bilgisi öğretmenlerinin okulun iyileştirmesine ve geliştirmesine katkı sağlama yeterlilik düzeyi ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığını göstermektedir. Kadın öğretmenlerin görüşleri, erkek öğretmenlerin görüşlerine göre az da olsa daha olumlu olmakla birlikte, her iki grubun, okulun iyileştirmesine ve geliştirmesine katkı sağlama yeterlilik düzeyi konusunda kendilerini “üst düzeyde” yeterli gördükleri anlaşılmaktadır.

“Mesleki yasaları izleme görev ve sorumlulukları yerine getirme” boyutunda kadın öğretmenlerin test puan ortalaması ($\bar{x}_a = 4.08$) ile erkek öğretmenlerin test puan ortalaması ($\bar{x}_b = 4.01$) arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir [$t_{(248)} = 0.79, p > 0.05$]. Bu bulgu, fen bilgisi öğretmenlerinin mesleki yasaları izleme görev ve sorumlulukları yerine getirme yeterlilik düzeyi ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığını göstermektedir. Kadın öğretmenlerin görüşleri, erkek öğretmenlerin görüşlerine göre az da olsa daha olumlu olmakla birlikte, her iki grubun, mesleki yasaları izleme görev ve sorumlulukları yerine getirme yeterlilik düzeyi konusunda kendilerini “üst düzeyde” yeterli gördükleri anlaşılmaktadır.

4.5. Fen Bilgisi Öğretmenlerinin Mesleki Yeterliklerine İlişkin Boyutlar Temelinde Yaş Değişkenine Göre Bulgular ve Yorumu

Farklı üç yaş grubundaki fen bilgisi öğretmenlerinin, öğretmenlik mesleği genel yeterliklerine sahip olma düzeylerine ilişkin görüşleri arasında anlamlı fark

olup olmadığını sınamak için, öğretmenlerin yaşlarına göre oluşturulan grupların görüşlerinin ortalamaları ilişkisiz örneklemeler için tek yönlü varyans analizi ile karşılaştırılmış, analiz sonuçlarına bakıldığında; “Okulun İyileştirmesine ve Geliştirmesine Katkı Sağlama.” [$F_{(2-247)} = 4.73$, $p < 0.05$], boyutuna bakıldığında $P < .05$ ten küçük olduğundan anlamlı bir farklılaşma olduğu; “Öğrencilere Değer Verme Anlama ve Saygı Gösterme” [$F_{(2-247)} = 0.95$, $p > 0.05$], “Öğrencilerin Öğrenebileceğine ve Başarabileceğine İnanma” [$F_{(2-247)} = 2.12$, $p > 0.05$], “Ulusal ve Evrensel Değerlere Önem Verme” [$F_{(2-247)} = 0.68$, $p > 0.05$], “Öz Değerlendirme Yapmak” [$F_{(2-247)} = 1.03$, $p > 0.05$], “Kişisel Gelişimi Sağlama” [$F_{(2-247)} = 1.62$, $p > 0.05$], “Mesleki Gelişimleri İzleme ve Katkı Sağlama” [$F_{(2-247)} = 1.79$, $P > 0.05$], “Mesleki Yasaları İzleme Görev ve Sorumlulukları Yerine Getirme” [$F_{(2-247)} = 1.26$, $P > 0.05$] boyutları olmak üzere toplam yedi boyutta öğretmenlerin algıları arasında ($p > .05$) yaşları bakımından istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığını göstermektedir (Tablo 4.5).

Tablo 4.5. Fen Bilgisi Öğretmenlerinin Mesleki Yeterliklerinin Boyutlar Temelinde Yaş Değişkenine Göre Verilerin Dağılımı

Boyutlar	Gruplar	N	$\bar{X}$	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı fark
<i>Öğrencilere Değer Verme Anlama ve Saygı Gösterme</i>	A) 30 ve daha az yaş	147	4.13	Gruplar arası	.609	2	.304	.95	.39	
	B) 31-40 yaş	80	4.03	Gruplar içi	79.179	247	.321			
	C) 41 ve üzeri yaş	23	4.17							
	Toplam	250	4.11	179.788	249					
<i>Öğrencilerin Öğrenebileceğine ve Başarabileceğine İnanma</i>	A) 30 ve daha az yaş	147	4.18	Gruplar arası	1,492	2	.746	2,12	.12	
	B) 31-40 yaş	80	4.01	Gruplar içi	86.986	247	.352			
	C) 41 ve üzeri yaş	23	4.20							
	Toplam	250	4.13	88.478	249					
<i>Ulusal ve Evrensel Değerlere Önem Verme</i>	A) 30 ve daha az yaş	147	4.15	Gruplar arası	.494	2	.247	.68	.51	
	B) 31-40 yaş	80	4.06	Gruplar içi	89.533	247	.362			

	C) 41 ve üzeri yaş	23	4.16						
	Toplam	250	4.12		90.027	249			
<i>Öz Değerlendirme Yapmak</i>				Gruplar arası	.909	2	.454		
	A) 30 ve daha az yaş	147	4.04						
	B) 31-40 yaş	80	3.91	Gruplar içi	108.484	247	.439	1.03	.36
	C) 41 ve üzeri yaş	23	3.98						
	Toplam	250	3.99		109.392	249			
<i>Kişisel Gelişimi Sağlama</i>				Gruplar arası	1.251	2	.626		
	A) 30 ve daha az yaş	147	4.14						
	B) 31-40 yaş	80	3.99	Gruplar içi	95.342	247	.386	1.62	.20
	C) 41 ve üzeri yaş	23	4.03						
	Toplam	250	4.08		96.593	249			
<i>Mesleki Gelişimleri İzleme ve Katkı Sağlama</i>				Gruplar arası	1.427	2	.714		
	A) 30 ve daha az yaş	147	4.02						
	B) 31-40 yaş	80	3.85	Gruplar içi	98.534	247	.399	1.79	.17
	C) 41 ve üzeri yaş	23	3.94						
	Toplam	250	3.96		99.962	249			
<i>Okulun İyileştirmesine ve Geliştirmesine Katkı Sağlama</i>				Gruplar arası	3.690	2	1.845		
	A) 30 ve daha az yaş	147	4.10						
	B) 31-40 yaş	80	3.86	Gruplar içi	96.354	247	.390	4.73	.01*
	C) 41 ve üzeri yaş	23	3.82						A-B A-C
	Toplam	250	4.00		100.044	249			
<i>Mesleki Yasaları İzleme Görev ve Sorumlulukları Yerine Getirme</i>				Gruplar arası	1.351	2	.675		
	A) 30 ve daha az yaş	147	4.10						
	B) 31-40 yaş	80	3.96	Gruplar içi	132.707	247	.537	1.26	.29
	C) 41 ve üzeri yaş	23	3.93						
	Toplam	250	4.04		134.057	249			

*P<.05

Farklı 3 yaş grubundaki fen bilgisi öğretmenlerinin, öğretmenlik mesleği genel yeterliklerine sahip olma düzeylerine ilişkin görüşleri arasında fark olup olmadığını sınamak için, öğretmenlerin yaşlarına göre oluşturulan grupların görüşlerinin ortalamaları ilişkisiz örneklem için tek yönlü varyans analizi ile karşılaştırılmış, analiz sonuçları, “okulun iyileştirmesine ve geliştirmesine katkı sağlama” boyutunda fen bilgisi öğretmenlerinin görüşleri arasında yaşları

bakımından istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir [$F_{(2-247)} = 4.73, p < 0.05$]. Başka bir deyişle fen bilgisi öğretmenlerinin, okulun iyileştirmesine ve geliştirmesine katkı sağlama yeterlilik düzeyine ilişkin görüşleri, yaşlarına bağlı olarak anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır. Birimler arası farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan LSD testi sonucunda, anlamlı farkın, 30 yaş ve daha az ile 31-40 yaş arasında; 30 yaş ve daha az ile 41 yaş ve üzeri grupların puanları arasında olduğu görülmüştür ($p = .01$). Buna göre, 30 yaş ve daha az ($\bar{x}_A = 4.10$) grubundaki öğretmenlerin, 31-40 yaş ($\bar{x}_B = 3.86$) ve 41 yaş ve üzeri ($\bar{x}_C = 3.82$) grubundaki öğretmenlere göre, okulun iyileştirmesine ve geliştirmesine katkı sağlama bakımından kendilerini daha yeterli gördükleri ve tüm denek gruplarının söz konusu yeterlilik alanında kendilerini “üst düzeyde” yeterli gördükleri anlaşılmaktadır.

“Öğrencilere değer verme anlama ve saygı gösterme” boyutunda fen bilgisi öğretmenlerinin görüşleri arasında yaşları bakımından istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir [$F_{(2-247)} = 0.95, p > 0.05$]. Başka bir deyişle fen bilgisi öğretmenlerinin, öğrencilere değer verme anlama ve saygı gösterme yeterlilik düzeyine ilişkin görüşleri, yaşlarına bağlı olarak anlamlı bir şekilde farklılaşmamaktadır. Ancak, 41 yaş ve üzeri ($\bar{x}_C = 4.17$) grubundaki öğretmenlerin, 30 yaş ve daha az ($\bar{x}_A = 4.13$) ve 31-40 yaş ($\bar{x}_B = 4.03$) grubundaki öğretmenlere göre, öğrencilere değer verme anlama ve saygı gösterme bakımından kendilerini daha yeterli gördükleri ve tüm denek gruplarının söz konusu yeterlilik alanında kendilerini “üst düzeyde” yeterli gördükleri anlaşılmaktadır.

“Öğrencilerin öğrenebileceğine ve başarabileceğine inanma” boyutunda fen bilgisi öğretmenlerinin görüşleri arasında yaşları bakımından istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir [$F_{(2-247)} = 2.12, p > 0.05$]. Başka bir deyişle fen bilgisi öğretmenlerinin, öğrencilerin öğrenebileceğine ve başarabileceğine inanma yeterlilik düzeyine ilişkin görüşleri, yaşlarına bağlı olarak anlamlı bir şekilde farklılaşmamaktadır. Ancak, 41 yaş ve üzeri ($\bar{x}_C = 4.20$) grubundaki öğretmenlerin, 30 yaş ve daha az ($\bar{x}_A = 4.18$) ve 31-40 yaş ($\bar{x}_B = 4.01$) grubundaki öğretmenlere göre, öğrencilerin öğrenebileceğine ve başarabileceğine inanma kendilerini daha yeterli gördükleri anlaşılmaktadır. Ayrıca 41 yaş ve üzeri denek grubunun söz konusu

yeterlilik alanında kendilerini ‘‘çok üst düzeyde’’ 30 yaş ve daha az ve 31-40 yaş denek gruplarının ise yeterlilik alanında kendilerini ‘‘üst düzeyde’’ yeterli gördükleri anlaşılmaktadır.

‘‘Ulusal ve evrensel değerlere önem verme’’ boyutunda fen bilgisi öğretmenlerinin görüşleri arasında yaşları bakımından istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir [$F_{(2-247)} = 0.68, p > 0.05$]. Başka bir deyişle fen bilgisi öğretmenlerinin, ulusal ve evrensel değerlere önem verme’’ yeterlilik düzeyine ilişkin görüşleri, yaşlarına bağlı olarak anlamlı bir şekilde farklılaşmamaktadır. Ancak, 41 yaş ve üzeri ($\bar{x}_c = 4.16$) grubundaki öğretmenlerin, 30 yaş ve daha az ($\bar{x}_a = 4.15$) ve 31-40 yaş ($\bar{x}_b = 4.06$) grubundaki öğretmenlere göre, ulusal ve evrensel değerlere önem verme’’ bakımından kendilerini daha yeterli gördükleri ve tüm denek gruplarının söz konusu yeterlilik alanında kendilerini ‘‘üst düzeyde’’ yeterli gördükleri anlaşılmaktadır.

‘‘Öz değerlendirme yapmak’’ boyutunda fen bilgisi öğretmenlerinin görüşleri arasında yaşları bakımından istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir [$F_{(2-247)} = 1.03, p > 0.05$]. Başka bir deyişle fen bilgisi öğretmenlerinin, öz değerlendirme yapmak yeterlilik düzeyine ilişkin görüşleri, yaşlarına bağlı olarak anlamlı bir şekilde farklılaşmamaktadır. Ancak, 30 yaş ve daha az ($\bar{x}_a = 4.04$) grubundaki öğretmenlerin, 41 yaş ve üzeri ($\bar{x}_c = 3.98$) ve 31-40 yaş ($\bar{x}_b = 3.91$) grubundaki öğretmenlere göre, öz değerlendirme yapmak bakımından kendilerini daha yeterli gördükleri ve tüm denek gruplarının söz konusu yeterlilik alanında kendilerini ‘‘üst düzeyde’’ yeterli gördükleri anlaşılmaktadır.

‘‘Kişisel gelişimi sağlama’’ boyutunda fen bilgisi öğretmenlerinin görüşleri arasında yaşları bakımından istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir [$F_{(2-247)} = 1.62, p > 0.05$]. Başka bir deyişle fen bilgisi öğretmenlerinin, kişisel gelişimi sağlama yeterlilik düzeyine ilişkin görüşleri, yaşlarına bağlı olarak anlamlı bir şekilde farklılaşmamaktadır. Ancak, 30 yaş ve daha az ($\bar{x}_a = 4.14$) grubundaki öğretmenlerin, 41 yaş ve üzeri ($\bar{x}_c = 4.03$) ve 31-40 yaş ($\bar{x}_b = 3.99$) grubundaki öğretmenlere göre, kişisel gelişimi sağlama bakımından kendilerini daha

yeterli gördükleri ve tüm denek gruplarının söz konusu yeterlilik alanında kendilerini “üst düzeyde” yeterli gördükleri anlaşılmaktadır.

“Mesleki gelişimleri izleme ve katkı sağlama” boyutunda fen bilgisi öğretmenlerinin görüşleri arasında yaşları bakımından istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir [$F_{(2-247)} = 1.79, p > 0.05$]. Başka bir deyişle fen bilgisi öğretmenlerinin, mesleki gelişimleri izleme ve katkı sağlama yeterlilik düzeyine ilişkin görüşleri, yaşlarına bağlı olarak anlamlı bir şekilde farklılaşmamaktadır. Ancak, 30 yaş ve daha az ($\bar{x}_A = 4.02$) grubundaki öğretmenlerin, 41 yaş ve üzeri ($\bar{x}_C = 3.94$) ve 31-40 yaş ($\bar{x}_B = 3.85$) grubundaki öğretmenlere göre, mesleki gelişimleri izleme ve katkı sağlama bakımından kendilerini daha yeterli gördükleri ve tüm denek gruplarının söz konusu yeterlilik alanında kendilerini “üst düzeyde” yeterli gördükleri anlaşılmaktadır.

“Mesleki yasaları izleme görev ve sorumlulukları yerine getirme” boyutunda fen bilgisi öğretmenlerinin görüşleri arasında yaşları bakımından istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir [$F_{(2-247)} = 1.26, p > 0.05$]. Başka bir deyişle fen bilgisi öğretmenlerinin, mesleki yasaları izleme görev ve sorumlulukları yerine getirme yeterlilik düzeyine ilişkin görüşleri, yaşlarına bağlı olarak anlamlı bir şekilde farklılaşmamaktadır. Ancak, 30 yaş ve daha az ($\bar{x}_A = 4.10$) grubundaki öğretmenlerin, 31-40 yaş ($\bar{x}_B = 3.96$) ve 41 yaş ve üzeri ($\bar{x}_C = 3.93$) grubundaki öğretmenlere göre, mesleki yasaları izleme görev ve sorumlulukları yerine getirme bakımından kendilerini daha yeterli gördükleri ve tüm denek gruplarının söz konusu yeterlilik alanında kendilerini “üst düzeyde” yeterli gördükleri anlaşılmaktadır.

4.6. Fen Bilgisi Öğretmenlerinin Mesleki Yeterliklerine İlişkin Okulda Mesleki Kıdem Süreleri Değişkenine Göre Bulgular ve Yorumu

Farklı üç mesleki kıdeme sahip fen bilgisi öğretmenlerinin, öğretmenlik mesleği genel yeterliklerine sahip olma düzeylerine ilişkin görüşlerinin mesleki kıdem süresine değişkenine göre verilerin dağılımı yani Kruskal-Wallis testi sonuçları Tablo 4.6'da verilmiş ve aşağıda açıklanmıştır.

Tablo 4.6. Fen Bilgisi Öğretmenlerinin Mesleki Yeterliklerine Boyutlar Temelinde Mesleki Kıdem Süresi Değişkenine Göre Verilerin Dağılımı

<i>Boyutlar</i>	<i>Gruplar</i>	<i>N</i>	<i>Sıra Ortalaması</i>	<i>sd</i>	χ^2	<i>p</i>	<i>Anlamlı Fark (Mann Whitney U)</i>
<i>Öğrencilere Değer Verme Anlama ve Saygı Gösterme</i>	A) 10 yıl ve daha az	187	131.52				
	B) 11-20 yıl	46	112.68	2	5.991	.04*	A-B
	C) 21 yıl ve üzeri	17	93.97				
	Toplam	250					
<i>Öğrencilerin Öğrenebileceğine ve Başarabileceğine İnanma</i>	A) 10 yıl ve daha az	187	130.31				
	B) 11-20 yıl	46	114.91	2	3.738	.15	
	C) 21 yıl ve üzeri	17	101.26				
	Toplam	250					
<i>Ulusal ve Evrensel Değerlere Önem Verme</i>	A) 10 yıl ve daha az	187	130.71				
	B) 11-20 yıl	46	114.12	2	4.428	.11	
	C) 21 yıl ve üzeri	17	98.97				
	Toplam	250					
<i>Öz Değerlendirme Yapmak</i>	A) 10 yıl ve daha az	187	130.75				
	B) 11-20 yıl	46	114.33	2	4.602	.10	
	C) 21 yıl ve üzeri	17	98.03				
	Toplam	250					

	Toplam	250					
	A) 10 yıl ve daha az	187	130.90				
	B) 11-20 yıl	46	113.51				
<i>Kişisel Gelişimi Sağlama</i>	C) 21 yıl ve üzeri	17	98.56	2	4.678	.10	
	Toplam	250					
	A) 10 yıl ve daha az	187	129.20				
	B) 11-20 yıl	46	108.75	2	3.040	.22	
<i>Mesleki Gelişimleri İzleme ve Katkı Sağlama</i>	C) 21 yıl ve üzeri	17	130.18				
	Toplam	250					
	A) 10 yıl ve daha az	187	132.47				
	B) 11-20 yıl	46	104.89	2	6.933	.03*	A-B
<i>Okulun İyileştirmesine ve Geliştirmesine Katkı Sağlama</i>	C) 21 yıl ve üzeri	17	104.56				
	Toplam	250					
	A) 10 yıl ve daha az	187	129.45				
	B) 11-20 yıl	46	120.47	2	3.742	.15	
<i>Mesleki Yasaları İzleme Görev ve Sorumlulukları Yerine Getirme</i>	C) 21 yıl ve üzeri	17	95.62				
	Toplam	250					

*P<.05

Analiz sonuçları, araştırmaya katılan öğretmenlerin “öğrencilere değer verme anlama ve saygı gösterme” boyutuna ilişkin görüşlerinin, mesleki kıdemlerine göre anlamlı bir şekilde farklılaştığını göstermektedir [$\chi^2_{(2)} = 6.933$, $p < 0.05$]. Mann-Whitney U testi ile yapılan çoklu karşılaştırmalar sonunda bu farkın, “10 yıl ve daha az” ile “11-20 yıl” mesleki kıdemlere sahip gruplar arasında olduğunu göstermiştir. Bu bulgu, öğretmenlerin mesleki kıdemlerinin, öğrencilere değer verme anlama ve saygı gösterme yeterlilik düzeylerine ilişkin görüşlerinde etkili olduğunu göstermektedir. Grupların sıra ortalamaları dikkate alındığında, “10 yıl ve daha az” mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin öğrencilere değer verme anlama ve saygı gösterme yeterlikleri açısından kendilerini, “11-20 yıl” ve “21 yıl ve üzeri” mesleki kıdemlere sahip öğretmenlere göre daha yeterli gördükleri anlaşılmaktadır.

Fen bilgisi öğretmenlerinin, ‘‘okulun iyileştirmesine ve geliştirmesine katkı sağlama’’ boyutuna ilişkin görüşlerinin, mesleki kıdemlerine göre anlamlı bir şekilde farklılaştığını göstermektedir [$\chi^2_{(2)} = 5.991$, $p < 0.05$]. Mann-Whitney U testi ile yapılan çoklu karşılaştırmalar sonunda bu farkın, ‘‘10 yıl ve daha az’’ ile ‘‘11-20 yıl’’ mesleki kıdemlere sahip gruplar arasında olduğunu göstermiştir. Bu bulgu, öğretmenlerin mesleki kıdemlerinin, okulun iyileştirmesine ve geliştirmesine katkı sağlama yeterlilik düzeylerine ilişkin görüşlerinde etkili olduğunu göstermektedir. Grupların sıra ortalamaları dikkate alındığında, ‘‘10 yıl ve daha az’’ mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin okulun iyileştirmesine ve geliştirmesine katkı sağlama yeterlikleri açısından kendilerini, ‘‘11-20 yıl’’ ve ‘‘21 yıl ve üzeri’’ mesleki kıdemlere sahip öğretmenlere göre daha yeterli gördükleri anlaşılmaktadır.

Fen bilgisi öğretmenlerinin, öğrencilerin öğrenebileceğine ve başarabileceğine inanma boyutuna ilişkin görüşlerinin, mesleki kıdemlerine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı görülmektedir [$\chi^2_{(2)} = 3.738$, $p > 0.05$]. Bu bulgu, öğretmenlerin mesleki kıdemlerinin, öğrencilerin öğrenebileceğine ve başarabileceğine inanma yeterlilik düzeylerine ilişkin görüşlerinde etkili olmadığını göstermektedir. Ancak, grupların sıra ortalamaları dikkate alındığında, ‘‘10 yıl ve daha az’’ mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin öğrencilerin öğrenebileceğine ve başarabileceğine inanma yeterlilikleri açısından kendilerini, ‘‘11-20 yıl’’ ve ‘‘21 yıl ve üzeri’’ mesleki kıdemlere sahip öğretmenlere göre daha yeterli gördükleri anlaşılmaktadır.

Fen bilgisi öğretmenlerinin, ‘‘ulusal ve evrensel değerlere önem verme’’ boyutuna ilişkin görüşlerinin, mesleki kıdemlerine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı görülmektedir [$\chi^2_{(2)} = 4.428$, $p > 0.05$]. Bu bulgu, öğretmenlerin mesleki kıdemlerinin, ‘‘ulusal ve evrensel değerlere önem verme’’ yeterlilik düzeylerine ilişkin görüşlerinde etkili olmadığını göstermektedir. Ancak, grupların sıra ortalamaları dikkate alındığında, ‘‘10 yıl ve daha az’’ mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin ‘‘ulusal ve evrensel değerlere önem verme’’ yeterlilikleri açısından kendilerini, ‘‘11-20 yıl’’ ve ‘‘21 yıl ve üzeri’’ mesleki kıdemlere sahip öğretmenlere göre daha yeterli gördükleri anlaşılmaktadır.

Fen bilgisi öğretmenlerinin, “öz değerlendirme yapmak” boyutuna ilişkin görüşlerinin, mesleki kıdemlerine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı görülmektedir [$\chi^2_{(2)}=4.602$, $p> 0.05$]. Bu bulgu, öğretmenlerin mesleki kıdemlerinin, “öz değerlendirme yapmak” yeterlilik düzeylerine ilişkin görüşlerinde etkili olmadığını göstermektedir. Ancak, grupların sıra ortalamaları dikkate alındığında, “10 yıl ve daha az” mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin “öz değerlendirme yapmak” yeterlilikleri açısından kendilerini, “11-20 yıl” ve “21 yıl ve üzeri” mesleki kıdemlere sahip öğretmenlere göre daha yeterli gördükleri anlaşılmaktadır.

Fen bilgisi öğretmenlerinin, “kişisel gelişimi sağlama” boyutuna ilişkin görüşlerinin, mesleki kıdemlerine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı görülmektedir [$\chi^2_{(2)}=4.678$, $p> 0.05$]. Bu bulgu, öğretmenlerin mesleki kıdemlerinin, “kişisel gelişimi sağlama” yeterlilik düzeylerine ilişkin görüşlerinde etkili olmadığını göstermektedir. Ancak, grupların sıra ortalamaları dikkate alındığında, “10 yıl ve daha az” mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin “kişisel gelişimi sağlama” yeterlilikleri açısından kendilerini, “11-20 yıl” ve “21 yıl ve üzeri” mesleki kıdemlere sahip öğretmenlere göre daha yeterli gördükleri anlaşılmaktadır.

Fen bilgisi öğretmenlerinin, “mesleki gelişimleri izleme ve katkı sağlama” boyutuna ilişkin görüşlerinin, mesleki kıdemlerine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı görülmektedir [$\chi^2_{(2)}=3.040$, $p> 0.05$]. Bu bulgu, öğretmenlerin mesleki kıdemlerinin, “mesleki gelişimleri izleme ve katkı sağlama” yeterlilik düzeylerine ilişkin görüşlerinde etkili olmadığını göstermektedir. Ancak, grupların sıra ortalamaları dikkate alındığında, “21 yıl ve üzeri” mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin “mesleki gelişimleri izleme ve katkı sağlama” yeterlilikleri açısından kendilerini, “10 yıl ve daha az” ve “11-20 yıl” mesleki kıdemlere sahip öğretmenlere göre daha yeterli gördükleri anlaşılmaktadır.

Fen bilgisi öğretmenlerinin, “mesleki yasaları izleme görev ve sorumlulukları yerine getirme” boyutuna ilişkin görüşlerinin, mesleki kıdemlerine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı görülmektedir [$\chi^2_{(2)}=3.742$, $p> 0.05$]. Bu bulgu, öğretmenlerin mesleki kıdemlerinin, “mesleki yasaları izleme görev ve sorumlulukları yerine getirme” yeterlilik düzeylerine ilişkin görüşlerinde etkili olmadığını göstermektedir. Ancak, grupların sıra ortalamaları dikkate alındığında,

“10 yıl ve daha az” mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin “mesleki yasaları izleme görev ve sorumlulukları yerine getirme” yeterlilikleri açısından kendilerini, “11-20 yıl” ve “21 yıl ve üzeri” mesleki kıdemlere sahip öğretmenlere göre daha yeterli gördükleri anlaşılmaktadır.

BÖLÜM V

TARTIŞMA, SONUÇ ve ÖNERİLER

Bu araştırmada, Fen Bilgisi öğretmenleri görüşlerine göre, Fen Bilgisi öğretmenlerinin kişisel ve mesleki değerler-mesleki gelişim alt yeterliliği bakımından öğretmenlik mesleği genel yeterliklerine sahip olma düzeylerinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Bu bölümde araştırmanın bulgu ve yorumlarına dayalı olarak ulaşılan sonuçlara ve bu sonuçlar doğrultusunda geliştirilen önerilere yer verilmiştir.

5.1. Tartışma ve Sonuç

Fen bilgisi öğretmenlerinin, öğretmenlik mesleği genel yeterliklerinden kişisel ve mesleki değerler-mesleki gelişim yeterliklerine ilişkin görüşlerinin genel anlamda olumlu yönde olduğu ve bu yeterlik maddelerini öğretmenlik mesleği için önemli buldukları görülmüştür.

Fen bilgisi öğretmenlerinin, kişisel ve mesleki değerler-mesleki gelişim alt yeterliklerine ilişkin görüşlerinde “Öğrencilerin Öğrenebileceğine ve Başarabileceğine İnanma” alt yeterlik açısından kendilerini en yüksek düzeyde

yeterli gördükleri, “Mesleki Gelişimleri İzleme ve Katkı Sağlama” alt yeterliliği açısından ise kendilerini en düşük düzeyde yeterli gördükleri anlaşılmaktadır.

Fen bilgisi öğretmenlerinin öğretmenlik mesleği genel yeterliklerine sahip olma düzeylerinin değerlendirilmesine yönelik hazırlanmış olan ankete vermiş oldukları cevapların aritmetik ortalama ve standart sapma dağılımlarına ilişkin bulgular tartışılmıştır. Anket çalınmasına katılan fen bilgisi öğretmenlerin bağımlı değişkenlere verdikleri en olumlu cevapların; “Öğrencilerin Öğrenebileceğine ve Başarabileceğine İnanma” ifadesinin, “Ulusal ve Evrensel Değerlere Önem Verme” ifadesinin ve “Öğrencilere Değer Verme Anlama ve Saygı Gösterme” ifadesinin olduğu görülmüştür. En olumsuz cevap ise ‘Mesleki Gelişimleri İzleme ve Katkı Sağlama’ ifadesi olduğu saptanmıştır.

Fen bilgisi öğretmenlerinin boyutlar temelinde, Fen bilgisi öğretmenlerinin alan bilgisi yeterliklerine sahip olma düzeylerine ilişkin genel görüşlerine bakıldığında puan ortalamaları dikkate alınarak bir değerlendirme yapılarak; fen bilgisi öğretmenlerinin tüm boyutlarda ve genel anlamda (genel katılım düzeyleri) alan bilgisi yeterliklerine “üst düzeyde” yeterli gördükleri anlaşılmaktadır.

Cinsiyet değişkenine ilişkin elde edilen bulgular, Fen bilgisi öğretmenlerinin, öğretmenlik mesleği genel yeterliklerine sahip olma düzeylerine ilişkin görüşlerinden, Kişisel ve Mesleki Değerler-Mesleki Gelişim Yeterliğinin 8 alt boyut yeterliğinden hiçbirinin cinsiyet değişkenine göre farklılaşmadığı anlaşılmıştır. Ancak, kadın öğretmenlerin, erkek öğretmenlere göre kendilerini daha yeterli gördükleri anlaşılmıştır. Ayrıca kadın ve erkek öğretmenlerin tüm boyutlarda kendilerini üst düzeyde yeterli gördükleri görülmüştür. Düzkaya Küçük’ün (2008) yaptığı araştırmaya göre de, cinsiyet değişkenine göre öğretmen görüşleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılaşma olmadığı ancak kadın öğretmenlerin, erkek öğretmenlere göre öğretmenlik mesleği genel yeterlikleri bakımından kendini daha yeterli gördükleri sonuçlarına ulaşmıştır. Çifçi (2008) ve Gökçe (2002) nin yaptıkları araştırma da, öğretmenlik mesleği genel yeterlikleri bakımından katılımcı grupların görüşleri arasında cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılaşma görülmemiştir. Dolayısıyla, bu araştırmanın sonuçları alanyazında yapılmış araştırma sonuçları ile paralellik göstermiştir.

Yaş değişkenine ilişkin elde edilen bulgular, Fen Bilgisi öğretmenlerinin, öğretmenlik mesleği genel yeterliklerine sahip olma düzeylerine ilişkin görüşleri sadece “Okulun İyileştirmesine ve Geliştirmesine Katkı Sağlama” alt boyutunda anlamlı bir şekilde farklılaştığını ve yaşı az olan (30 yaş ve daha az) öğretmenlerin diğer gruplara göre kendilerini daha yeterli gördükleri anlaşılmıştır. Aynı zamanda, “Öz değerlendirme yapmak”, “Kişisel gelişimi sağlama”, “Mesleki gelişimleri izleme ve katkı sağlama” ve “Mesleki yasaları izleme görev ve sorumlulukları yerine getirme” boyutlarında da yaşı az olan (30 yaş ve daha az) öğretmenlerin diğer gruplara göre kendilerini daha yeterli gördükleri anlaşılmıştır. “Öğrencilere değer verme anlama ve saygı gösterme”, “Öğrencilerin öğrenebileceğine ve başarabileceğine inanma” ve “Ulusal ve evrensel değerlere önem verme” boyutlarında ise yaşı daha çok olan (41 yaş ve üzeri) öğretmenlerin ise kendilerini diğer gruplara göre daha yeterli gördükleri sonuçlarına ulaşılmıştır. Çifci'nin (2008) yaptığı araştırma sonucuna göre de; araştırmaya katılan öğretmenlerin ve okul yöneticilerinin, farklı branşlardan atanan sınıf öğretmenlerinin mesleki yeterlilikleri hakkında, diğer öğretmenler ve idarecilerin görüşlerinden yaş değişkenine göre anlamlı farklılaşma 1 boyutta görülmektedir. Eldeki araştırmanın bulguları da literatürdeki benzer çalışmaların bulguları ile paralellik göstermektedir.

Dolayısıyla, öğretmenlik mesleğinde de geçerli olmak üzere, her meslek çalışanın mesleğini değerlendirmesi yaşla beraber değişim gösterdiği söylenebilir. Mesleğin ilk yıllarında hevesli, istekli olmanın yanında acemiliğin verdiği bir bocalama evresi vardır. Yaş ilerledikçe işinde daha fazla deneyim edinen kişinin mesleğini daha bilinçli icra ettiği düşünülmektedir. Özellikle öğretmenlik mesleğinde, yaş ilerledikçe ve ebeveyn olduktan sonra kişilerin mesleklerine bakış açılarında daha farklı olmaktadır. Çocuklarla uğraşmak, onlara bazı bilgi ve becerileri öğretme noktasında daha duyarlı olunduğu ve bilinçli hareket edildiği kabul edilmektedir.

Yaşın ilerlemesi ile beraber artan daha bilinçli mesleği değerlendirme tutumunun ve davranışlarının diğer meslek çalışanlarının değerlendirilmesini de içine alarak genişlediği varsayılmaktadır. İşinin ehli olmak, görev ve sorumluluklarını

mümkün olduğunca daha az hatayla yerine getirmek gibi beklentiler iş arkadaşlarına da yansıtılmaktadır.

Mesleki kıdem değişkenine ilişkin elde edilen bulgular, Fen Bilgisi öğretmenlerinin, öğretmenlik mesleği genel yeterliklerine sahip olma düzeylerine ilişkin görüşleri “öğrencilere değer verme anlama ve saygı gösterme” ve “okulun iyileştirmesine ve geliştirmesine katkı sağlama” alt boyutlarında anlamlı bir şekilde farklılaştığını ve mesleki kıdem az olan (10 yıl ve daha az) öğretmenlerin diğer gruplara göre kendilerini daha yeterli gördükleri anlaşılmıştır. Aynı zamanda “öğrencilerin öğrenebileceğine ve başarabileceğine inanma”, “ulusal ve evrensel değerlere önem verme”, “öz değerlendirme yapmak”, “kişisel gelişimi sağlama” ve “mesleki yasaları izleme görev ve sorumlulukları yerine getirme” boyutlarında da mesleki kıdemi az olan (10 yıl ve daha az) öğretmenlerin diğer gruplara göre kendilerini daha yeterli gördükleri anlaşılmıştır. “Mesleki gelişimleri izleme ve katkı sağlama” boyutunda ise mesleki kıdemi daha çok olan (21 yıl ve üzeri) öğretmenlerin ise kendilerini diğer gruplara göre daha yeterli gördükleri sonuçlarına ulaşılmıştır. İzci (1999), ortaöğretim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin mesleki yeterlilik algılarını incelemiş ve öğretmenlerin mesleki kıdem değişkeninde anlamlı farklılıklar elde etmiştir. Düzkaya Küçük (2008), yaptığı araştırmaya göre de, fen bilgisi öğretmenlerinin mesleki kıdemlerine göre planlamaya ilişkin yeterlik puanların ortalamalarını oluşturan gruplar arasında mesleki kıdemi az olan (1-5 yıl) öğretmenlerin mesleki kıdemi çok olan (21 ve üzeri) öğretmenlere göre kendilerini daha yeterli gördükleri anlaşılmıştır. Dolayısıyla, bu araştırmanın sonuçları alanyazında yapılmış araştırma sonuçları ile paralellik göstermiştir.

Yaş değişkeninde de değinildiği gibi, yaşın dolayısıyla mesleki kıdemin artmasıyla beraber muhtemelen öğretmenler de ebeveyn olmakta ve mesleklerine bakış açıları değişmektedir. Öğrencilerle ilgilenirken, daha realist değerlendirmeler yapabilen ve aynı zamanda anne baba olan öğretmenler diğer öğretmenlerin öğrencilerle iletişimlerini de gözden geçirmektedir.

5.2. Öneriler

5.2.1. Uygulamacılar İçin Öneriler

1. Milli Eğitim Bakanlığı, İl ve İlçe Milli Eğitim Müdürlükleri üniversitelerin ilgili bölümleriyle irtibata geçerek öğretmenlerin mesleki genel yeterliklerini artırabilmek için neler yapılabileceği konusunda görüş alış verişinde bulunabilirler.

2. Milli Eğitim Bakanlığı'nda görev yapan fen bilgisi öğretmenlerinin, her öğretmende olması gerekli olduğu düşünülen ve araştırma sonuçlarına göre belirlenen yeterliliklere sahip olup olmadıkları ve bu yeterliliklere ilişkin kendilerini algılama düzeyleri, geliştirilen anketler kullanılarak belirlenmelidir.

3. Fen bilgisi öğretmenlerinin daha az önemli gördükleri yeterlik maddelerine ilişkin hizmet içi eğitim programları hazırlanmalıdır.

4. Hazırlanan hizmet içi eğitim programlarına, fen bilgisi öğretmenlerin katılmalarını sağlamak için Milli Eğitim Bakanlığı bir takım çalışmalar yapılmalıdır.

5. Fen bilgisi öğretmenlerinin belirlenen yeterliklere sahip olma ve kendilerini daha da geliştirme konusunda Kişisel ve Mesleki Değerler-Mesleki Gelişim Yeterlikleri boyutunda önlemler alınmalıdır.

6. Fen bilgisi öğretmenlerin araştırmaları yakından takip etmeleri ve kendilerinin araştırma sürecinde yer almaları için lisansüstü eğitime yönlendirilmelidirler.

7. Fen bilgisi öğretmenlerinden bazılarının anketin “meslekî yasaları izleme görev ve sorumlulukları yerine getirme” alt yeterlik maddelerine ilişkin kısmı işaretlemediklerine rastlanmıştır. Buradan hareketle fen bilgisi öğretmenlerinin bu konuda bilgilendirilmesi ve öğretmenlerin meslekî yasaları izleme görev ve sorumlulukları yerine getirme ilişkin yeterlikleri konusunda hizmet içi eğitim seminerleri düzenlenmelidir.

8. Fen bilgisi öğretmenlerinin, fen bilgisi dersi ile ilgili araştırma yapabilmesine imkân sağlayabilecek kütüphane, laboratuvar gibi araç ve gereç kaynakları, bilim, teknolojiadaki son gelişmeleri takip edebilecek eğitim içerikli süreli yayın ve gibi olanaklar sağlanmalıdır.

9. Fen bilgisi öğretmenlerin, hem üniversitede hem de meslekleri devam ederken sürekli öğrenmeleri, kendilerini geliştirmeleri ve teknolojiadaki yenilikleri takip etmeleri gerektiren bir mesleğin üyesi oldukları bilinci geliştirilmelidir.

5.2.2. Araştırmacılar İçin Öneriler

1. Yapılan araştırma öğretmenlik mesleği genel yeterliklerinden Kişisel ve Mesleki Değerler-Mesleki Gelişim Yeterlikleri boyutunda yapılmıştır. Diğer boyutlarda ele alınarak daha kapsamlı çalışmalar yapılmalıdır.

2. Yapılan araştırma Diyarbakır ili Bağlar, Bismil, Kayapınar, Sur ve Yenişehir ilçelerinde belirlenen ilköğretim(Ortaokul) okullarında görev yapan fen bilgisi öğretmenlerini kapsamaktadır. Daha kesin sonuçlar için Türkiye'nin diğer il ve ilçelerinde çalışma tekrarlanabilir veya daha kapsamlı olarak tüm Türkiye'yi içine alan öğretmen yeterlikleriyle ilgili çalışmaların yapılabilmesi önerilmektedir.

3. Bu araştırma ilköğretim (ilkokul) ve ortaöğretim kurumlarında ki öğretmenlere de yapılabilir.

4. Kişisel ve Mesleki Değerler-Mesleki Gelişim Yeterlikleri konusunda nitel araştırmalar yapılarak nicel araştırma sonuçlarıyla karşılaştırılabilir.

KAYNAKÇA

- Akar, E. (2007). *İlköğretim sosyal bilgiler öğretmenliği son sınıf öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine verdikleri değer ve mesleki yeterlilikler* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon.
- Akgün, Ş. (2001). *Fen bilgisi öğretimi* (Yedinci baskı). Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Amos, N. ve Cheseman, R.H. (1996). Provisional teachers. *Mississippi Teaching Competencies and Indicators*. USA.
- Arce- Ferrer, A., Pech A.J., Cab,V. (2001). Teachers' assessment competencies. *Annual Meeting of the American Educational Research Association*. Seattle, Washington.
- Arslan, M. (2000). *İlköğretim öğretmenlerini yetiştirilmesi, öğretmenlik mesleği, Türkiye, Almanya ve Kıbrıs'ta öğretmen yetiştirme*. Ankara: Coşkun Tercüme Müşavirlik ve Ticaret Ltd. Şirketi.
- Ayas, A.P., Demircioğlu, G. ve Sağlam, M. (1991). Türkiye ve Dünyada Yapılan Program Geliştirme Çalışmaları: Kimya Açısından Bir Derleme. *Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (11), 211-219.
- Aydın, M. Ş. (1998). *Din Eğitim Öğretiminin Kilit Sorunu: Branşının Uzmanı Öğretmen Eksikliği: Orta Dereceli Okullarda Yürütülen Din Eğitim-Öğretmenin Problemleri Semineri*, Kayseri: İbav Yayınları.
- Aydoğdu, C. (1999). Kimya Laboratuvar Uygulamalarında Karşılaşılan Güçlüklerin Saptanması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (15), 30-35.
- Aydoğdu, C. (2000). Kimya Öğretiminde Deneylerle Zenginleştirilmiş Öğretim ve Geleneksel Problem Çözme Etkinliklerinin Kimya Ders Başarısı Açısından Karşılaştırılması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (19), 29-31. Ankara.

- Aydoğdu, M. ve Kesercioğlu, T. (2005). *İlköğretim fen ve teknoloji öğretimi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Baki, A., Çepni, S., Akdeniz, A.R., Ayas, A.P., (1998). *Öğretmen eğitimine felsefi bakışlar*, 3. Ulusal Fen Bilimleri Eğitimi Sempozyumu, 23-25 Eylül, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon.
- Balcı, E. (1991). *Öğretmenlerin rolleri*. Ankara: Eğitim Sosyolojisi.
- Barnes, L. R. ve Taylor, C.S (1988). Teacher Competency and the Primary School Curriculum: A Survey of Five Schools in North-East England. *British Educational Research Journal*, 14(3), 283-295.
- Başaran, İ. E. (1974). *Eğitim psikolojisi*. Ankara: Yargıçoğlu Yayın Dağıtım.
- Başaran, İ. E. (2004). *Eğitim psikolojisi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Başaran, İ.E. (1996). *Türkiye eğitim sistemi*. Ankara: Yargıcı Matbaası.
- Bilgin, N. (1995). *Sosyal psikolojide yöntem ve pratik çalışmalar*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Bloom, B. S. (1979). *İnsan Nitelikleri ve Okulda Öğrenme*, (Çev: Durmuş Ali Özçelik), Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- Burkhardt M.A. ve Nathaniel A.K. (2013). *Çağdaş Hemşirelikte Etik*. (3. Baskı.) Ecevit Alpar ř, Bahçecik N, Karabacak Ü (Çev.Ed.), İstanbul: Tıp Kitabevi.
- Büyükkaragöz, S. ve diğerleri. (1998). *Öğretmenlik mesleğine giriş (eğitimin temelleri)*. Konya: Mikro Yayınları.
- Celep, C. (2004). *Meslek olarak öğretmenlik*. C. Celep (Ed.). *Meslek olarak öğretmenlik* (ss. 23-49). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Cengiz, C. (1992). *Milli Eğitim Bakanlığı Bakanlık Müfettişlerinin Yetiştirilmesi ve Teftişin Geliştirilmesi*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Chan, D. W. (1999). Characteristics and Competencies of Teachers, *Journal of Instructional Psychology*, March 1999, 26(1), 36.
- Çağlar, D. (1982). Öğretmen Adaylarının Seçimi İle Uygulamaları Dünü, Bugünü, Yarını. *Çağdaş Eğitim Dergisi*. (130), 14-21.

- Çağlayan, Ç. (2006, 4). *Sekizinci sınıf fen bilgisi dersi genetik ünitesinin öğretiminde kavram haritalarının kullanımının öğrencilerin akademik başarılarına ve kavram kazanmalarına etkisi.* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Çakan, M. (2004). Öğretmenlerin Ölçme-Değerlendirme Uygulamaları ve Yeterlik Düzeyleri: İlk ve Ortaöğretim. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, (37), 2.
- Çeliköz, N. (2000). Bir meslek olarak öğretmenlik ve etiği Ç. Özdemir, (Ed). *Öğretmenlik mesleğine giriş* (ss. 331-388). Ankara: Asil Yayıncılık.
- Çelikten, M., Şanal, M. ve Yeni, Y. (2005). Öğretmenlik Mesleği ve Özellikleri. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Kayseri, (19), 207- 237.
- Çepni, S. (2008). *Kuramdan uygulamaya fen ve teknoloji öğretimi* (7. Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Çepni, S., Cerrah, L., Bacanak, A. (2002). Sınıf öğretmenliği yapan fen öğretmenlerinin branş öğretmenliğine dönme nedenleri ve döndüklerinde karşılaştıkları sorunlar, V. Ulusal Fen Bilimleri ve Matematik Eğitimi Kongresi, 16-18 Eylül 2002, Ankara.
- Çilenti, K. (1988). *Özel öğretim yöntemleri, fen bilgisi öğretimi.* Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Çilenti, K. (1992). İlkokullarımızdaki Fen Eğitiminde Çağdaşıktan Ne Kadar Uzaktayız? *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Ankara, (2), 64.
- Çimen, S. (2007). *İlköğretim öğretmenlerinin tükenmişlik yaşantıları ve yeterlik algıları.* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli.
- Darling-Hammond, L. (2000). Teacher quality and student achievement: a review of state policy evidence. *Education Policy Analysis Archives*. 8(1).

- Delice, A. (2010). Nicel Araştırmalarda Örneklem Sorunu. Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri / Educational Sciences: Theory & Practice. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Dergisi*. 10(4). 1969-2018.
- Demirel, Ö. (1989). Yabancı Dil Öğretmenlerinin Yeterlikleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (4).
- Demirtaş, H. (1999). Sınıf İçinde Öğretmen Davranışları. *Öğretmen Dünyası*. 20 (238), 32-35.
- Doğan, İ. (2000). *Sivil toplum*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Doğru, M. ve Kıyıcı, F. (2005). *İlköğretimde fen bilgisi öğretimi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Dündar, Y. (1996). *Sınıf öğretmenliğine atanan branş öğretmenlerinin mesleki yeterlilikleri*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Düzgaya Küçük, N. (2008). *İlköğretim II. kademe fen ve teknoloji dersi öğretmenlerinin eğitim - öğretim sürecinde yeterliklerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Erdem, A. R. (1998). *21. Yüzyıla girerken nasıl bir insan modeli yetiştirelim*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Erden, M. (1998). *Öğretmenlik mesleğine giriş*. İstanbul: Alkım Yayınları.
- Ergezen, E. (2000). Fen Alanları Öğretmenliğinde Alan Bilgisi Programları Standartlara Ulaşma. *Ege Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (12), 130-133.
- Eroğlu, G. (1999). *Gazi üniversitesine bağlı eğitim fakültelerinden mezun öğretmenlerin öğretmenlik davranışları ile ilgili yeterliklerine ilişkin görüşleri*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Erol, M., Sezgin, G., Çalışkan, S., Yılmaz, S. (2000). Eğitim Fakültelerinde Yeniden Yapılanmanın Öğrenciler Açısından Değerlendirilmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (12), 189-192.
- Ertuğrul, H. (2005). *Öğretmenin başarı kılavuzu*. İstanbul: Nesil Yayınları.
- Ertürk, S. (1979). *Eğitimde program geliştirme (3. Baskı)*. Ankara: Yelken Tepe Yayınları.
- Fidan, N. ve Erden M. (2001). *Eğitime giriş*. İstanbul: Alkım Yayınları.
- Gökçe, E. (2002). *İlköğretim öğretmenlerinin yeterlikleri*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Gökçe, E. (2004). İlköğretimde Aktif Öğrenme Sürecine İlişkin Öğrenci ve Öğretmen Görüşleri. *Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* (1).
- Gözütok, D. (2006). *Öğretim ilke ve yöntemleri*. Ankara: Ekinoks Yayınları.
- Gözütok, D. ve Karacaoğlu, C. Ö. (2007). *Öğretmen Yeterliklerini Belirleme ve Öğretmen Yeterlikleri Ölçeği*. Uluslararası Öğretmen Yetiştirme Politikaları ve Sorunları Sempozyumu 2007, Bakü. 374-378.
- Gürdal, A. (1988). *Fen öğretimi*. Deniz Kuvvetleri Komutanlığı Yayınları, 21, 34-49.
- Haycock, K. (1998). Good Teaching Matters: How Well Qualified Teachers Can Close the Gap, *Thinking K-16*; 3(2).
- Henson, R. K. (2001). Teacher self-efficacy: Substantive implications and measurement dilemmas. University of North Texas, Educational Research Exchange.
- Horozolu. Ş. (1998). Öğretmenlerin Yakın Gelecekteki Rollerine ilişkin Görüşleri. *Eğitim Yönetimi Dergisi*, c.14.
- İzci, E. (1999). *Orta öğretim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin öğretmenlik meslek bilgisi (Pedagojik formasyon) yeterliklerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). İnönü Üniversitesi, Malatya.
- Kaptan, F. (1998). *Fen bilgisi öğretimi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Kaptan, F. (1999). *Fen bilgisi öğretimi*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.

- Karacaoğlu, Ö. C. (2008). Öğretmenlerin Yeterlilik Algıları, *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(1), 72-78.
- Karaçam, A. (2003). *Başarılı öğretmenin portresi*. (2. Baskı) İstanbul: Bilge Yayınları (21).
- Karakaş, U. U. (2002). *Okulöncesi öğretmenlerinin yeterlikleri*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Kızılcılık, S. ve Erjem, Y. (1994). *Açıklamalı sosyoloji terimler sözlüğü*. Ankara: Atilla Kitabevi.
- Kızılloluk, H. (2002). *Eğitimle ilgili temel kavramlar: Öğretmenlik mesleğine giriş*. (2. Baskı) Ankara: Mikro Yayınları.
- Kiremit, H. (2006). *Fen bilgisi öğretmenliği öğrencilerinin biyoloji ile ilgili öz-yeterlilik inançlarının karşılaştırılması*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Korkmaz, H. (1997). *İlkokul fen öğretiminde araç-gereç kullanımı ve laboratuvar uygulamaları açısından öğretmen yeterlilikleri*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Ankara.
- Koşar, E. ve diğerleri. (2003). *Eğitim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme*. Ankara: Pegem A. Yayıncılık.
- Küçükahmet, L. (1997). *Eğitim programları ve öğretimi*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Küçüköğlü, A. ve Kaya, H. D. (2007). Öğretim Hizmetinin Niteliğini Artırmada Öğretmen Yeterlilikleri. A. S. Saracaloğlu ve H. H. Bahar (Ed.). *Öğretim İlke ve Yöntemleri* (ss.209-276). İstanbul: Lisans Yayıncılık.
- MEB. (2004). *Öğretmenlik mesleği genel yeterlilikleri taslağı*. Web: http://www.oyegm.meb.gov.tr/ogr_yet/yeterlik/yet.htm adresinden 12 Ağustos 2014'te alınmıştır.
- MEB. (2005). Birey ve Toplum Gelişiminde Öğretmenlik Mesleğinin Önemi. *Millî Eğitim Üç Aylık Eğitim ve Sosyal Bilimler Dergisi*, 33(166).

- MEB. (2006). Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri, Temel Eğitime Destek Projesi “Öğretmen Eğitimi Bileşeni”. T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürlüğü.
- MEB. (2008). *Öğretmen yeterlikleri*. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü.
- Nakiboğlu, C. (1999). Purdue Üniversitesi (ABD) ve Balıkesir Üniversitesi Kimya Öğretmeni Eğitimi Programlarının Karşılaştırılması. *D.E.Ü. Eğitim Fakültesi Dergisi*, (11).
- Numanoğlu, G. ve Bayır, Ş. (2009). Bilgisayar Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterliklerine İlişkin Görüşleri. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 10(1), 197-212.
- Oktar, İ. ve Bulduk, S. (1998). *Ortaöğretim Kurumlarında Çalışan Öğretmenlerin Öğretmenlik Davranışlarının Değerlendirilmesi*. Milli Eğitim, S.142, (Nisan, Mayıs, Haziran), Ankara, (66).
- Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürlüğü. (1995). Türkiye’de Öğretmen Yetiştirme, Ankara. Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürlüğü. <http://www.oyegm.meb.gov.tr> (Ziyaret Tarihi:10/08/2014).
- Öksüzöğlü, P. (2009). *Beden Eğitimi Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Yeterlik Alguları*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Mersin Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Mersin.
- Öner, S. (1986). *Eğitimin Temeli Öğretmen*, Milli Eğitim, S.69, (Temmuz-Ağustos-Eylül), Ankara.
- Özden, Y. (1999). *Eğitimde dönüşüm eğitimde yeni değerler*. Ankara: PegemA Yayınları.
- Özer, B. (2004). *Öğretmen davranışlarının uzaktan eğitim yaklaşımıyla kazandırılması*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları, (1).
- Özer, B. (2005). Ortaöğretim Öğretmenlerinin Mesleki Gelişime Etkisi. *Eğitim Bilimleri ve Uygulama Dergisi*. 4 (8), 209-219.

- Özkan, R. (2004). Öğretmen Yeterlikleri Üzerine Bazı Düşünceler. *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi*. 5(58).
- Özkaya, M. (2001). *İlköğretimin ikinci kademe fen bilgisi öğretmenlerinin öğretmenlik bilgi ve becerilerine ilişkin yeterliklerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Manisa.
- Öztürk, H. İ. (2002). *Öğretmenlik mesleğine giriş*. Ankara: HD Yayıncılık Ltd. Şti.
- Pantic N., Wubbels, T. (2010). *Teacher Competencies as a Basis for Teacher Education – Views of Serbian Teachers and Teacher Educators*. *Teaching and Teacher Education*. (26), 694–703.
- Pantic, N. ve Wubbels, T. (2010). Teacher Competencies as a Basis for Teacher Education—Views of Serbian Teachers and Teacher Educators. *Teaching and Teacher Education: An International Journal of Research and Studies*, 26(3), 694-703. Erisim: 05 Haziran 2014, www.eric.ed.gov.
- Plake, B.S. (1993). Teachers competencies in the educational assessment of students. *Midwestern Educational Researcher* (6), 21-27.
- Rassin, M. (2008). Nurses' professional and personal values. *Nursing Ethics*, 15 (5), 614-630.
- Rockoff, E. J. (2003). The Impact Of Individual Teachers On Student Achievement: Evidence From Panel Data. *The American Economic Review*. 94(2). 247- 252.
- Seferoğlu, S. S. (2004). Öğretmen Yeterlikleri ve Mesleki Gelişim. *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi*. 5(58), 1.
- Semerci, K. (2001). *İlköğretim II. kademe fen bilgisi eğitiminde laboratuvar uygulamaları ile ilgili yeterlikler*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Senemoğlu, N. (2001). *Öğrenci Görüşlerine Göre Öğretmen Yeterlilikleri*. Eğitimde Yansımalar Türk Millî Eğitiminde Öğretim ve Yönetim Ulusal Sempozyumu, Ankara.
- Sönmez, V. (1994). *Öğretmen el kitabı*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Sümbül, M. (1996). Öğretmen Niteliği ve Öğretimdeki Rollerini. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 1(8). 597-608.
- Şahin, A. E. (2004). Öğretmen Yeterliliklerinin Belirlenmesi. *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi*, 5(58).
- Şişman, M. (2002). *Eğitimde mükemmellik arayışı*. Ankara: Pegema Yayıncılık.
- TEDP (Temel Eğitime Destek Projesi). (2003). MEB, Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürlüğü.
- Tekışık, H. H. (1986). Türkiye’de Öğretmenlik Mesleği ve Sorunları. *Çağdaş Eğitim Dergisi*, 11(116).
- Tekışık, H. H. (2003). *Bir Öğretmen Kuşaağı*. Çağdaş Eğitim Sistemlerinde Öğretmen Yetiştirme Ulusal Sempozyumu. Ankara: Öğretmen Hüseyin Hüsnü Tekışık Eğitim Araştırma Geliştirme Vakfı Yayınları: 8.
- Topsakal, S. (2006). *İlköğretim 6, 7, ve 8. sınıflar için fen ve teknoloji öğretimi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Topsakal, S.(1999). *Fen öğretimi*. (1. Baskı) İstanbul: Alfa Basın Yayın Dağıtım Ltd. Şti.
- Tschannen- Moran, M., Hoy, A.W., (2001). Teacher efficacy: capturing an elusive construct. *Teaching and Teacher Education*, (17), 783-805.
- Tuzcu, S., (2000). *Türkiye’de üniversitelerde ilköğretime öğretmen yetiştirme politikası* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.
- Türk Dil Kurumu (2005). *Türkçe Sözlük*, Ankara. s.2174.

- Uçan, A. (2001). *Türkiye’de Öğretmenlik Mesleğine Genel Bakış*. Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimde Kalite Paneli (22 Kasım 2000). Ankara: MEB Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürlüğü. s. 53-102.
- Ünal, S. (1991). *Eğitim ve Öğretim Niteliğinin Geliştirilmesinde Öğretmenin Rolü*, Eğitimde Arayışlar 1. Sempozyumu Eğitimde Nitelik Geliştirme, İstanbul: Kültür Kolej Yayınları.
- Üzümlü, M. (2007). 24 Kasım Öğretmenler Günü ve Önemi. <http://www.tavas.gov.tr/anablok/cikanlar/muzumlu/ogretgunu.htm> adresinden 15.05.2014 tarihinde alınmıştır.
- Valli, L., Rennert-Ariev, P. (2002). New standards and assessments? Curriculum transformation in teacher education. *Curriculum Studies*, 34(2), 201-225.
- Varış, F. (1986). *Eğitim bilimlerine giriş*, Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları.
- Yılman, M. (1992). *Öğretmenlik mesleği ve meseleleri*. İstanbul: Türkiye Milli Kültür Vakfı Yayınları.
- YÖK Dünya Bankası (1997), *Fizik öğretimi*. Ankara Online: www.yok.gov.tr/egitim/ogretmen/ogretmen_yetiştirme_lisans/rapor.pdf,T.C adresinden 03\04\2014 tarihinde alınmıştır.
- YÖK. (1998). Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Eğitim Fakülteleri Öğretmen Yetiştirme Programlarının Yeniden Düzenlenmesi, Online: www.yok.gov.tr/egitim/ogretmen/ogretmen_yetiştirme_lisans/rapor.pdf,T.C adresinden 03\04\2014 tarihinde alınmıştır.
- Yöndem, S. ve Öztosun, Ö. (2004). *Müzik Öğretmenlerinin Mesleki Yeterliklerine ve Müziksel Birikimlerine Bakış Açılarının Bazı Değişkenlere Göre Değerlendirilmesi*. 1924-2004 Musiki Muallim Mektebinden Günümüze Müzik Öğretmeni Yetiştirme Sempozyumu Bildirisi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta.

EKLER

EK-1 Anket Araştırma İzni

EK-2 Araştırma Değerlendirme Formu

EK-3 Kişisel ve Mesleki Değerler-Mesleki Gelişim (Anket)

EK-1 Anket Araştırma İzni

T.C.
DİYARBAKIR VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 30769799/604.01.02/340853
Konu: Anket izni

24/01/2014

ZİRVE ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Sosyal Bilimler Enstitüsü)

GAZİANTEP

Üniversitenizin Sosyal Bilimleri Enstitüsü öğrencilerinden Hüseyin ÇİN'in, "Öğretmelik Mesleği Genel yeterliliklerinin Fen bilgisi Öğretmenlerinin görüşlerine göre değerlendirilmesi (Kişisel ve Mesleki Değerler-Gelişim)" adlı tez çalışması Araştırma ve Değerlendirme Komisyonumuz tarafından incelenmiş olup, Diyarbakır ili Bismil ilçesinde görev yapan ilkokul ve ortaokul öğretmenlerine yapılacak anket çalışmalarının eğitim öğretim faaliyetlerini aksatmayacak şekilde uygulanması müdürlüğümüzce uygun görülmüştür.

Bilgilerinize arz ederim.

Mehmet Hadi AĞIRBAŞ
Milli Eğitim Müdürü

EKİ:

- 1- Araştırma Değerlendirme Formu
- 2- Onaylı Anket Formu (3 Sayfa)

Umut KOÇYİĞİT
Memur

Güvenli Elektronik İmzalı
Aslı ile Aynıdır.
24.01.2014

Bu belge, 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5'inci maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. Evrak teyidi için: <http://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 428a-fd44-314e-95e3-94e1 kodu ile yapılabilir.

Mehmet Akif ERSOY Cad. Yenişehir/DİYARBAKIR
Elektronik Ağ: www.meb.gov.tr
e-posta: istatistik21@meb.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için: Mesut OK VHKİ
Tel: (0 412) 226 58 50
Faks: (0 312) 226 58 28

EK- 2 Araştırma Değerlendirme Formu

T.C.
DİYARBAKIR VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü
Araştırma Ve Değerlendirme Formu

ARAŞTIRMA SAHİBİNİN	
Adı Soyadı	Hüseyin ÇİN
Kurum / Üniversitesi	Zirve Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü
Araştırma yapılacak eğitim kurumu ve kademesi	Diyarbakır ili Bismil ilçesinde görev yapan ilkokul ve ortaokul öğretmenlerine
Araştırma Konusu	Öğretmenlik Mesleği Genel yeterliliklerinin Fen bilgisi Öğretmenlerinin Görüşlerine göre Değerlendirilmesi(Kişisel ve Mesleki Değerler-Gelişim
Kurum / Üniversitesi onayı	Var
Araştırma /Proje / Ödev / Tez Önerisi	Tez Önerisi
Veri Toplama Araçları	Anket
Görüş İstenilecek Birim / Birimler	
KOMİSYON GÖRÜŞÜ	
Müdürlüğümüz anket araştırma ve değerlendirme komisyonu tarafından yapılan incelemede "Diyarbakır ili Bismil ilçesinde görev yapan ilkokul ve ortaokul öğretmenlerine" Diyarbakır ili Bismil ilçesinde görev yapan ilkokul ve ortaokul öğretmenlerine yönelik uygulanacak anket çalışmasının komisyonumuzca sakınca olmadığına dair oy birliği ile karar verilmiştir.	
Komisyon Kararı	Oy birliği
Muhalef Üyenin Adı ve Soyadı:	Gerekçesi;
.....	.....
.....	.....

KOMİSYON 13.01.2014

Komisyon Başkanı

Mehmet AKIN

Üye

Mesut OK

Üye

Ali KÖRAN

EK-3 Kişisel ve Mesleki Değerler-Mesleki Gelişim (Anket)**FEN BİLGİSİ ÖĞRETMENLERİNİN ÖĞRETMENLİK MESLEĞİ GENEL
YETERLİKLERİNE SAHİP OLMA DÜZEYLERİNİN
DEĞERLENDİRİLMESİ****(Kişisel ve Mesleki Değerler-Mesleki Gelişim Yeterlikleri)**

Sayın Meslektaşım,

Bu çalışma, Fen bilgisi Öğretmenlerinin Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterliklerine Sahip Olma Düzeylerinin Değerlendirilmesine (Kişisel ve Mesleki Değerler-Mesleki Gelişim) yöneliktir. Aşağıda belirtilen anket maddelerine vereceğiniz içtenlikli yanıtlar araştırmamın başarıya ulaşmasında büyük katkı sağlayacaktır.

Değerli zamanınızı ayırdığınız için çok teşekkür ederim. Saygılarımla.

Hüseyin ÇİN
Zirve Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Yüksek Lisans Öğrencisi
huseyin_cin@mynet.com

KİŞİSEL BİLGİLER

I. Aşağıda, demografik niteliklere ilişkin, durumunuza uygun olan seçeneğin önüne (x) koyarak işaretleyiniz lütfen.

1. Cinsiyet : A. Kadın ( ) B. Erkek ( )
2. Yaş :A. 30 ve daha az ( ) B. 31-40 ( ) C. 41 ve üzeri ( )
3. Göreviniz : A. Yönetici ( ) B. Öğretmen ( )
4. Çalışma süresi : A. 10 yıl ve daha az ( ) B.11-20 yıl ( )
C. 21-30 yıl ( ) D. 31 yıl ve üzeri ( )

	Aşağıdaki maddelere ilişkin yanıtınızı, sağda verilen seçeneklerden uygun gördüğünüze, (X) işareti koymak suretiyle belirtiniz, lütfen.	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katlıyorum	Tamamen Katlıyorum
1	Plânında ve uygulamalarında öğrencilerin gereksinimlerine yanıt verecek farklı etkinlikler sunar.					
2	Oturma düzenini öğrenci özelliklerine ve onların öğrenmelerini kolaylaştırabilecek biçimde düzenler.					
3	Öğrenmeyi kolaylaştırmak için uygun materyal, kaynak ve etkinlik seçme ve bunları geliştirmede öğrencilerin özelliklerini dikkate alır.					
4	Öğrencilerin farklı etkinlikler önermesine ve bunlara katılmasına olanak sağlar.					
5	Öğrencilerini etkin biçimde dinler.					
6	Öğrencilerin fikirlerine ve ürettiklerine değer verir.					
7	Sınıf içi ve dışı etkinliklerde öğrencilerin sosyal ve kültürel özelliklerine uygun olarak çeşitliliğe yer verir.					
8	Öğrenciler sorulara farklı yanıtlar verdiğinde olumlu tepki gösterir.					
9	Sözel tepkilerinde ve davranışlarında saygı öğelerine yer verir.					

10	Öğrencilerin sevgi ve saygıya dayalı ilişkiler geliştirmelerine ortam oluşturur.					
11	Öğrencilere ödev verirken ve sınıf dışı çalışmalar yaptırırken hem onların hem de çevrenin gereksinim ve olanaklarını dikkate alır.					
12	Farklı özel eğitim gereksinimi olan öğrenciler için öğrenme amaçları belirleyerek uygun ortamlar hazırlar.					
13	Öğrencinin geçmişine ve sosyo-ekonomik durumuna göre ön yargısız davranır.					
14	Öğrencilerde öğrenmeye ilişkin olumlu tutum geliştirmeyi amaçlar.					
15	Öğrencilerin farklı öğrenme özelliklerine sahip olduklarının farkındadır.					
16	Çalışmalarını planlar ve uygularken, öğrencilerin her birini var olan kazanım düzeylerinden daha ileriye götürmeyi amaçlar.					
17	Öğrenmeyi engelleyen etmenleri analiz ederek öğrencilerin ihtiyaçlarına yönelik düzenlemeler yapar.					
18	Öğrenme ve başarmanın çeşitli yolları olduğu konusunda öğrencileri bilgilendirir.					
19	Öğrencilerin düzeylerine uygun ve ulaşılabilecek amaçlar belirler.					
20	Farklı düzeydeki öğrencilerin öğrenme çabalarını cesaretlendirir.					
21	Öğrencilerin kendilerini gerçekleştirmeleri için onlara sınıf içi ve dışında çeşitli etkinlikler ve olanaklar sunar.					
22	Öğrencilerin başarılarını öne çıkarır ve destekler.					
23	Her öğrencinin başarılı olacağına inanır.					
24	Beklentilerini oluştururken bireysel farklılıkları dikkate alır.					
25	Sınıf içi ve dışında çocuk haklarının korunması ve uygulanmasında etkin rol alır					
26	İnsan haklarına uygun biçimde davranır.					
27	Uluslara, bireylere inançlara karşı ayrımcılık yapmaz.					

28	Sınıf içi ve dışı etkinliklerde demokratik davranır.					
29	Öğrencilerde ulusal ve evrensel değerlerin gelişmesini destekler ve model olur.					
30	Öğrencilerine bireysel ve kültürel farklılıkları olabileceğine ilişkin anlayış kazandırmaya yönelik çalışmalara yer verir.					
31	Sınıf içi ve dışı çalışmalarında, toplumsal ve meslekî etik değerleri benimser ve bunlara uygun davranır.					
32	Bilgi ve iletişim teknolojileri ile ilgili yasal ve ahlâki sorumlulukları bilir ve bunları öğrencilere kazandırır.					
33	Sınıf içi ve dışı çalışmalarını eleştirel bir yaklaşımla analiz ederek öz değerlendirme yapar.					
34	Öz değerlendirmeden elde ettiği verileri kendini ve öğretme-öğrenme Sürecini geliştirmek için kullanır.					
35	Kendi performansını değerlendirirken öğrenci, veli, öğretmen ve yönetici görüşlerinden yararlanır.					
36	Farklı görüşlere ve eleştirilere açıktır.					
37	Öğretme-öğrenme sürecinde öğrencilerde ortaya çıkan davranış ve öğrenme sorunlarının nedenlerini önce kendisinde arar.					
38	Bireysel gücünün ve yetkinliğinin farkındadır.					
39	Kişisel bakımına ve sağlığına özen gösterir.					
40	Davranışlarında tutarlı ve dürüştür.					
41	Zorluklarla mücadele eder.					
42	Stresle başa çıkma yollarını bilir ve kullanır.					
43	Özgüvene sahiptir.					
44	Üst düzey düşünme becerilerine sahiptir ve bunları kullanır.					
45	Zaman yönetimiyle ilgili stratejileri bilir ve kullanır.					
46	Yeni fikirlere ve değişime uyum sağlar.					
47	Türkçeyi kurallarına uygun ve anlaşılabilir bir biçimde kullanır.					
48	Mesleğini severek ve isteyerek yapar.					

49	Teknoloji okur-yazarıdır (teknoloji ile ilgili kavram ve uygulamaların bilgi ve becerisine sahiptir).					
50	Bilgi ve iletişim teknolojilerindeki gelişmeleri izler.					
51	Kişisel ve mesleki duyarlılıklarını artırmak için kültür ve sanat etkinliklerine katılır.					
52	Bilimsel araştırma yapmaya isteklidir.					
53	Meslekî gereksinimlerinin farkındadır.					
54	Meslekî gelişimini desteklemek ve verimliliğini artırmak için bilgi ve iletişim teknolojilerinden yararlanır.					
55	Meslekî bilgi, beceri ve yeterliklerini geliştirmek amacıyla, hizmet içi eğitim, toplantı ve seminerlere katılır.					
56	Meslekî gelişimine yönelik yayınları izler.					
57	Öğrenme-öğretme sürecini iyileştirmek için eylem araştırmaları yapar.					
58	Öğretmen örgütleriyle iş birliği yaparak karar verme sürecine katılır.					
59	Meslekî gelişim plânı hazırlar ve kendini bu doğrultuda geliştirmek için sürekli çaba harcar.					
60	Kendi gelişim plânı ile ilgili olarak meslekî kurallar kapsamında gerektiğinde üyesi olduğu meslek örgütüyle iş birliği yapar.					
61	Bilgi ve iletişim teknolojilerinden (on-line dergi, paket yazılımlar, e-posta, vb) bilgiyi paylaşma amacıyla yararlanır.					
62	Okulun iyileştirilmesi ve geliştirilmesinin önemli olduğunun bilincindedir.					
63	Okulun gelişimine katkı sağlamak ve okulda yaşanan sorunları çözmek için eylem araştırmaları planlar ve yürütür.					
64	Okulu geliştirme çalışmalarında öğrencileriyle birlikte etkin rol alır.					
65	Diğer eğitimciler, sivil toplum örgütleri, yerel yönetimler ve meslek örgütleriyle iş birliği yapar.					
66	Okuldaki sosyal, kültürel ve meslekî çalışmalara etkin biçimde katılır ve gerektiğinde liderlik yapar.					
67	Öğrenen okul çalışmalarını destekler ve bu çalışmalara					

	katılır.					
68	Okulun iyileştirilmesinde ve geliştirilmesinde çevre olanaklarını kullanır.					
69	Okulun geliştirilmesine ve iyileştirilmesine katkı sağlamak için hedeflenen amaçlara ulaşip ulaşılmadığını analiz eder ve gerekli önlemlerin alınmasında katkıda bulunur.					
70	Öğretmen görev hak ve sorumlulukları ile ilgili mevzuatı bilir ve buna uygun davranır.					
71	Görev hak ve sorumlulukları ile ilgili mevzuattaki değişiklikleri ve yenilikleri takip eder ve öneri getirir.					
72	Engellilerin eğitim ve öğretimden yararlanmasına hizmet eden yasa ve yönetmelikleri bilir ve uygun davranır.					
73	Engelli öğrenciler için var olan yasa ve yönetmeliklerdeki önlemlerin alınması için çaba harcar.					

ÖZGEÇMİŞ

Hüseyin ÇIN

Eğitim Yönetimi Teftişi Planlaması ve Ekonomisi

Yüksek Lisans

Eğitim

Lisans: 2005 İnönü Üniversitesi Malatya Eğitim Fakültesi

İlköğretim: Fen Bilgisi Öğretmenliği Bölümü

Lise: Bismil Lisesi

İş / İstihdam

2006-2009 Diyarbakır-Bismil Kazancı Köyü İlköğretim Okulu Fen bilgisi Öğretmeni

2009 Diyarbakır-Bismil Yavuz Selim İlköğretim Okulu Müdür Yardımcısı

2010-2013 Diyarbakır-Bismil Kurtuluş İlköğretim Okulu Fen Bilgisi Öğretmeni

2013-..... Diyarbakır-Bismil Kurtuluş İmam Hatip Ortaokulu Müdür Yardımcısı

Kişisel Bilgiler

Doğum Yeri ve Yılı: Bismil, 10 Haziran 1982

Cinsiyet: Bay

Yabancı Dil: İngilizce